

Les Bibliothèques Virtuelles Humanistes

Extrait de la convention établie avec les établissements partenaires :

- ces établissements autorisent la numérisation des ouvrages dont ils sont dépositaires (fonds d'Etat ou autres) sous réserve du respect des conditions de conservation et de manipulation des documents anciens ou fragiles. Ils en conservent la propriété et le copyright, et les images résultant de la numérisation seront dûment référencées.
- le travail effectué par les laboratoires étant considéré comme une « oeuvre » (numérisation, traitement des images, description des ouvrages, constitution de la base de données, gestion technique et administrative du serveur), il relève aussi du droit de la propriété intellectuelle et toute utilisation ou reproduction est soumise à autorisation.
- toute utilisation commerciale restera soumise à autorisation particulière demandée par l'éditeur aux établissements détenteurs des droits (que ce soit pour un ouvrage édité sur papier ou une autre base de données).
- les bases de données sont déposées auprès des services juridiques compétents.

37: al: 42 ob

Hic subnotata cōtinentur

Vita, M. Catonis.

Sextus Aurelius de vitis Cæsarum.

Beneuenutus de eadem re,

**Philippi Beroaldi & Thomæ Vuols
phij Iunioris disceptatio/de nomine
imperatorio.**

**Epithoma rerum Germanicarū vsq;
ad nostra tempora.**

¶ Thomæ aucuparij Distichon.

Multa breui doceo mire breuitatis amator

Nos emet; nā breuibz discere multa potes.

Thomas Vuolphius Iunior/Laurentio Hell
ædis diui Petri Iunioris Argentineñ. Decano &
iurecōsulto clarissī, cōsanguineoq; suo, S. P. D.

Oannes Botzemius homo ingenij amoeni: & elegans
i . tis nuperrime ex Italia aduexit. Sextū Aureliū: & Bene
uenutū de Cæsar; vitis castigatos ac recognitos diligē
tia Laurētij Abstemiū viri celebres. Id sane operis Thomas me
us Aucuparius: ac Gallinarius & hi profus; qui apd nos sunt
eloquio cultiores ferūt ad sydera: dictitantes me opere precium
facturū: si curauero vt typis venustioribus excussum pdeat in
publicum. Tu aut unus ex nostratibus vel solus occurris qui
hoc chartaceo munusculo dignus esse videf. Imperatoris ete
nim virtutibus refulgens: & clarus es: & munificus, & benig
nus: & liberalis. Improbos vero & vilissimos hominū: inu
rias: fraudes: dolos: insidias susq; deq; facis. Potes & huic foeli
cissime semp resistere: qui nō tam lupū olet q; vulpem: & qui
omnibus feris quas siluæ alunt est truculentior. Itaq; hoc claris
simū opusculum qui clarissimus es libenter accipe. Libentius
amplectaris & libentissime legito: nempe hic iuxta Oratianū
præceptum vtile mixtum dulci inuenies. Bene vale: Argenti
næ cursim ex ædibus nostris, x. kal. Martij, Anno christi, M.
CCCCC, V.

Thomas Aucuparius Argentineñ.
In Epithoma Germanorum

Martia bella ducum: præclara facinora regum
Et germanorum fortia gesta virum
Magnanimos mores: prestantia sceptrā: trophea
Splendida: theutonici stemmata magna soli
Quid genus armipotens germania bellica gessit
Viribus Herculeis/hoc Epithoma docet

Index Sexti Aurelij:

Antoninus Pius	xvi
Antonius Marcus	xvij
Antonius verus	xvij
Aurelius verus	xxv
Alexander feuerus.	xxvi
Aurelianus	xxxvi
Alexander	xl
Caius cæsar calligula	iiij
Claudius titus	v
Commodus Aurelius	xix
Caracalla Antoninus	xxiiij
Claudius	xxxiiij
Carus	xl
Constantinus	xlvi
Constantius	xlviij
Constantius	i
Domitianus flavius	xij
Decius	xxx
Diocletianus	xli
Florianus	xxxviiij
Galba Sergius	vij
Gordianus	xxviij
Gallus virius	xxxi
Galienus	xxxiiij
Galerius	xliij
Gratianus	lv
Hadrianus Aelius	xv
Hanibalianus	xlviij
Iulianus didimus	xxi
Iulianus secundus	li
Iouinianus	liij
Macrinus	xxiiij
Maximinus Iulius	xxviij
Maximianus Galerius	xliij
Maximinus Galerius	xliiij

Nero	vi
Nerua	xliij
Octavianus.	i
Otho salufius	vij
Pertinax.	xxx
Philippus Marcus	xxix
Probus	xxxix
Quintilius	xxxv
Seuerus feptimus	xxij
Siluanus	xlx
Tiberius Claudius	iiij
Titus Vefpafianus	xi
Traianus Vlpus	xliij
Tacitus	xxxviij
Theodofius	lvi
Vitellius Aulus	viiij
Vefpafianus Flavius	x
Valerianus	xxxiiij
Valentinianus	liij
Valens	liiij

Augustale Beneuenuti.

Antoninus pius	xvi
Antonius verus	xvij
Antonius cōmodus	xxviij
Alexander	xxv
Aurelianus	xxxiiij
Archadius	liij
Anaftafius	lix
Anaftafius fecundus	lxxij
Arnulfus	lxxxix
Adulfus	cviiij
Alberrus	cx
Albertus fecundus	cxvi
Baffianus	xxij
Berēgarius primus.	lxxxv

Berēgarius secūdus	lxxxviij	Hadrianus	xv
Berēgarius tertius	xc	Honorius	liij
Berēgarius quartus	xcij	Heraclius	lxvi
Caius calligula	iiij	Henricus	lxxxix
Claudius	v	Henricus primus	xcvi
Claudius secūdus	xxxiiij	Henricus secundus	xcviij
Carolus magnus	lxxviij	Henricus tertius	xcix
Carolus secundus	lxxxij	Henricus quartus	c
Carolus iunior, III.	lxxxiiij	Henricus quintus	ciiij
Carolus de lizimbure	cxij	Henricus sextus	cxi
Carus	xxxviij	Iulius caesar	i
Cōstatius p̄r cōstantini.	xl	Iulianus didius	xx
Cōstantinus magnus	xliij	Iulianus apostata	xlvi
Constans	xliij	Iouinianus	xlvi
Constantius	xliiij	Iustinus maior	lx
Cōstantinus tertius	lxviij	Iustinianus	lxi
Cōstantinus quartus	lxviij	Iustinus minor	lxij
Cōstantinus quintus	lxxv	Iustinianus secūdus	lxix
Cōstantinus sextus	lxxviij	Leo	lvij
Conradus	lxxxviij	Leo secundus	lxx
Cōradus frācus prim⁹.	xcviij	Leo tertius	lxxiiij
Conradus secūdus.	c.ij	Leo quartus	lxxvi
Cōradus fili⁹ federici.	cvij	Ludouicus pius	lxxix
Domicianus	xij	Lottarius	lxxx
Decius	xxix	Lndouicus secundus	lxxxix
Diocletianus	xxxix	Ludouicus tertius	lxxxv
Florianus	xxxvi	Lottarius	xcj
Focax	lxv	Lottarius quartus	ci
Fredericus barbarossa	ciiij	Macrinus	xxiiij
Fridericus secūdus	cvi	Maximinus	xxvi
Fridericus tertius	cxviij	Martianus	lvi
Galba	vij	Mauritius	lxiiij
Gordianus tertius	xxviij	Maximilianus	cxviij
Gallus hostilianus	xxx	Nero	vi
Galienus	xxxiiij	Nerva	xiiij
Gallerius	xli	Oclavianus	ij
Gratianus	xlx	Otho	vij

Otho primus	xciiij	Tacitus	xxxv
Otho secundus	xciiij	Teodosius maior	li
Otho tertius	xcv	Theodosius minor	liiij
Otho quartus	cv	Tiberius tertius	lxiiij
Pertinax	xix	Theodosius tertius	lxxiiij
Philippus	xxviiij	Vitellius	ix
Probus	xxxviiij	Vespasianus	x
Philippicus	lxxi	Varius heliogabalus	xxiiij
Rodulfus	cviiij	Valerianus	xxxix
Robertus bavarus	cxiiij	Valentinianus	xlviij
Seuerus septimus	xxi	Valens	xlviij
Sigismundus	cxv	Valentinianus secundus	i
Tiberius	iiij	Valentinianus tertius	lv
Titus	xi	Venceflaus	cxiiij
Traianus	xiiij	Zeno	lviiij

Vita Cathonis Maioris per
Cornelium Nepotem.

Ato ortus municipio Tusculo/adolescens priusq;
c honoribus operā daret; versatus est in Sabinis: qd̄ ibi
hærediū a patre relictum habebat. Inde hortatu. L. Va
lerij Flacci: quē in consolatū censurāq; habuit collegā: ut. M.
perpenna consobrinus narrare solitus est: Romā demigravit:
in foroq; esse cœpit. Primū stipendiū meruit annorū. xvij. q;
Q. Fabio. M. Claudio consulibus. Tribunus militū in Sicilia
fuit. Inde ut redijt; castra secutus est. Pub. Claudij Neronis.
magniq; opera eius æstimata. est in prelio apd̄ Senam: quo ce
cidit Hasdrubal frater Hannibalis. Quæstor obtigit. P. Africa
no consuli: cū quo: nō p̄ sortis necessitudine vixit. Namq; ab
eo perpetua dissensit vira. Aedilis plebis factus est cū. C. Hel
uio. Prætor puinciā obtinuit Sardiniam/ex qua quæstor su
periore tēpore ex Africa decedens. Q. Ennium poetā deduxe
rat/q; nō minoris æstimamus quā quemlibet amplissimū sar
diniensem triūphū. Consulātū gessit cū. L. Valerio Flacco
sorte puinciā nactus Hispaniā citeriorem: exq; ea triūm
phum deportauit. Ibi quū diutius moraret. P. Scipio Aphri
canus consul itere (cuius in priori consulatu quæstor fuerat)

voluit eū de puincia depellere: & ei ipse succedere. Neq; hoc
per senatū efficere potuit. quū quidē Scipio in ciuitate princi
patū obtineret: qđ tum nō potentia: sed iure respub. ministra
batur. Qua ex re iratus/ senatu peractio: priuatus in urbe res
mansit. At Cato/ censor cū eodem Flacco factus: seuerē prę fu
it ei potestati. Nam & in cōplures nobiles aniaduertit/ & mul
tas res nouas in edictum edidit. quare luxuria reprimēretur.
quæ iam tum incipiebat pullulare circiter annos. lxxx. usq; ad
extremā ætatē/ ab adolescentia (reipub. causa) suscipere inimi
citas nō desistit. A multis tentatus nō modo nullū detrimen
tū existimationis fecit: sed quoaduixit virtutū laude creuit: in
omnibus rebus singulari fuit industria. Nam & agricola solers
& reipub. peritus: iurisconsultus: & magnus iperator: & pro
babilis orator: & cupidissimus litterarū fuit. Quare studiū &
si senior arripuerit. tamē tantū pgressum fecit: ut nō facile res
periri possit: neq; de græcis/ neq; de Italicis rebus: qđ ei fuerit
incognitū. Ab adolescentia confecit oratiōes. senex historias
scribere instituit. Earū sunt libri septem. Primus continet res
gestas regū. P. R. Secundus & tertius/ unde quæq; ciuitas or
ta sit Italica: ob quā rem oēs originēs videt appellasse. In quar
to autē bellum punicū est primū. In quinto secundū: atq; hæc
oīa capitulatim sunt dicta. Reliquaq; bella parimodo psecus
tus est/ usq; ad præturā Seruij Galbæ: qui diripuit Lusitanos
Atq; horū bellorū duces nō notauit/ sed sine noībus res nota
uit. In ijsdem exposuit/ q̄ in Italia Hispanijsq; viderent admis
randa: in qbus multa industria & diligentia cōparet multa do
ctrina. huius de vita & moribus plura in eo libro profecuti su
mus quē separatim de eo fecimus rogatu. T. Pomponij atticū
Quare studiosos Catonis ad illud volumen delegamus.

¶ Laurentius Abstemius excellentissimo principi
Guidobaldo Vrbini duci. Sa. & felicitatē dicit

Quāta ex rerū scriptione/ nō modo iocūditas/ vergetiā uti
litas pueniat: dux clarissime: testis est felicis ac indelebilis me
morix Fridericus parēs tuus/ maximū ac singulare ætatis no
stræ decus & ornamentū: & virtutū omnium specimē: qui & si
philosophiæ vehemēter deditus erat: historiarū tñ lectione plu
rimū delectabat. Nam & bibliothecā suā (quotq; hñe potuit)

historicoꝝ libris referat: nunquāq; nō aliquo astāte qui histo-
riam legeret: cibū capere solitus erat: ut nō solum corpus epu-
lis/veretia animū vetustissimarū/pulcherrimarūq; rerū lectio-
ne reficeret. Hinc nimirū multoꝝ excellentiū viroꝝ exēplis/
qd domi militiāq; facieudū aut vitandū esset picipiebat/ q̄uis
adhuc puer tāta sapiētia p̄ditus fuerit/ut cū nutricis lacte sapi-
entiā hausisse videret. Nicolaus picininus dux ætatis suæ cla-
rissimus: eū adhuc adolescentē sapiētis (ut aiūt) cognōie nun-
cupabat. Merito igit̄ maior ætate cōsona oīm voꝝ (ut erat) sa-
pientissimus habebat: magniq; reges & potētissimi poplī: qd̄
dū bibliothecarius eius erā/sæpe notauī ī arduis & dubijs su-
is reb⁹/eū (ut cæleste quoddā oraculū) p litteras & legatos cō-
sulebāt. Sed qd̄ mirū quū scīrēt eū nūq; cū hoste cōgressum
qñ superior aut victor euasisset: nullāq; ab eo urbē obsessam:
quā ille nō cepisset. Et qd̄ incredibile q̄q; videri pōt: nullos po-
pulos ab eo domitos: qui nō illū singulari amore psequerent̄
tāta erat ī eo rei militaris peritiā: tāta humanitas: tāta clemen-
tia. Huius tū vestigia pbe sectatus/alter⁹ futurus es lumē Ira-
liæ: q̄uis ī ipso ætatis flore/aduersa valitudo tibi corpus im-
becille reddiderit. Ad paternā em̄ sapientiā: animiq; magnitu-
dinē: doctrīna maior accessit. Nam quū utriusq; linguæ doc-
tissimus sis ille fuit tantū n̄ra cōtentus. Non aut̄ (ut ait orator)
viribus aut velocitatibus aut celeritate corpoꝝ res magnæ ge-
runt: sed consilio & autoritate & sententiā. Sed ut omittā cæ-
teras plurimas & singulares virtutes tuas (neq; em̄ his nūc lo-
cus est) quis satis digne referre posset humanitatē & clamen-
tiam tuā: qua erga hostes & inimicos tuos es usus. Multos re-
ges & principes hostibus suis ignouisse legimus: sed non tā p-
fidis & igratis. Te em̄ is veniā dedisse cognouimus: q̄a parē-
te tuo et a te plurimis & maximis bñficijs affecti. vitā et regnū
tibi auferre voluerūt. sed nō est passus deus innocentia & fidē
tuā ab hostiū malignitate & pfidia superari. Credibile ē quic-
qd̄ tibi aduersi haec enus euenit: dei pmissū euenisse ut v̄tutes
tuæ magis enescerēt: utq; amicos ab inimicis discerneres: ut
q̄ q̄te cure sis ī mortali deo cognosceres. si em̄ regno icolumi
nullā fortunæ violentiā esses exptus: multe v̄tutes tuę laterēt
īcognitæ. Fides et amor tuoꝝ ī te populorū tibi esset ignotus:

¶ deo charus & acceptus esses ignorares. Nunc vero ut autū
igne/sic bona animi tui hac fortunæ acerbitate sunt illustrata.
Nunc aperte itelligis: tuorū in te beniuolentiā populorū: qui
quū desiderii tui ferre nō possent: bis excusso a ceruicibus su
is hostiū tuorū iugo: non sine magno & vite & rerū suarū peri
culo regnū tibi asseruerūt. Nūc clare cognoscis quantā tui cu
rā deus habeat. oī potēs: qui totiens te ex tot periclis liberauit
& ne pedē offenderes inimicorū laqueos fregit. Nectui tantū
populi benignitatē tuā senserūt: vergetiā externi. Quæ em̄ sa
lus: amissa arce: fanestrib⁹ esse poterat: ni tuorū cōceptā in eos
irā ac furorē cōtinuisses. Ingenue igit fatent oēs se vitā/diuis
tias/opes/patriā: & quicqd chari habent: p te sibi esse seruata:
qd Antonius nicofantes clarissimus iuriscōsultus optiē (hoc
ēpigrāmate) testat. Moenia q fanī superāt: q libera tellus: Q
populus: q res: q manet urbis honos: Q furor: & mortes: q
sæua icendia cessant Inclite dux laudis: sunt monumēta tuæ:
Facta patris seqris: quā prestitit ille salutē Reddis, libertas te
duce nra redit Sic placitū superis: ut pendeat ordine certo: A
feretro semp semine nra salus. Præterea quū Ludouicus O
daxius vir eloquentissimus & utriusq linguæ doctissimus/ te
hoc qd parētis habere mihi retulerit/ ut illustriū viroꝝ vitas
& maxie Cæsarū/libenter lectites: Sex Aureliū Victore de vi
tis cæsarū (tuo noīe) imprimendū curauit: ut nō solū apud te
principē meū unicū: vergetiā quocūq delatus fuerit: sit testis
meæ in te obseruatia. Duo tñ me turbarūt qd unicū tantū
habuerim exēplar idq in nōnullis locis mendosum: q labori
bus scholasticis ipeditus diligēter recognoscere nō potuerim
Vale dux clarissime ex urbe fanestri. iij. kal. Martij. M. DIII

¶ Carmen Nicolai Marchetti Fanestris.

Nomina & imperij lateant ne stemmata lapsi
Vsq ducem: qui nunc austria iura tenet
Abstemi effectum est studio: qui carceris atrij
Hoc opus Aureli protulit e tenebris
Huic omnis tantum Cæsar q; sæcula debent
Nostra: quibus totres posse videre dicatur:

De vita & moribus Imperatorum Romanorum libel-
lus excerptus & breuiatus ex libris Sexti aurelij victoris
a Casare Augusto vsq; ad Theodosium.

NNo Urbis conditæ Septingentesimoicesimo
secundo; ab exactis vero regibus quadringentesi-
mo octogesimoq; mos Romæ repetitus est; um
prorsus parendi p rege imperatori; vel seueriori
nomine augusto appellato. Octavianus igit patre octauio se-
natore genitus; maternū genus ab aenea p Iuliam familiam
sortitus; adoptione vero. C. cæsaris maioris auunculi. C. cæ-
sar dictus; Deinde ob victoriā Augustus cognominatus est.
Iste in imperio positus tribuniciam potestatem p se exercuit.
Regionē ægypti/inundatione nili accessu difficilem/inuiam
q; paludibus in puinciæ formā redegit; quā ut annonæ urbis
copiosam efficeret; fossas (incuria vetustatis limo clausas) la-
bore militū parefecit. huius tēpo re ex ægypto urbi annua du-
centies Centena milia frumenti inferebant/iste cantabros &
aquitanos, ræthos vindelicos dalmathas, numero puinciæ
rum populo, ro. cōiunxit sueuos rattos; Sicanbros in Galliā
transiulit; Pānonios stipendiarijs adiecit, Getarū populos Ba-
sternasq; laceffitōs bellis ad concordia cōpulit. huic persæ ob
fides obtulerūt; creandiq; regis arbitriū permisērūt. Adhūc
indī; Scythæ; garamantes; æthiopes; legatos tū donis mise-
runt. Adeo deniq; turbas/bella/simultates/ execratus est; ut
nisi iustis de causis; nunq; genti cuiq; bellum indixerit, fact an-
tisq; esse ingenij & leuissimi dicebat ardore triumphandi; &
ob lauream coronā/id est folia infructuosa in discrimen p in-
certos æuentus certaminū securitatē ciuiū præcipitare. Neq;
Imperatori bono quicq; minus; q; temeritatē cōgruere, satis
celeriter fieri; qd cōmode gereret. Armac; nisi maioris emo-
lumentī causa nequaq; mouenda esse; ne cōpendio tenui iaz-
ctura graui petita victoria/similis sit hamo aureo piscantibus
cuius abrupti amissiq; detrimētū; nullo capturæ lucro pefari
potest. Huius tpe trans Rhenū vastatus est romanus exerci-
tus; atq; tribuni & ppretor. Qd in tantū accidisse perdoluit;
ut cerebri valido incurfu parietē pulsaret, veste capilloq; ac re

liquis lugentium indicijs deformis. Aurumculi quoq; inuentum vehementer arguebat: qui milites cōmilitones / nouo blandoq; more appellans: dum affectat charior fieri/ auctori-
tatem principis emoluerit. Deniq; erga ciues clementissime versatus est. in amicos fidus exiit. Quorum præcipuierant obtraciturnitatem Mœcenas: ob patiētiam laboris modestiā q; Agrippa. Diligebat præterea Virgilium. Rarus quidem ad recipiendas amicitias: ad retinendas constantissimus. Li-
beralibus studijs (præsertim eloquentiæ) intantū incūbens / vt nullus ne in procinctum quidem laberetur dies/ quin lege-
ret: scriberet: declamaret. Leges alias nouas/ alias corruptas protulit suo nomie. Auxit: ornavitq; Romam ædificijs mul-
tis. Isto glorians dicto. Urbem latericeam repperi/ relinquo marmoream. Fuit mitis: gratus: ciuili animi & lepidi. Cor-
pore roto pulcher: sed oculis magis. quorum aciem clarissi-
morū syderum modo fibrans: libenter accipiebat. cedi ab in-
tendentibus tamq; solis radijs aspectu suo. A cuius facie dū quidam Miles auerteret: & interrogaretur ab eo: Cur ita face-
ret: respōdit. Quia fulmen oculorum tuorum ferre non pos-
sum. Nec tamen virtus vicijs caruit. Fuit enim paululum im-
patiens: occulte inuidus: palam factiosus. Porro autē dñandi
supraq; aestimari potest/ cupidissimus: studiosus: aleæ lusor. Cuncq; esset cibi ac vini multū/ aliquatenus vero somni absti-
nēs: seruiebat tñ libidini vsq; ad probrū vulgaris famæ. Nam
inter duodecim cathamytyos/ totidemq; puellas accubare so-
litus erat. Abiecta quoq; vxore Scribonia/ amore alienæ con-
iugis possessus Liuiam (quasi marito cōcedēte) sibi cōiunxit
Cuius Liuiæ iam erant filij/ Tiberius & Drusus. Cuncq; esset
luxuriæ seruies/ erat tñ eiusdem vicij sauerissimus vltor/ mo-
re hominū: qui in vlciscendis vicijs (quibus ipsi vehementer
indulgent) acres sunt. Nam & poetam Ouidium (qui & Na-
so) pro eo: q; tres libellos amatorię artis conscripsit: exilio dā-
navit. Quodq; est læti animi vel amœni: oblectabatur omni
genere spectaculorum: præcipue ferarum incognita specie:
& infinito numero. Annos septem & septuaginta ingressus
Nolæ morbo interiit. q; alij scribant: dolo liuiæ extinctum

metuentis. ne quia priuignæ filium Agrippam: quem odio nouercali in insulam relegauerat/ reduci compererat/ eo summam rerum adepto/ poenâs daret. Igitur mortuū seu necatū multis nouisq; honoribus Senatus censuit honorandum. Nam præter id quod antea patrem patriæ dixerat templatam Romæ. quam per vrbes celeberrimas ei consecrauit. cunctis vulgo factantibus/ vtinam aut non nasceretur: aut non moreretur. alterum em̃ pessimi incepti. exitus præclari alterū. Nam in adipiscendo principatu oppressor libertatis est habitus. & ingerendo ciues sic amauit/ vt tridui frumento quondā in horreis viso statuisset veneno mori: si e provincijs classes interea non venirent. quibus aduectis foelicitati eius salus patriæ est attributa. Imperauit annis quinquaginta & sex: duodecim cum Antonio/ quadraginta vero & quattuor solus qui certe nunquam aut reipublicæ potentiam ad se traxisset: aut tamdiu ea potiretur nisi magnis naturæ & studiorū bonis abundasset.

CLAVDII TIBERII NERONIS VITA. III.

CLAVDIVS Tiberius Liuiæ filius Cæsaris Octauiani priuignus. Imperauit annis. xxiiij. Iste qui Claudius Nero dicebatur eleganter a iocularibus. Claudius biberius mero ob Violentiam nominatus est. Satis prudens in armis. satisq; fortunatus. Ante sumptū imperiū sub Augusto fuit: non immerito reipublicæ dominatus ei committeretur. inerat ei scientia litterarum eloquio clarior: sed ingenio pessimo/ truci/ auaro/ insidioso/ simulans ea se velle: quæ noller. his quasi insensus: quibus consultum cupiebat. His vero quos oderat: quasi beniuolus apparēs. Repentinis responsionibus aut cōsilijs melior/ quā meditatis. Deniq; delatum a patribus principatum: quod quidem altur præfecerat: sicte abnuere: quid singuli dicerent: aut sentirent/ atrociter explorans: quæ res bonos pessum dedit. Existimantes em̃ ex animo eum longa oratione imperialis molestiæ magnitudinem declinare: cum sententias ad eius voluntatē promūt/ incedere exitia postrema. Iste Cappadocas in puintiam remoto Archelao rege eorum redegit. Gentulorū latrocinia repressit. Marebodum Sueuorū

regē callide circumuenit. Quū in mari furore in fontes / non
ios: suos pariter externosq; puniret. Relictis militiæ artibus:
Armenia per Parthos: Moesia a Dacis: Pannonia a Sarmatis
Gallia a finitimis gentibus direptæ sunt. Iste post octuagesimū
mum octauū annum: & mēsem quartū / insidiis Caligulæ ex
stinctus est.

GAI CESARIS CALLIGVLE VITA.

Caligula. imperauit annos. III. Iste filius fuit Germanici: &
quia natus in exercitu fuerat: cognomen tū calciamēti militat
ris (i. caligula) sortitus est. Añ principatū oībus charus fuit. In
principatu vixit nō īmerito vulgaret atrotiorē illo dñm nō fuisse
Denique res forōres suas stupro maculauit. Incedebat habē
tur deorū suorū: Iouem ob incēstum: e choro aut bacchanali
liberū se afferebat: de quo nescio an decuerit memoriæ prodi
nisi forte iuuat. quia principibus omnia nosse / vt improbi
(saltem famæ metu) talia de hīnent. In palatio matronas no
biles publicæ libidini subiecit. Primus diademate imposito
dñm se iussit appellari. In spaciō triūmilium quod in sinu pu
teolano inter moles iacet / duplici ordine naues cōtexens / ha
renæ aggestæ / terræ speciem / viam solidatā / phalerato equo
insignisq; area corona / quasi triūmphātis indutus aureo pa
ludamento curru: bijugi decucurrit. Dehinc a militibus con
fossus interiit.

TITVS CLAVDIVS CESAR

AVGVSTVS QVINTVS.

CLAVDIVS: Titus / Drusi Tiberij fratris filius / Caligulæ
patruus / imperauit annis. xiiij. Iste cū Senatus censuisset gen
tem Cæsarum exterminari: de formi latebra latens repertus a
militibus: quia vacors erat: Mitissimus videbatur imprudem
tibus. Impator effectus est: Hic ventri: vino. libidini foedæ o
bediens / vacors & prope hebes / ignauus ac pauidus / liberto
rum coniugis imperijs subiectus fuit. Huius tpe Scribonia
nus Camillus / intra Dalmatias impator creatus continuo oc
ciditur. Mauri prouintias a Cæsare cæsa insulanorū manus ē /
Aqua claudia Romæ introducta. Huius vxor Messalina pri
mo passim / quasi iure adulteris utebatur: ex quo facta plures

mentu abstinentes extincti sunt. Dehinc atrocius accensa / uo-
biliores quasq nuptas & uirgines scortore modo secum pro-
posuerat. Coactiq mares ut adessent: quod si quis talia hor-
ruerat / afflicto crimine: in ipsum / omnēq familiam. sauebat.
ut magis uideretur sub impatore uiro / q̄mpatori nupta esse.
Ita liberti eius potestatem summā adepti / stupris exilio eade
proscriptionibus omnia foedebāt. Ex quibus foelicem legiōi
bus Iudeæ præfecit. Posidæ post triumphū britānicum inter
militarium fortissimos arma insignia tamq̄ participi uictoriæ
dono dedit. Polybum / inter consules medium. incedere fecit.
hos omnes anteibat. Narcissus ab epistolis dñm se gerens ip-
sius dñs. Pallasq̄ pretorijs ornāmētis sublimatus adeo diues
ut causante eo inopiam fisci lepidissime famoso elogio vulga-
tum sit. Abunde ei pecuniam fore: si a duobus libertis in so-
cietatem recipetur. Huius t̄pibus uisus est apud ægyptum
Phoenix (quam ferunt uolucrem) anno quingentesimo ex A-
rabia / memoratos locos aduolare: Atq̄ in ægeo mari repēte
insula emerfit. Hinc Agripinam germanici fratris sui filiam /
uxorē duxit: quæ filio imperiū procurans / primo priuignos
insidijs multiformibus: dehinc ipsū cōiugē ueneno interemit
vixit an. lxxiij. Cuius funus (ut quondā in Targnio prisco dñi
occultatū) dum arte muliebri corrupti custodes agrum simu-
lant: Nero priuignus eius imperij iura suscepit.

DOMICIUS NERO CESAR

AVGVSTVS SEXTVS.

Domicius Nero / patre Domicio a nobarbo genitus: matre
agrippina. Imperavit annis. xlii. Iste qui quēnio tollerabilis ui-
sus: inde qdā pdidit / Traianū solitū dicere: pcul distare cum
cōs p̄cipes Nerōis quēnio. Hic in urbe amphitheatrum
& lauacra construxit. Pontū in ius quintie polemōis Regu-
li permissu redegit: a quo polēniacus pontus appellatus est.
Idē cottias alpes / Cottio rege mortuo: Eo namq̄ dedecore re-
liqui uitæ regis: ut pudeat memorare huiuscemodi quēq̄
eo progressus est / ut neq̄ suæ / neq̄ aliorū pudicitia parcons.
Ad extremū amicus nubentiū uirginū specie / palam cōuo-
cato Senatu dote dicta cunctis: festa more frequētantibus nu-

beret, pelle tectus fere utriq; sexui genitalia contrectabat: Ma-
trem etiam stupro contaminauit/ quancq; postmodum intere-
mit. Octauia & sabinā cognomēto pompeiam in matrimo-
niū duxit viris earū trucidatis. Tunc Galba in hispania pcul
& G. Iulius imperiū corripuere. Vbi aduentasset Nero gal-
bam deuicit: Senatusq; sententiā constitutū: vt more maiorū
collo in furcam coniecto virgīs ad necem caderet. Desertus
indiq; noctis medio egressus urbē sequentibus Phaone epa-
phodrito Neopytoq; & Spadone Sporo: quē quondam Ne-
ro exectum formare in mulierē tentauerat: semetictu gladij
transēgit: adiuuante trepidantē manū impuro: de q; diximus
Eunucho sporo: quom sane prius nullo reperto/ a q; feriretur
exclamaret. Itane nec amicū habeo/ nec inimicū. Dedecorose
vixi/ turpius peream. Perijt anno ætatis .xxxij. Hunc Persæ
in tantū dilexerūt: ut legatos mitterent orantes copiam con-
struendi monimentī. Cætorū adeo cunctæ puinciæ omnisq;
Roma interitu eius exultauit/ ut plebs induta pileis: manus
missionū tanq; sauo exemplo exempta dño triumpharet

SERGIUS GALBA CESAR

AVGVSTVS.

VII.

GALBA nobili sulpitiōꝝ genere pgenitus/ iſperauit men-
ses septē: diesq; totidē. Iste in adolēscētes infamis/ ad vescen-
dū intēperans fuit. Triū amicōꝝ consilio idēst Iunij/ Corne-
lij & Celij cuncta disponens: adeo ut inter palatīnas aedes pa-
riter & vulgo pedagogi dicerent. Hic ante sumptā dominati-
onē multas puincias egregie administrait. militē sauerissī-
me tractans: ita ut ingresso eo castra: vulgaret statim. Disce
militare miles/ Galba est/ non gatulicus. Quom septuagesī-
mū tertīū ætatis annū ageret/ dū factione Othonis accensas
legiōes/ lorica tectus/ lenire cōtēderet: ad lacū curtīū celsus ē.

SALVIVS OTHO CESAR AVGVVS.

VIII.

SALVIVS Otho splendidis ortus maioribus ex oppido Fe-
rentino. iſperauit menses quattuor. Vita omī turpis maxime
adolēscētia. Hic a Vitellio primū apud Placentiam: dehinc
apud Bebrīacū victus/ semet gladio transfixit/ anno ætatis tri-
cesimo septimo/ adeo amabilis militibus proprijs: ut plariq;

corpore eius viso / suis manibus interierint.

AVLVVS VITELLIVS CESAR. AVG. IX.

VITELLIVS ortus familia nobili / patre Lucio Vitellio
ter consule. imperavit menses. viij. Ille mente crudelis; auarus
q; cū profusione fuit. Huius tempore Vespasianus in oriente
principatum abripuit. a cuius militibus certamine sub muris
urbis habito superatus; & palatio: quo se abdiderat Vitellius
vincis a tergo manibus / pductus circumducit ad spectaculū
vulgi. Ac ne homo impudens / in extremis saltē malorū: quē
gesserat: rubore faciem demitteret: subiecto in mentū gladio
seminudus multis scēno / fimo & ceteris turpioribus dictū
purgamentis vultum eius incessentibus: per scalas gemonias
trahitur: ubi Sabinū Vespasiani fratrem necari permiserat: nu-
merosis ictibus confossus interijt. Vixit annis. lxiij. hi omnes
(quos paucis attigi) praeipue Caesarū gens adeo litteris culti:
atq; eloquentia fuere / ut nī cunctis vitij absq; Augusto / nū-
mij forent: profecto texissent immodica flagitia.

VESPASIANVS. FLAVIVS. CESAR. AVG. X.

VESPASIANVS imperavit annis. x. Huius inter cetera
bona illud singulare fuit: inimicitias obliuiscit: adeo: ut vitellij
hostis sui filiam / locupletissime dotata / splendidissimo cōiun-
geret viro. Ferebat patienter amicorū motus: cōtumelijs eorū
(ut erat facetissimus) dictis iocularibus respōdens. Namq; Li-
ciniū mutianū: quo adiutore ad imperiū peruenerat: fiducia
meritorū insolentē flectebat / adhibito utriq; familiari / id unū
dicens nosti me virū esse. Sed quid mirū in amicis: quom etiā
causidicorū obliqua dicta / & philosophorū cōtumaciā con-
temneret. Ille exanguem diu: fessumq; terrarū orbem breui re-
fecit. Namq; primū satellites tyrannidis (nisi qui forte atrocius
longe pcellerāt) flectere potius maluit / quā excruciatius de-
lere. prudentissime ratus nefaria ministeria a pluribus metu
curari. Præterea legibus æquissimis monendo; q̄ quoq; vehe-
mentius; ē vitæ specie vitiorū plura aboleuerat. Infirmus ta-
men (utī quidam prauē putant) aduersus pecuniā: quom
satis consuetarū inopia: & clade urbium nouas eum ne-
q; postea habitas vectigalium pensiones exquisiuisse.

Hic Romam informem incendijs veteribus ac ruinis pmissa
si dñi deessent volentibus ædificandi copia Capitolium: ad em-
pacijs: Claudijq; monimenta reparauit. Multaq; noua instituit
Per omnes terras (qua ius romanum est) renouatæ: vrbes cultu
egregio: viæ opibus maximis munitæ sunt. Tunc cauati mō-
tes per flamineā sunt pronotransgressui (quæ vulgariter per
tusa petra uocatur. Millegētes cōposite: quū ducētas æger-
time reperisset extinxisse vicia tyrannorum pleriq; rex Par-
thor; vologeses metu solo in pace coactus est. Syria/ seu Pa-
læstina/ necnō Cilicia trachea; & comagene quam hodie Au-
gusto fratrem nominamus/ prouincijs accessere. Iudæi quo-
q; additi sunt. Hic monentibus amicis vt cauere a Metio pā-
posiano. de q sermo percrebuerat regnaturū fore: consulē fe-
cit: alludens tali canillo. Quādoq; memor erit tanti beneficii
Institutū uero uniformē omni imperio tenuit Vigilare d' no-
cie; publicisq; actibus absolutis: charos admittere: dū salutā-
calciamēta sumēs & regiū uesitū. Post autē negotijs (quæcū-
q; aduenissent) auditis exerciti uectatione. Postremo deiq; reg-
escere ubi lauisset/ remissiore aīo cōuiuiū curabat. Plura dice-
re studiū cōegit impatoris boni quē ab Augusti morte: post
annos sex & quinquaginta/ romana res publica exanguis sa-
uitia tyrannor;/ quasi fato quodam/ ne penitus tueret/ adse-
cura est. Itaq; annum agens vitæ absq; vno septuagesimum
serijs ioca (qbus delectabat) admiscens interiit. Quippe p̄tō
quū crinētū sidus apparuisset: istud (inquit) ad regē persarum
p̄tinet: cui capillus effusior. Deinde uētris ingluuie fessus &
allurgēs/ stantē ait impatorē excedere terris decet.

TITVS VESPASIANVS CAESAR AVGVSTVS. XI.

TITVS vocabulo patris etiam Vespasianus dictus: Matre
liberta Domicilla nomie genitus. Impauit an. ij. mē. ij. dies
xx. Iste a puero preclaris studijs/ probitatis/ militiæ/ litterarū
instantissime deditus: quo cōtenderet/ animi & corporis mu-
neribus ostendit: Hic ubi patriæ curam suscepit: incredibile ē
q̄tum (quos imitabatur) antecērit: præcipue clementia/ libera-
litate/ honorificentia; ac pecuniæ cōtemptu: quæ eo amplius

grata fuere: q̄ ex nōnullis a priuato adhuc priuatis asperior:
luxuriæq; & auaritiæ amās credebāt fore. Nanq; præfecturā
prætorianā patre imperāte adeptus/suspectum quenz; et op
positū sibi immisissis qui p̄ theatra & castra inuidiosa iactantes
ad poenā poscerēt: quasi criminis cōuictos oppressit. In cuius
Cecinnā consularē adhibitū Coenæ/vix dum triclinio egres
sum/ob suspicionem stupratæ berenicis vxoris suæ iugulari
iussit. Iurgia aut̄ sub patre venundata rapinarū cupidū unde
Neronē cuncti vocantes opinantesq; summam rer; nactum
grauiter acceperāt. Sed hæc in melius conuersa/adeo ei mor
talem gloriam cōtulere. vt delicta atq; amor humani generis
appellaret. Deniq; ut subijt onus regni; Berenicē nuptias su
as sperantē regredi domū:& eueruatoꝝ greges abire p̄cepit.
Quo facto signū ptulit mutatae intēperantiæ. Dehinc quū
damnata cōcessaue a prioribus principibus firmare insequen
tes solerent. simul ut imperiū cepit: talia possidentibus editio
sponte cōcessit. Quadā aut̄ die recordans vespertī nihil se cui
quā præstitisse/venerando cælestiq; dicto o Amici ait/diem
perdidimus: quia erat magnifice liberalitatis. Clementiam ve
ro vsq; eo perduxit/ut amplissimi ordines duo quū aduersus
eum cōiurassent; neq; abnuere cogitatū scelus quirent monu
erit primo. Post deductos in spectaculum se utrinq; assidere
iussit. Petitoq; ex industria mirmillonū/quor; pugnae vise
bant gladio: quasi ad explorandam aciem/uni atq; alteri cō
miserit: quibus perculsis & constantiam mirantibus diceret.
Videtis ne potestates fato dari frustraqtentari facinus? Fra
ter est parantē insidias/militūq; animos sollicitantē. Flens sæ
pius obtestatus est: ne parricidio adsequi cuperet. qd̄ & se vo
lente esset obuenturū ei: etiam haberet cū sit particeps potesta
tis. Huius tēpore/mons Vesuuus in campania ardere cepit:
incendūmq; Romæ sine nocturna requie per tridū fuit. Lu
es quoq; quanta vix unq; antea fuit. Quibus tñ malis nōnul
lis vexatis/pecunia ppria subuenit. Cunctis remedioꝝ gene
ribus/nunc egrotantes p̄ semetipsum reficiens/nūc cōsolans
suor; mortibus afflictos. Vixit annis. xli. & in eodem (q̄ pater
apd̄ sabinos) agro/febre interiijt. Huius mors credi vix po
test. quantū luctus urbi prouincijsq; intulerit/adeo: ut eum

delicias publicas (sicut diximus) appellantes / quasi perpetuo custode orbatum terrarum orbem deflerent.

DONITIANVS FLAVIVS. CESAR. XII.

DOMITIANVS Domicillæ libertæ filius; germanus Tidi Imperauit annis. xv. Iste priò clementiã simulans / neq; adeo iners domi bellicq; tolerantior videbat. Idcircoq; cattos germanosq; deuicit. Ius æquissime dixit. Romæ multa ædificia vel coepta; vel a fundamentis construxit; bibliothecas incendio consumptas / petitis undiq; (presertim Alexandria) exemplis reparauit. Sagittar; tam doctus fuit: ut inter patentes digitos extente manus viri pcul positi spicula transuolarët. Dehinc atrox cædibus bonor; supplicia agere cepit / ac (more Caligulæ) dominũ sese deumq; dici coegit / signisq; ridicule remotis omnibus / muscar; agmina persequebat: furens libidine. Cuius foedum exercitium / græcor; lingua Clinopalem vocabat hinc percuntanti cuidam; quisq; ne in palatio esset. respõsum est: nec musca quidẽ. His eius sæuicijs ac maxime iniuriaverbor; qua se scortũ vocari dolebat accensus Antonius curans germaniã superiorẽ imperiũ corripuit. Quo per normaniũ Lappium acie strato. Domitianus longe deterior in omne hominũ genus / etiam in suos (ferar; more) grassabat. Igit metu crudelitatis & conscientie suæ / cõiurauere pleriq; impulsoribus Parthenio pcurante cubiculum & Stephano. Et tũ ob fraudem interceptæ pecuniæ / supplicium suspectate Clodiano. Adscita etiã in consilio tyranni uxore Domitia ob amorẽ Paridis histrionis a principe cruciatus formidantẽ; Domitianum multis vulneribus confodiunt: post annum. xlv. vitæ. At senatus gladiatoris more funus offerri: radendũq; nomen decreuit. Huius tempore seculares ludicelebrati sunt.

NERVA COCCEIVS. XIII.

Hactenus Romæ: seu p Ytaliã orti Imperiũ rexere. Hinc aduenæ: Vnde compertũ est urbem Romã externor; virtute creuisse. Quid enim Nerva prudentius / aut moderatius? Quid Traiano diuinius? quid præstantius adriano? Cocceius Nerva oppido Narniensi genitus / imperauit menses. xvi. dies. x. Iste cum imperium suscepisset: mox rumore orto / viuere atq; affore Domitianũ; perinde trepidauit: ut colore muta

to/verbis amissis vix consisteret: sed a Parthenio cōfirmatus
recēpta fiducia ad solemne delinimentū conuersus est: Qui
cum in curia a senatu gratanter exceptus esset: solus ex om-
nibus/ Arrius Antonius vir acer: eiq; amicissimus/ conditio-
nem Imperantiū prudenter exprimēs/ amplexus eum gratū-
lari se ait senatui: & populo prouintijsq; ipsi aut nequē: Cui
satiū fuerat malos semp principes eludere: quā tantī oneris
vim sustinentem aut molestijs modo & periculis subiici. Sed
famæ & inimicorū pariter & amicorū: qui cum se mereri om-
nia præsument: si quicq; nō extorserunt/ atrociores sunt ipsis
quoq; hostibus. Ille quicquid antea poenæ nomine tributis
accesserant: indulgit. afflictas ciuitates releuauit. puellas pue-
rosq; natos parentibus egestosis/ sumptu publico per Ytalīæ
oppida alii iussit. Hic ne accessu malūolorum terreretur Iunij
Mauritij constantis viri dicto ita admonetur: qui conuiuio fa-
miliari adhibitus/ cum uēientonē cōsulari honore functum:
quod apud Domitianū tamen multos occultis criminationi-
bus persecutum adesse uidisset: inter colloquia mentione ca-
tulli facta calumniatoris præcipui/ dicente Nerua: Quid nūc
faceret: si Domitiano superuixisset. Nobiscum inquit Mau-
ricius cœnaret Hic iurgiorū disceptator & scientissimus & fre-
quens fuit. Calpurnium crassum/ promissis ingentibus/ ani-
mos militum pertentantem: detectum confossumq; / Taren-
tum cum uxore remouit/ patribus lenitatem eius increpanti-
bus. Cūq; interfectores Domitiani ad exitium posceret tan-
tum est conterritus: ut neq; vomitum/ neq; impetum ventris
valuerit differre: Et tamē vehementer obstitit dictitās equius
esse mori: q̃ auctoritatē imperij scēdare: p̃ditis potentia sum-
mendæ auctoribus. Sed milites neglecto principe requisitos
petroniū uno istu: Partheniū vero/ demptis prius genitalib;
& in os cōiectis iugulauere. Redempto magnis sumptibus
Emperio qui scelere tam truci insolentior neruā cōpulit refer-
re apd' populū gratias militibus: quare pessimos nefando seq̃
omniū mortaliū peremissent. hic Traianū in liberi locū: inq̃
ptem imperij adoptauit: cū q̃ tribus vixit annis: qui dū sugge-
rente ira/ voce q̃ maxima cōtra quendā regulū noīe inclama-
ret: sudore correptus eo die q̃ interiit: solis defectio facta est.

VLPIVS TRAIANVS. XIII

VLPIVS Traianus ex urbe Tudertina. Vlpíus ab auctore di-
 ctus, Traianus a troio paterni generis auctore/vel de nomine
 Traiani patris sic appellatus. Imperauit annis, xx. Iste talem
 se reipub. præbuit: qualem vix/ ægreq; exprimere valuerunt
 summorū scriptorū miranda ingenia. Hic imperiū apud Agri-
 pinam nobilem Gallia Coloniam suscepit: habens diligenti-
 am in re militari; in ciuilibus lenitatē: in subleuandis ciuitati-
 bus largitionē. Cunctq; duo sint q̄ ab egregijs principibus ex-
 pectent/ sanctitas domi; in armis fortitudo: utrobique pruden-
 tia tantus erat. In eo maximarū rerū modus: ut quasi tempera-
 mento quodā virtutis micuisse videret; nisi quia cibo vinoq;
 paululum deditus erat. Liberalis in amicos; & tanq; vitæ con-
 ditione par societatibus perfrui. Hic ob honorē Suræ: cuius
 studio imperium abripuerat: lauacra condidit. de quo super-
 uacaneum videt cuncta velle nominatim pmere; cū satis sit
 excultū atq; emendatū dixisse. Fuit em̄ patiens laboris/ studi-
 osus optimi cuiusq; ac bellicosi/ magisq; simpliciora ingenia
 aut eruditissimos (quāuis ipse parce esset scientiæ moderateq;
 eloquens) diligebat. Iusticiæ vero ac iuris humani diuiniq; tā
 repertor noui; quā inueterati custos; q̄ omnia eo maiora vise-
 bant/ qđ per multos atq; atroces tyrannos perditō atq; pros-
 trato statu romano in remediū tantorū malorū diuinitus cre-
 debat opportune electus/ usq; eo ut adueniens imperiū eius
 pleraq; mirifica denunciauerint. In quis præcipuū cornicem
 e fastigio capitoliij. atticis sermonibus affata kalos. Huius ex-
 usti corporis cineres/ relati Romā/ humatq; traiani foro sub
 eius columna/ & ymago superposita sicuti triumphantes so-
 lent/ in urbem inuecta senatu præeunte & exercitu. Eo tēpo-
 re multo perniciosius: quā sub Nerua Tiberis innūdauit ma-
 gna clade ædium. & terremotus grauis per puincias multas.
 atroxq; pestilentia; famelq; & incendia facta sunt. Quibus
 omnibus Traianus p̄ exquisita remedia plurimū opitulatus
 est; statuens ne domorū altitudo, lx. superaret pedes. ob rui-
 nas facilis & sumptus (si quando talia cōtingerent) exitiosos
 Vnde merito pater patriæ dictus est. Vixit annis. lxiij.

AELIVS HADRIANVS. XV.

AELIVS hadrianus stirpis *Ytalicae*/ **aelio** Hadriano Traian
ni principis consobriño/ Hadriae orto genitus quia id oppidū
agri piceniedā mari hadriatico nomē dedit. Imperauit annis
xij. Hic gracijs literis impensius eruditus/ a plerisq; Gracur
lus appellatus est. Atheniensiu studia; moresq; auxit/ poeti/
co nō sermone tantum; sed & ceteris disciplinis; canendi; psal
lendi/ medendiq; scientia musicis; geometria/ pictor/ fictor/
ambulatorq; ex aere vel marmore pxiime polycletus & Euz
phranoras. Proinde oīno ad ista effectus: ut elegātius nuncq;
raro quicq; hūanā res expertā videant. Memor supra q; cui;
q; credibile ē; locos/ negocia/ milites/ absentes q; nōibus re
censere re īmensi laboris. Quippe qui puīcias oēs passibus
circūierit agmē comitantū preuertēs/ cū oppida uniuersa res
stitueret augeret ordinibus. Nancq; ad specimē legionū milita
rium fabros perpēdiculatores; architectos genūq; cūctum
extruendorū mēnium; seu decorandorū in cohortes centuria
uerat; quasi arbiter genitus imperij; mentis quodam artificio
regens, ingeniū inuidum Lasciuum; & ad ostentationē sui
insolens callide tegebat. Continentiam & facilitatē clementi
am simulans; cōtraq; dissimulans ardorē gloriā; quo flagras
bat acerrimus ad lacessendum/ pariter & respondendū serijs;
ioco maledictis; referre carmen carmini dictum. Dicitū pror
sus ut meditātū crederes aduersus omīa. Huius uxor sabina;
dum prope seruilibus iniurijs afficitur, aduoluntariam mors
tem cōpulsā; quā palam iactabat se; q; immane ingeniū per
suasisset elaborasse; ne ex eo humani generis pernicies grauis
daret/ hic morbo subcutaneo quē diu placide pertulerat vic
tus dolore/ arduus/ impatienq; plures e senatu extinxit. A re
gibus multis pace occultis muneribus impetrata/ iactabat pa
lam plus se ocio adeptum; quam armis ceteros. Officia sane
publica/ & palatina; necnō militie in eam formā statuitq; pau
cis per Constantinū immutatis hodie perseverāt. Vixit annos
lxij. Dehinc miserabili exitu consumptus est; cruciatu fere
membroz omnium confectus in tantum; ut sese interficien
dum; ministroz fidissimis precans offerret. Ac ne in semetip
sum sauiet/ custodia charissimorū seruaretur.

ANTONINVS. FVLVIVS. PIVS. XVI.

ANTONINVS fuluius: seu Barinius dictus postea etiam Pius cognominatus est: Imperauit annis, xxij. Ille ab Adria no in filium adoptatus: cuius gener fuerat: tantæ bonitatis in principatu fuit: ut haud dubie sine exemplo vixerit. Quauis euntia cōtulerit aras sua cum orbem terræ nullo bello per annos, xxxij. auctoritate sola rexit/ adeo tremētibz eum atq; amantibus cunctis regibus/ nationibusq; & populis: ut parentem: seu patronū magis: quā dominū imperatorē vere putarent. omnesq; uno ore in cælestium morem propitium optantes/ de controuersijs inter se iudicem poscerent. Quin etiam Indi; hyrcani/ legatos misere/ iusticia tanti imperatoris cōperta/ quā ornabat vultu sereno & pulchro. pcerus membra/ decēter Validus/ priusq; salutandus prodiret/ degustans panis alictulum ne frigescere: circa p̄cordia per ieiunium sanguine viribus excessis interciperet. Eoq; actui publicorū laboribus minime sufficeret: quæ incredibili diligentia ad speciem optimi patrisfamilias exequēbat appetentia gloriæ carens & ostentatione: adeo mansuetus ut instantibus patribz ad eos qui contra eum coniurauerant: persequendo cōpresse rit quæstionem p̄fatus. Necesse nō esse sceleris/ in semetipsū cupidus/ pertinacius indagari: ne si plures indagarentur reperirentur: quantis odio esset: intelligeretur. Igitur cū esset annorū, lxxij. apud Lorios villa propria milibus passuum, xij ab urbe febrī paucorū diez post tres atq; viginti annos imperij consumptus est: ob cuius honorē templa sacerdotes/ atq; infinita alia decreta sunt. Vsq; eo autē mitis fuit: vt quū ob inopiæ frumētariae suspicionē lapidibus a plebe romana perstruingeret: maluerit ratione exposita placare: q; vlci scī seditionē.

M. ANTONINVS, PIVS. XVII.

MARCVS autē Antoninus imperauit annis, xvij. Ille vīr tutum omniū cælestisq; ingenij exiit. Aerumnisq; publicis quasi defensor obiectus est. Etenim nisi ad illa tēpora natus esset: p̄fecto quasi uno lapsu ruiissent omnia status ro. Quippe ab armis quies nuncq; erat/ perq; omnē orientem illyricū/ Italiam/ Galliamq; bella feruebant. Terræmotus nō sine interitū ciuitatum: inundationes fluminum: lues crebræ locustarū species agris infestæ prorsus/ ut prope nihil; quo summis ans

goribus atteri mortales solent; dici siue cogitari queat qđ non illo i perante saeuierit. Credo diuinitus attributū: ut dum mundi lex: seu aliunde nā quid hominibus incognitū gignit recto rū consilijs tanq̃ medicinae remedijs leniat. Is ppinquū suū Anitū Verū ad i perij partē nouo beniuolentiae genere adscituit: qui Veronā inter atq; cōcordiā iterfaciens icū sanguinis quē morbū grāciapoplexi vocāt vndecio i perij anno extinctus est. Carminū maxie tragicorū studiosus ingenij asperi atq; lasciuī.

M. ANTONINVS. XVIII.

Post cuius obitū, M. Antoninus remp. solus tenuit a principio vitæ tranquillissimus adeo: ut ab infātia vultum nec ex gaudio ex mōerore mutauerit: philosophiā studens; litterarū q; grācarū. Hic permisit viris clarioribus: ut cōiūtiā eodē cultu: quo ipse & ministris similibus exhiberent. Hic quū arario exhausto largitiones quas militibus impenderet/ nō haberet neq; indicere pūctualibus: aut senatui aliquid veller/ instrumētōrū regij cultus (facta in foro traiano sectione) distraxit. Vasa aurea/pocula cristallina & murina: vxoriam ac suam fericam/ & auream vestem multā ornamenta gemmarū/ ac per duos cōtinuos menses venditio habita est: multumq; auri redactum. Post victoriā tamē emptoribus precia restituit: qui reddi comparata voluerūt. Molestus nulli fuit: qui maluit se mel empta retinere. Huius tēpore casius tyrannidē arripens: extinctus est. Ipse vitæ anno quinquagesimonono: apđ Ben do bonā morbo consumptus ē. De eius nūcio Romā puecto confusa luctu publico urbe senatus incuria veste terra indutus lacrimans cōuenit. Et qđ de Romulo agre creditum est: omnes pari sensu præsumpserūt. Marcum celo receptū esse Ob cuius honorē tēpla: columnæ multaq; alia decreta sunt.

AVRELIVS, COMMODVS. XIX

AVRELIVS commodus: Antonij filius Antoninus et ip se dictus: Imperauit annis. xij. Hic qualis futurus esset: in ip so primordio ostendit. Nam cum in supremis moneret a parente attritos iam barbaros ne pmitteret vires recipere: respōdit ab incolumi(q̃uis paulatim) negocia perfici posse a mortuo nihil Sauior omnibus libidine atq; auaricia/crudelitate. Nulli fidus magisq; i eos atrox quos amplissimis honoribus

donisq; ingentibus extulerat, intantū deprauatus: vt gladias
torijs armis: sēpissime in amphitheatro dimicauerit. Huic
Martiā generis libertini forma: tamē meretricijsq; partibus pol
lens, quū animū eius penitus deuinxisset, egresso e balneo ve
neni poculum obtulit. Ad extremū ab immisso validissimo
palæstrita cōpressis faucibus expirauit annō vitæ. xxxij

AELIVS PERTINAX. XX

AELIVS pertinax īperauit dies. lxxxv. Iste coactus īper
rauit: repugnansq; suscipiens/ tale cognomentū sortitus est.
Origine orientis sordida/ prefecturā urbi agens: īperator esse
ctus/ scelere Iuliani multis vulneribus obruncat; annos na
tus. vij. atq; lx. Huius caput tota urbe circūuectum est, hoc
exitu obiit vir ad humanę cōuersationis exemplum: per labō
ris genera uniuersa absumptus puectusq; eo ut fortunę voca
ret pila, nā libertino genitus p̄e: apd' ligures in agro squilido
lollij gentiani: cuius in præfectura quoq; clientē se esse libens
tissime fatebat. Fuit doct̄or litterarū quæ a grāmaticis tradun
tur blandus magis q̄ beneficus/ vnde eum græcō noīe chre
stologon appellauere. Nunq̄ iniuriā accepta ad ulciscendum
ductus, amabat simplicitatē cōmunem se affatu: conuiuiō:
incessu, præbebat: huic mortuo diuī nomen decretū est. Ob
cuius laudem ingeminatus ad usq; defectum plausibus: accla
matū est. Pertinace imperante securi viximus, neminē timui
mus: patri pio: patri senatus: patri omnium bonorū.

DIDIMVS. IULIANVS. XXI

DIDIMVS Iulianus ortu mediolanensis imperauit mensi
bus septem. vir nobilissimus iureperitissimus/ factiosus: præ
ceps/ regni auidus. Hoc tēpore niger pescenninus apud An
thiochiā/ in pannonia fabaria: Septimus Seuerus creantur
augusti. Ab hoc Seuero Iulianus in abditas palatij balneas
ductus extenta damnatorū modo ceruice/ decollat caputq; e
ius in rostris ponitur.

SEPTIMVS. SEVERVS. XXII

Septimus Seuerus īperauit annis. xviij. hic pescenninum in
teremit/ hominē omnium turpitudinū. Sub eo aut̄ Albinus
qui in Gallia se cæsare fecerat: apud Lugdunū occiditur. Hic
Seuerus filios suos successores suos reliquit bassianū & Gerā

Hic in Britannia vallum per. xxxij. passuum missa a mari ad mare deduxit. Fuit bellicosissimus omnium: qui ante eum fuerunt acer ingenio ad omnia quae intendisset in fine perseverans. Benivolentia quae inclinasset; mirabilis ac perpetua; ad querendum diligens ad largiendum liberalis: in amicos inimicosque pariter vehementes. Quippe qui latrantem Cilonem Amilinum; Bassum caeterosque alios diraret. Aedibus quoque memoratu dignis quarum precipuas videmus parthorum quae dicunt ac laterant. Hic nulli in domibus suo permisit honores venundari/ Latinis litteris sufficiens instructus: punica eloquentia promptior: Quippe genitus apud Lepi provinciae Aphricae. Is dum membrorum omnium maxime pedum dolore pati nequiret; veneni vice: quod ei negabatur cibum gravis ac plurime carnis avidius inuasit: quem quam conficere non posset; cruditate passus expiravit. Vixit annos. lxx.

ANTONINVS CARACALLA: XX.III

Aurelius Antoninus Bassianus Caracalla Severi filius: Lugduno genitus, imperavit solus annis sex. Hic bassianus ex avi materni nomine dictus est. At quam e gallia vestem plurimam devehisset; tales quae Caragalas fecisset; coegissetque plebem ad se salutandum indutam talibus introire de nomine huius vestis Caragalla cognominatus est. Hic fratrem suum Geram peremit, ob quam causam: furore poenas dedit/ dirarum infectione quae non immerito ultrices vocantur/ a quo post furorem convaluit. Hic corpore Alexandri macedonis conspecto/ magnam atque Alexandrum se iussit appellari/ affectantium fallacis eoperductus: uti truci fronte: & ad laevum humerum conversa ceruice: quod in ore Alexandri notauerat incedens; fidem vultus simillimi persuaderet sibi. Fuit impatiens libidinis. Quippe qui nouercam suam duxit uxorem/ cum carras iter faceret/ apud Edissam secedens; ad officia naturalia a milite: qui quasi ad custodiam sequebatur interfectus est. Vixit annis septe. xxx. Corpus eius Romam relatum est.

MACRINVS XX.IIIII

MACRINVS cum Diadumeno filio ab exercitu imperatores creati imperauerunt menses. xiiij. Ab eodem exercitu obtruncatur: pro eo: quia Macrinus militarem luxuriam stipendiaque profusiora comprimeret.

AVRELIVS. ANTONINVS. VERVS. XXV

AVRELIVS Antoninus verus idem heliogabalus dictus: ex semea caracele concubina occulte stuprata filius: imperavit biennio & mēſibus octio. Huius matris ſemeæ/aius Baſſianus noīe fuerat: ſolis ſacerdos. Is quū Romā ingenti militū ac ſenatus expectatione veniſſet probriſ ſe omnibus cōtamīnauit. Cupiditatē ſupri: q̄; aſſequi naturæ defectu nondū poterat: in ſe cōuertens/muliebri noīe ſe Baſſianā p baſſiano iuſſerat appellari. Veſtalem virginē quaſi matrimonio adiūgens ſuo abſciſſiſq; genitalibus matri ſe magnæ ſacrauit. Hic Macellū: qui poſt Alexander dictus eſt: conſobrinū ſuū Caſarē fecit/ ipſe tumultu militari interfectus eſt: Huius corpus per urbis vias/ more canini cadaueris a milite tractum eſt/ militantium cauillo appellantium indomitæ & rabidæ libidinīs catulam. Nouiſſime quū anguſtum foramē cloacæ corpus minime reciperet: uſq; ad Tiberim deductum adiecto pōdere: ne unq; emergeret: in fluuiū p̄iectum eſt. Vixit annis. xvi. atq; ex rebus: quæ acciderant: tiberim tractimq; uſq; appellatus eſt.

SEVERVS. ALEXANDER. XXVI.

SEVERVS Alexander imperavit annis. xiiij. Hic bonis reip. fuit ærumnoſus. Sub hoc imperātē Taurinus auguſtus effectus eſt. Ob timorē ipſe ſe Euphrate fluuiō obſecit. Tunc etiā Maximinus regnū arripuit: pluribus de exercitū corruptis. Alexander vero: quū deſerī ſemet ab ſtipatoribus vidīſſet: matrē ſibi cauſam mortis fuiſſe exclamans/ accurenti percuſſori/ obuoluto capite/ ceruices ſuas valide cōpreſſus præbuit/ anno vitæ. xxvi. Huius mater māmea eo filium coegerat ut illa ipſa permodica ſi menſæ prandiæq; ſupereſſent quāuis conuiuiū reponerentur.

IVLIVS MAXIMINVS. XXVII.

IVLIVS Maximinus thrax ex militariſ imperavit annis tribus. Is dum perſequitur pecunioſos: inſontes pariter noxi oſq; apud ſeditionē militum diſcerptus eſt: una cum filio clauſantibus cunctis militariſ ioco. ex peſſimo genere ne catulū habendum. Huius imperio duo Gordiani pater & filius principatum arripientes/ vnus poſt unum interiēre: Pari etiā tenore Pupianus & Balbinus regnum inuadentes perempti ſunt.

GORDIANVS. XXVIII.

GORDIANVS nepos Gordiani ex filia ortus, Romæ clarissimo patre, Imperauit annis sex/apud Chtesiphontē a Philippo prefecto pratorio accensis in seditionem militibus/occiditur anno vitæ. xx. Corpus eius ppe fines romani persiciq; imperij positum/nomen loco dedit sepulcrum Gordiani,

PHILIPPVS. XXIX.

MARCVS Iulius philippus imperauit annis. v. Veronæ ab exercitu interfectus est: medio capite supra ordines dentium p̄ciso, Filius autē eius Gallus Iulius Saturninus; quē potentia sociauerat: Romæ occiditur agens vitæ annos; xij. Adeo feruere & tristis animi: ut iam tū a quinquēni ætate nullo prorsus cuiusq; cōmento/ad ridendū solui potuerit. patrēq; ludis sæcularibus petulātius cachinnantē (q̄q; adhuc tener) vultu notauerit auersato. Is Philippus humillimo ortus loco fuit/ p̄ nobilissimo latronū ductore.

DECIVS. XXX.

DETIVS e Pannonia Bubalia natus iperauit menses. xxx. Hic Decius filiū suū casarē fecit: vtr̄ artibus cūctis virtutibusq; instructus/placidus & cōis domi & armis/prōptissimus ī solo barbarico; iter cōfusas turbas gurgite paludis submersus ē ita ut nec cadauer eius potuerit iueniri. Filius v̄o eius bello extinctus ē. vixit an. l. huius t̄pibus Valens lucinianus imperator effectus;

VIRIVS. GALLVS. XXXI.

VIRIVS Gallus cum Volefano filio imperauerunt annis duobus. Horū temporibus Hostelianus perpēna a senatu imperator creatus; nec multo post pestilentia consumptus est. Sub his etiā Aemilianus in Mœsia imperator effectus est: contra quem ambo prefecti apud Interamnē ab exercitu suo ceduntur anno ætatis pater septimo circiter & quadragesimo creati in insula Eninge: quæ nunc Girba dicitur. Aemilianus vero mense quarto dominatus apud Spoletum; siue p̄tem: quem ab eius cæde Sanguinariū accepisse nomen ferunt: inter Oriculum Narniamq; spoletium & urbem Romam regione media positum. Fuit autem genere: maureus pugax/nec tamen præceps. Vixit annis. iij. minus. l.

LICINIVS. VALERIANVS. XXXII.

LICINIUS Valerianus cognomento colobius/imperauit annis. xv. parētibus ortus splendidissimis; stolidus tñ & multū iners/ neq; ad usum aliquē publicū/ officio consilio seu gestis accommodatus. Hic filiū suū Galienū Augustū fecit; Galienūq; filiū; Cornelīū Valerianū cæsarē. His imperantibus Aemilianus in mœsia, Cassius labienus posthumus in Gallia, Galienus filio interfecto/imperatores effecti sunt. Pari mō Aelianus apud Mogontiā: quū in Aegypto Aemilianus/apud Macedonas Valens, Mediolani Aureolus dominatū inuasere. Valerianus verō in Mesopotamia bellū gerēs, a Sapote persarū rege superatus: mox etiā captus est apud Parthos ignobili seruitute cōsenuit. Nam q̄ diu vixit rex eiusdē puinciæ in curuato eo/pedem ceruicibus eius imponens/equū ascendere solitus erat.

GALIENVS. XXXIII

GALIENVS; quidē in loco Cornelij filij sui Salonianū alterū filiū subrogauit/amori diuerso pelicū deditus Saloninæ cōiugis & cōcubinæ; quā p̄ pactiōnē cōcessa parte superioris Pannoniæ/aprē Marcomanorū rege/matrimonio specie/ susceperat Pipā noīe, nouissime aduersus Aureolū pfectus est; quē cū apud pontē: qui ex eius noīe Aureolus appellat obtentum detrususq; Mediolanum obsedit. Eiusdem Aureoli cōsumento a suis interijt. Regnavit annis quindecim. Cum patre vij. et. vij. Vixit annis. l.

CLAVDIVS XXXIII.

CLAVDIVS imperauit annis. ij. hunc pleriq; putant Gordiano satum; dum aliij Licensa muliere matura institueret ad uxorem. Hinc Claudius galieni morientis sententia imperator designatus; ad quē Ticinū positū p Galloniū basilium inducmenta regiā direxerat. Extinctoq; a suis Aureolo receptis regionibus aduersum aut alamennorus haud pculalacu Benacimicans tantā multitudinem fudit/ ut ægre pars dimidia superfuerit. His diebus Victorinus regnum coepit. Claudius q̄o cū ex fatalibus libris (q̄s inspicere pceperat) cognouisset sententiæ in senatu dicende premi morte remediū desiderari. Pōponio basso: qui tūcerat; se offerēte ipse vitā suā haud passus respōsa frustrari/ dono reip. dedit prefatus neminē tanti ordinis primas hīre ipm imperatorē ea res; sicut erat cūctis gratia nō

diui vocabulum modo sed ex auro statuā ppe ipsum Iouis si
mulacrū atq; in curia imaginem auream pceram sacrauere.

QVINTILIUS. XXXV.

Huic successit frater eius quintilius. Is paucis diebus imperi
um tenens interemptus est

AVRELIANVS XXXVI

AVRELIANVS genitus patre mediocri & ut quidā ferūt
Aurelij clarissimi senatoris colono/inter Daciam et Macedo
niā; imperauit annis. v. Iste haud dissimilis fuit magno Alexā
dro; seu Cæsari dictatori. Nam romanā urbem triennio ab in
uasoribus receptauit; Cum Alexander annis. xiiij. per victori
as ingentes ad Indiam peruenerit. & C. Cæsar decennio sub
ægerit gallos/aduersum ciues quadriennio cōgressus. Iste in
Italia tribus prælijs victor fuit/ apud placentiam iuxta amnē
Metaurū, ac phanū fortune; postremo ticinensibus incampis
Huius tpe apud Dalmatas septimus imperator effectus mox
a suis obtruncat. Hoc tpe in urbe roma monetarij rebellarūt
quos Aurelianus victor ultima crudelitate cōpescuit. Iste pri
mus apud romanos dyadema capiti innexuit gemmisq; &
aurata omni veste (qd adhuc fere incognitū romanis mori
bus visebat) usus est. Hic muris validioribus & laxioribus
urbem sepsit. Hic Tetricū/ qui imperator ab Gallis ab exerci
tu effectus fuerat correctorē Lucaniæ puexit; aspergens hos
minē elegantī ioco/ sublimius habendū regere aliquā Italiæ
partē quā trans alpes regnare. Nouissime fraude serui sui qui
ad quosdā militares/ viros amicos/ ipsius noia pertulit/ adno
tata falso manū eius imitatus tanq; Aurelianus ipsos pararet
occidere; ab iisdem interfectus est; in itineris medio: quod in
ter Constantinopolim & Heracliam est. Fuit sapiens et sangui
narius et trux omī tpe etiā filij sororis intersector. Hoc tempo
re septem mensibus interregni species euenit.

TACITVS. XXXVII.

TACITVS post hūc suscepit imperiū vir egregie moratus
qui ducentesimo īperiij die apud Tharsum febris moritur.

FLORIANVS XXXVIII.

Huic successit Florianus. sed quū magna pars exercitus equi
tantū probū militiæ peritū legisset; Florianus diei. lx. quasi

per ludum imperio usus; incisis a semetipso venis/ effuso sanguine consumptus est. **PROBVS: XXXIX**

PROBVS genitus patre Agresti hortorū studioso dalmatio sanguine. Imperauit annis. vi. Iste Saturninū in oriente: Proculum & Bonosum Agrippinæ imperatores effectos oppressit. Vineas Gallos & Pannonios habere pmisit. ope militari Almū montē apud Sirmīū; & Aureū apud Moesiā superiorem vineis conseruit. Hic Sirmio in turri ferrata occidit.

CARVS XL.

CARVS Narbone natus; imperauit annis. ij. Iste confestim Carinū & Numerianū cæsares fecit. Hic apud Ctesiphōta ictu fulminis interijt. Numerianus quoq; filius eius quū oculorū dolore correptus/ in lecticula veheret impulsore Apro (qui socer eius erat) p̄ insidias occisus est/ cū dolo occultaret eius mors: quousq; Aper inuadere posset imperiū; foetore cadaueris scelus est proditū. Hic Sabinus Iulianū inuadens imperium/ a Carino in campis veronensibus occidit. Hic Carinus omnibus se sceleribus inquinauit; plurimos innoxios/ fictis criminibus occidit. Matrimonia nobilium corrupit. Condiscipulis quoq; qui eum in auditorio verbi fatigatione taxauerant: perniciosus fuit. Ad extremū trucidatur; eius precipue tribuni dextra/ cuius dicebatur uxorem polluisse.

DIOCLETIANVS. XLI

DIOCLETIANVS dalmata: Amilini senatoris libertinus matre pariter atq; oppido Dioclea: quorū vocabulis: donec imperiū assumeret Diocles appellatus est. Vbi orbis romani potentia caput; Graium nomen in romanū morē conuertit. Imperauit annis. xxv. Is Maximianū Augustum effecit: Constantium & Galerīū Maximianū cognomento armentariū/ cæsares creauit; Tradens Constantio Theodorā; Herculi maximiani priuignā/ abiecta uxore priori. Hoc tempore Carausio in Gallijs/ Achilleus apud ægyptū; Iulianus in Ytalia/ imperatores effecti diuerso exitu periere. e quibus Iulianus actoper costas pugione in ignē abiecit se; Diocletianus vero apud Nicomediam sponte iperiales fasces relinquens. in proprijs agris consenuit. qui dū ab Herculo atq; Galerio ad recipiendum imperiū rogaret; tanq; pestem aliquā detestans in hunc

modū respondit. Vtinā salone possetis visere/holera nostris
manibus instituta: pfecto nunq̃ istud tentandum iudicaretis
Vixit annis. lxxiij. Ex quis cōmuni habitu prope nouē agit
morte consumptus est (ut satis patuit) per formidinē volun/
tariā. Quippe cū a Constantino atq; Licinio vocatus ad festa
nuptiarū per senectam: quum minus interesse valeret: excusa
uisset, ter scriptis minacibus acceptis: quibus increpabat. Ma
xentio fauisset: ac Maximino fauere/suspectans necem dede/
corosam: venenū dicit haurisse. His diebus Constantius con
stantini pater atq; armentarius: Cæsares Augusti appellant:
Creatis cæsaribus fauero p Italiā; Maximini Gallerij sororis
filio p orientē. Eodēq; tpe constantinus cæsar efficit Maxenti
us ip̃erator in villa sex milibus ab urbe discreta itinere Lauica
no/dehic Licinius Aug. efficit pariq; mō Alexand̃er apd car/
raginē ip̃erator fit: filiq; mō valens ip̃erator creat: q̃q; exitus
iste fuit. Seuerus ab Herculia Maximiano Romæ intra taber
nas extinguit. Funusq; eius Galieni sepulcro infertur: quod
ab urbe abest per Appiam milibus nouem.

MAXIMIANVS XLII.

GALERIVS Maximianus cōsumptis genitalibus defecit
Maximianus herculeus a cōstantino apd Massiliā obsessus
Deinde captus/pœnas mortis genere/postremo fractis laq̃o
cervicibus/alexāder a constantini exercitu sugulat. Maxenti
us dū aduersus constantinū cōgredit paulo superius a ponte
miluio/in pontē nauigijs cōpositū: ab lateri ingredi festinans
lapsū equi in pfundū demersus ē/voraturq; limo: pōdere tho
racis: corpus vix repertū Maximianus apd tarsum morte sim
plici perit. valens a Licinio morte mulctat. Fuerūt aut morx
hmōi: Aurelius maximianus cognomēto herculus: ferus na
tura/ardēs lib. diē/ cōsilijs stolidus/ortu agrestis/ pānonioq;
Nā etiā nūchaulōge eminet Sirmio/locus palatio ibidē cō
structio: ubi parētes exercebāt opa mercenaria/ ætate interijt
sexagenarius: ānorū. xx. ip̃ator. Genuit ex eutropia Syra mu
liere maxentiū & faustā cōiugē constantini. Cuius p̃ri cōstan
tino tradiderat Theodorā priuignā. Sed maxentiū suppositū
ferūt arte muliebri tenere mariti aim laborātis auspicio/ gra
tissimi coepti a puero: is Maximianus charus nunq; illi fuit:
nec patri aut socero quidem Galerio.

GALLERIVS. XLIII.

GALERIVS aut fuit licet inculta agrestiq; iusticia satis laudabilis: pulcher corpore: eximius & felix bellator/ortus paritibus agrarijs. pastor armentor; unde ei cognomen armentarius fuit: ortus datari pensit: ibiq; sepultus est: quē locū Ros mulianū etiā vocabulo romulæ matris appellarat: is insolenter affirmare ausus est matre more olympiadis Alexandri magni creatricis cōpressam dracone semet cōcepisse.

GALERIVS. XLIII.

GALERIVS maximinus sorore armentarij pgenitus verorq; nomie ante imperiū daza dictus cæsar quadriennio. De hinc per orientē augustus triennio fuit: ortu quidē atq; instituto pastoralis verē sapientissimi cuiusq; ac litterator; cultor/ingenio quieto/vini avidior. Quo ebrius quedam corrupta mente aspera iubebat: qui cū pigeret factum differri: quē præcepisset. in tempus sobrium ac matutinum statuit.

ALEXANDER. XLV

ALEXANDER fuit phryx origine: ingenio timidus: inferior aduersus laborē/vitio senectæ ætatis. His oibus absumptis imperij iura penes constantinū & liciniū deuenere.

CONSTANTINVS. XLVI

CONSTANTINVS Constantij imperatoris & Helenæ filius. Imperauit annis. xxx. Hic dū iuuenulus Agalerio in urbe Roma religionis specie obses teneret/fugā arripiens atq; ad frustrandos insequentes/publica iumenta quaq; iter ægerat interfecit: & ad patrē in Britanniam peruenit. & forte hīdē diebus ibidem Constantiū parentē fata ultima perurgebant. quo mortuo: cunctis qui aderāt: adnitentibus: sed præcipue Eroco alemannor; rege auxilij gratia Constantiū comitatu imperiū capit. Hic sororē suā Constantiam Licinio medio lanū accito coniūgit/filiumq; suū Crispū noie ex mineruina cōcubina susceptū. Idem constantinū hīdem diebus natum: oppido Arelatensi/Licinianūq; licini filiū mensium fere. xx cæsares effecit. Verē emūero (ut imperia difficile cū concordia custodiunt) diffidiū inter Liciniū Constantinūq; exoritur primūq; apud cibalas iuxta paludem Hiulcā noie/Constanti no nocte castra Licini irrūpente: Licinius fugā petijt Bizan

dumq; fugā volucris peruenit/ibi Martinianū officiorū magi-
strum Cēsare creat. Dehinc Constantinus acie potior apud Bi-
thyniam adegit/Licinium pacta salute indumentū regium of-
ferre per uxore; inde Thessalonicā missum paulopost eum/
Martinianumq; iugulari iubet. Hic Licinius annū dñationis
fere post quartū decimū/vitę p̄xime sexagesimū occidit/aua-
ritię cupidine omnīū pessimus, eque alienus a luxu ventris:
asper admodum aut mediocriter impatiens, Infestus litteris:
quas p̄ inscitiam imodicā virus ac pestem publicā nomīabat
præcipue forensem industriā. Agraribus plane ac rusticantis
bus: quia ab eo genere ortus altiusq; erat, satis utilis ac militię
custos/ ad veterę instituta seuerissimus, sp̄adonū & aulicorū
omniū vehemens domitor/tineas/soricesq; palatij eos appel-
lans: at Cōstantinus obtento totius romani imperij (mira bel-
lorū felicitate) regimine, fausta cōiuge (ut putant) suggerente;
Crispum filiū necari iubet: dehinc uxore suā faustam: in bal-
neas ardenres coniectam interemit; cū eum mater Helena ar-
dore nimio nepotis increparet, Fuit vero ultra quā aestimari
potest: laudis audius, Hic Traianū herbā parerariam (ob titu-
los multos ædibus inscriptos) appellare solitus erat, Hic pon-
tem in Danubio construxit: habitum regium gēmis & caput
exornans perpetuo diademate: Cōmodissimus tamen rebus
multis fuit, Calumnias sedare legibus seuerissimis/nutrire ar-
tes bonas: p̄cipuā studia litterarū: legere ipse: scribere/medita-
ri: audire legationes & q̄rimonias puinciāz, quūq; liberis fili-
oq; fratris, Delmatio cæsaribus cōfirmatis/tres & lx, annis vi-
xisset: ex quibus dimidius ita ut tredecim solus imperaret; mor-
bo consumptus est: irrisor potiusq; blandus, Vnde prouer-
bio vulgari/trachala, x, annos præstantissimus, xij, sequentis
bus latro decē nouissimis pupillus/ob pfusiones imodicas
nominatus, Corpus sepultū in Byzantio (Constantinopoli
dicta) Quo mortuo Delmatius/militum vi necat: ita ad tres
orbis romani redacta dominatio est, Constantino: & Cōstan-
tio: & Costante filiis Constantini, Hi singuli has partes regē-
das habuerūt, Constantinus iunior cuncta trans alpes, Con-
stantius a freto p̄pontidis Asiā atq; orientē, Cōstans illyricū
Italiāq; & aphricā/dalmatiā/thraciā/macedoniāq; et achaiā,

HANNIBALLIANVS. XLVII

HANNIBALLIANVS Dalmatij cæsaris consanguineus Armeniã nationesq; circumsocias, interim ob Italiæ Aphricæq; ius dissentire; statim Constantius & Constans coeperunt; Constantius atrocini specie/ dum incautus fordeq; temulentus in aliena irruit; obtruncatus est: proiectusq; in fluvium/ cui nomen Alsa est; nō longe ab Aquileia. Constans vero venandi cupidine; dum per sylvas saltusq; erraret: conspirauere alii quanti militares in eius necem (auctoribus Crestio & Marcellino/ simulq; Maxentio) qui ubi parandi negotij dies placuit; Marcellinus natalem filij simulans: pluresq; ad cenam rogat; itaq; in multam noctem cōiuiui celebrato/ Maxentius quasi ad ventris secreta fecedens habitū venerabilem capiteare cognita/ Constans fugere conatus; apud Helenam oppidum Pyrenæo proximū; a Gaisone cum lectissimis misso interficitur anno terriodecimo Augustæ dñationis. Nam cæsar triennio fuerat/ æui septimouicesimoq;. Hic fuit debilis pedibus/ manibusq; articuloꝝ dolore; fortunatus cæli tēperie fructuum prouentu nulla a barbaris formidine; q̄ pfecto maior sa fuerint; si prouinciæ rectores/ nō pretio; sed iudicio prouexisset. Huius morte cognita Vetratio magister militū/ imperium in Pannonia apud Mursiam corripuit. quē Constantius nō post multos dies regno exiit; grandæuo ætate/ nō vltimamodo sed etiam voluptarium otium concedens. Fuit autem prope ad stultitiā simplicissimus.

CONSTANTIVS. LXIII

CONSTANTIVS Galerij fratrem patruelem cæsare pñuniat; sorore Constantinā illi coniungens. Maxentius quoq; Dicientium consanguineum suum trans Alpes cæsare creauit. His diebus Romæ Nepotianus Eutrophie Cōstantini sororis filius/ hortatibus perditis Augusti nomē rapit. quē octauo die vicesimoq; Maxentius oppressit. Hoc tēpore Cōstantius cū Maxentio apud Mursiam dimicans vicit; in q̄ bello pene nūq; amplius romanæ consumptæ sunt vires; totiusq; imperij fortunæ pessundatæ. De hinc quū se Maxentius in Italiam recepisset; apud Thicanum plures fudit incautos & (ut in victoria solet) audacius persequens; nec multo post apud Lu-

gdunū coangustatus gladio occulte prouiso/ictum pulsi parietis iuuans transfollo latere: ut erat vasis corporis) vulnere: naribus atq; ore cruorē effundens/mense imperij quadragesimo secundo: atatis vero. xl. expirauit. ortus parentibus: qui Galliam habitant: legendi studio prōptus: sermonis acer/animi tumidi: imodice timidus: artifex tamen ad occultandā (audaciæ specie) formidinem. Eius morte audita Decentius/laqueo fasciæ/ad collum posito vitam finiuit. Hoc tēpore Gallus cæsar a Constantio occiditur. Imperauit annis quattuor.

SILVIANVS. XLIX.

SILVIANVS Imperator effectus die imperij, xxviii. perimitur: fuit ingenio blandissimus: quamq; barbaro patre genitus tamen institutione Romana satis cultus & patiens.

CONSTANTIUS L.

CONSTANTIUS Claudiū iulianū fratrem Galli: honore cæsaris assumit: annis natū fere tribus atq; .xx. Iste in cāpis Argētoratensibus apud Gallias/cū paucis militibus infinitas hostium copias deleuit. Stabāt acerui montū similes. fluebat cruor fluminū nō captus rex nobilis Nodomarius, fusi oēs optimates. Reddit? limes romanæ possessionis: ac postmodū cū Alemānis dimicās/potentissimū eorū regē Badomariū cepit. Hic a militibus Gallicanis Augustus p̄nunciat. Hic Constantius urgere legationibus/in statū nomenq; pristinū reuerti.

IULIANVS. LI

IULIANVS mandatis mollioribus/refert se sub noīe Celsi imperij multo officiosius pariturum: Hic Constantius magis magisq; ardens dolore (atq; ut erat talium impatiens) in radicibus Tauri montis apud Mopsocrenē febrī acerrima: quā indignatio nimia vigilīs augebat. Interijt anno xui quarto & quadragesimo: imperij nono atq; tricésimo: verū Augustus quartovicésimoc; octo solus: cū fratribus atq; Maxentio sex decim; quindecim Cæsar. Félix bellis ciuilibus; externis lacrymabilis: mirus artifex in sagittis, a cibo/vinoq; et somno multum intēperans: patiens laboris: facundiæ cupidus: quā quū adsequi tarditate ingenij non posset: alijs inuidebat. Spadonum aliquorūq; amorī deditus & vxorū quibus cōtentus nulla libidine transuersa aut iniusta polluebat. Sed ex cōiugibus

quas plurimas sortitus est: p̄cipue Eusebiam dilexit: decoram
quidē: verū per amantias & Gorgonias: & alia īportuna mī-
nisteria vexantē famam viri: cōtra q̄ scēminis modestioribus
mos est: quarū s̄ape p̄cepta viros iuuant: Namq; vt ceteras
omittam: pompeia plotina (incredibile dictū ē) quāto auxerit
gloriā Traiani: cuius p̄curatores cū puīcias calumnijs agi-
tarent/ adeo ut unus ex hīs diceret locupletū: quemq; ita con-
uenire. Quare habes ad mensam: vnde habes tertium pone
qui habes/ illa coniugē corripuit. atq; increpans q̄ laudis suae
esset incuriosus: talem reddidit: ut postea exactiones īprobans/
detestans fiscum lienē vocaret: q̄ ea crescente/ artus reliqui ta-
bescant. Igīt Iulianus redacta ad unū se orbis romani curatio-
ne/ gloriā nimis cupidus/ in Persas p̄ficiscit. Illic a transfuga
quodā in insidias deductus: cū eum hinc inde Parthi urgerēt
e castris iam positis/ abrepto tantū clipeo p̄currit. cūq; incō-
sulto ardore/ n̄titur ordines ad praelium cōponere: ab uno ex
hostibus & quidē surgente conto percutitur. Relatusq; in tar-
bernaculum/ rursusq; ad hortandos suos egressus: paulatim
sanguine vacuatus. circa noctis fere mediū/ defecit prae-
fatus: consulto sese de īperio nihil mandare: ne (ut solet) in multitu-
dine discrepantibus studijs amicis ex inuidia rei p̄ discordia ex-
ercitus periculum pararet. Fuerat in eo litterarū ac negociorū
ingens scientia: eo iuuauerat philosophos & gr̄corū sapien-
tissimos/ usu prōptior corporis: q̄ validus quidē/ sed brevis
fuit. Haec minuebat quarundā rerū neglectus modus Cupido
laudis immodica cultus numinū sup̄stitiosus/ audax plusq;
imperatorē decet. Cui salus pp̄ria: cū semp ad securitatē om-
nium (in bello maxime) cōseruanda est. Ita illum cupido glo-
riā flagrantior paruifecerat: ut neq; terremotu/ neq; plerūq;
prae-
fagijs: quibus vetabat petere Persidem abductus sit. finē
ponere ardori/ ac ne noctu quidem visus ingens globus caelo
labante diem belli cautum praestiterit.

IOVINIANVS. LII

IOVINIANVS genitus patre Varroniano. incola agri Sin-
donensis puīciae Pannoniae īperauit menses octo. Eius pa-
tri cū liberos crebros amitteret: p̄ceptū somnio est eum: qui
iam instante uxoris partu: edendū foret: diceret Iouinianum.

Hic fuit insignis corpore / latus ingenio / litterarū studiosus.
Hic dum a Perside hyeme aspera mediāq; Constantinopolim
accelerans cruditate stomachi / tectorio noui operis grauatus
repente interiit: annos gerens proxime .xl.

VALENTINIANVS LIII

VALENTINIANVS imperauit annis .xij. minus diebus
centū. Huius pater Gratianus mediocri stirpe ortus: apud Cy
balas funarius appellatus est: eo q̄ venalitium funē portantī
quinq; milites nequirēt extorquere. eo merito adscitus in mi
litiam usq; ad praefecturā p̄torianā / potentiā conscendit. ob
cuius apud milites cōmendationē Valentiniano imperiū redi
nenti aggerit. Hic valentē consanguineū suū sibi lociū in im
perio adiciuit. ac demū Gratianū filiū / nec dum plene pubes
rem / hortatu socrus & uxoris Augustum creauit. Hic valen
tinianus fuit vultu decens: sollers ingenio / aīo grauis / sermo
ne cultissimus (q̄q; em̄ ad loquendum parcus) seuerus: vehe
mens: infestus tamen vitij; maximāq; avariciā / cuius puni
tor ipse fuit acer & in ijs: q̄ memoraturus sum Hadriano pro
ximus genere vetustissimōq; meminisse noua arma meditari:
fingere terra seu limo simulacra prudenter uti locis tēporibus
sermonibus: atq; ut breuiter concludā semp criminibus: quis
sefe quasi fidissimis prudentissimisq; dederat: careret aut pro
batis eruditis p̄ monitoribus / utilicūisset / perfectus haud dū
biē princeps enitūisset. Huius tpe firmus apud Mauritaniam
regnū inuadens extinguit. Valentinianus apd̄ Bergentionē
legationi Quadorū respōdens anno aui quinto & quiquage
simo ipetu sanguinis: voce amissa sensu integer expirauit: qd̄
quidē intēperantia cibi ac saturitate. qua artus diffuderat acci
disse plures detulere. Itaq; eo mortuo Valentinianus adhuc
quadriennis auctore equitio ac Merobaude propinquo ubi
cum matre fuerat adlatus creatus est imperator.

VALENS. LIIII.

VALENS vna cū Valentiniano germano suo (de quo dixi
mus) regnauit annos .x. menses .v. Hic Valens cū Gotthis la
crymabili bello cōmissio / sagittis saucijs / in casam deportat
vilissimā: ubi supuenientibus Gotthis igniq; supposito incē
dio cōcrematus est. In q̄ pbanda hāc fuere. fuit possessoribus

consultor bonus, mutare iudicia; charus in amicos fidus irasci
sine noxa ac periculis cuiusq; sane valde timidus, huius tem
poribus procopius tyrannus cadens exinguitur.

GRATIANVS LV

GRATIANVS genitus Sirmi/iperauit cū patre Valentini
ano annis, viij, dies, lxxxv, cū patruo & fratre, iij, cum eodem
fratre ac Theodosio, iij, Et cū his om̃ibus accedente archadio
menses sex, Hic apud argentariū oppidū galliæ, xxx, alaman
norū milia in bello extinxit: Hic cū animaduertisset Thraciā/
Daciāq; tanq; genitales terras possidentibus gotthis triballis:
atq; omni pernīcie atrocioribus hunnis & alanis/ extremū pe
riculum instare nomini romano: accitū ab Hispania theodosi
um/ cunctis fauentibus: agentū annū a tricesimo tertiu imper
rium cōmittit, Fuit aut gratianus litteris haus mediocriter in
stitutus /carmen facere: ornatē loqui: explicare cōtrouersias/
rhetorū more, Nihil aliud die noctuq; agere: quā spiculis me
ditari/summāq; voluptatis/diuināq; artis credere ferire peri
te sibi destinata/ cibi vini ac libidinis victor: Cūq; esset ple
nus bonis: si ad cognoscendā reipu, grerendā scienciā animū
intendisset, a qua ppe alienus nō mō voluntate sed etiā exer
citio fuit, Nam dū exercitū negligeret & paucos ex alanis (q; s
ingēti auro ad se transfulerat) anteferebat veteri ac romano mis
liti adeoq; barbarorū comitatu: et ppe amicitia capī: ut nō nū
q; eodē habitu iter faceret: odia cōtra se militū excitauit: hoc
tēpore cū maximus apd' Britannā/ tyrannidē arripuisset: &
in Galliā transmississet: ab infēnsis gratiano legionibus excep
tus/ gratianū fugauit, nec mora extinxit: q; vixit ānis, xxxviij

THEODOSIVS. LVI

THEODOSIVS genitus patre Honorio: matre thermātia;
genere hispanus/ originē a traiano principe trahens/ a Gratia
no augusto apud Sirmium iperator effectus: regnauit annis
xxvij, Huic ferūt nomē somniū parētes monitos sacrauisse:
ut latine intelligimus adeo datū, De hoc etiā oraculo in Asia
diuulgatū est: eū Valenti successurū cuius nomē e theta, & e
& o, atq; a grācis litteris initiaret: qua cognitiōe principij de
ceptus theodorus: cū sibi imperiū presumeret scelestæ cupidi
nis supplicia pcepit, Fuit aut Theodosius ppagator reip, atq;

defensor eximius. Nam hunnos & gothos qui eā sub valente defatigassent / diuersis prelijs viciit; cū persis quoq; petitus pacem pepigit. Maximū autē tyrannū: qui Gratiā interfece-
rat & sibi Gallias vendicabat: apud Aquilegiā extinxit. Vt-
ctorem quoq; eius filiū intra infantie annos; a Maximo patre
Augustū factū / necauit. Eugeniū quoq; tyrannū atq; Arbo-
gastem superauit: deletis eorū decē milibus pugnatorū. Hic &
em Eugeniū confusus viribus Arbogastis / postq; apud Vi-
ennā Valentinianū extinxerat: regnū inuasit: sed mox simul
cū vitā iperiū perdidit. Fuit autē Theodosius moribus & cor-
pore Traiano similis. quantū scripta veterū & pictura edocēt
sic eminēs status / membra eadē parca saries / os absq; eo qd il-
li aliquantū vellendo / steriles genæ atq; tā ingētes oculi erant
nescio an & tāta gratia tantusq; flos in facie: seu tāta dignitas
in incessu. Mens vero p̄sus similis adeo: ut nihil dici queat /
qd nō ex libris in istum videat transferri / clemēs animis / mi-
sericors: cōis solo habitu differre se ceteris putās. In oēs hoīes
honorificus / verū effusus in bonos simplicia ingenia æque di-
ligere / erudita mirari / sed innoxia largiri magno aio / magna
amare ciues / vel priuato cōtubernio cognitos / eosq; honoris
bus pecunia: beneficijs ceteris p̄sertim: quorū erga se: velut
patrem aspero casū officia pbauerat. Illa tñ quibus Traianus
asperfus est. vñolentiā. s. & cupidinē triumphandi / usq; eo
detestatus est: ut bella nō mouerit: sed inuenerit / phibueritq;
Lege / ministeria lasciuia: psaltriasq; cōmellationibus ad hibe-
ri. Tantū pudori tribuens & cōtinentiæ vt consobrinæ nup-
tias vetuerit tanq; reorū. Litteris (si nīmīū perfectos contēple-
mur) mediocriter doctus. sagax plane / multūq; diligēs ad no-
scenda morū gesta: e quibus nō desinebat execrari veterū facta
superba crudelia libertati / quæ infesta legerat: at Cinnam Ma-
rium syllam q; atq; uniuersos dominantium / præcipue ta-
men perfidos & ingratos. Irasci sane rebus indignis: sed flesti-
cito / vñ modica dilatione emolliebat. Aliqñ seuera p̄cepta ha-
buit de liuio: vel qd augustus a philosophiæ doctore: didice-
rat: qui cū vidisset eum facile cōmoueri: ne asperū aliquid sta-
tueret: monuit ut ubi irasci cœpisset quattuor atq; xx. grecas
litteras memoria recenseret: ut illa concitatio quę momētū est

mente alio traducta/parui temporis interfectu/ languesceret
Melior haud dubie: qđ est clare virtutis post auctā annis poe
nitentiam regalem multoq; maxime post ciuilem victoriam.
Nam & annonæ curā soli citius attendere: & auri argentiq;
graue pondus/ sublati atq; expensī a tyranno multis e suo re
stituere/ cū benigni principis & quidem vix fundos solerent
nudos ac de formata predia concedere/ iam illa minutiora: &
ut dicitur: intra aulam: quæ quia occulta sunt magis naturæ
hominū curiose oculos auresq; ad se trahunt. Patrum coles
re tanq; genitorem. fratris mortui/ sororisq; liberos habere p
suis. Cognatos ad finesq; parentis animo complecti: elegans
lætumq; conuiuium dare/ non tamen sumptuosum miscere
colloquia personis studia dignitatibus/ sermone cum graui
tate iocundo blandus pater/ concors maritus exercebat/ ne
q; in latebras/ neq; ad lassitudinem ambulationibus magnis:
cum esset ocium reficiebat animū/ ad vescendī continentiam
valitudinē regebat. Sicq; in pace rebus humanis annū agens
quingagesimū: apud Mediolanū excessit. utrāq; remp. utri
q; idest arcadio & honorio quietam relinquens. corpus eius
eodem anno Constantinopolim translatū atq; sepultum est.

¶ Finis.

LAVRENTIVS ABSTEMIVS LECTORIS.

Libuit adijcere Benuenuti imolensis libellum: qui Augusta
lis dicit: nō ob aliquā viri elegantia aut eloquentiam: (utrāq;
em ei nō ingenij sed temporis culpa defuit) Sed quia Caesarū
uitas mira breuitate. & veridica narratione cōplexus est. Fuit
em hær rerū inuestigator. egregius: quē Aeneas Silvius: qui
adeptus pontificatum Pius secundus dictus est. tantifecit: ut
huic libello vitas quattuor imperatorū: qui post obitū Benue
nuti imperarunt non sit dedignatus adiungere. vt ipse in prin
cipio suæ testatur Europæ.

PII SECVNDI VERBA.

Odagrantē me nuper & arteticis doloribus (ut soleo)
p laborantē/ librarius quidam teutonicus adiit libellum
afferens/ in quo Romanorū casarū nō tam gesta q; no

mina & pauca de moribus cōtinebant; usq; ad Venceslaū karoli quartū filiū. Cūq; illi opusculo. iiii. imperatores deesse viderent. Nā Benuenutus imolensis eius operis author sub Venceslao decesserat rogauit me/ut adiicerem quod deerat. Nolui turbare hominem. Compleui ad ætatem nostrā imperatorū numerum breuitatem illius qui præcesserat imitatus.

LIBELLVS QVI DICTVR AVGVSTALIS.

Continens sub cōpendio breuem descriptionē omnīū Augustorū ad illustre Azonem Marchionē Estensem.

Præclarissime Marchio Heroicarū cultor virtutū posse facilius & cito internoscere bona & mala principū Romanorū. Vt utrorūq; sine notato cautiore fias emittentū speculo exemplorū. Parebo libens & calculantis morem magnā breui oratiōe sūmabo. Quia nō modicū confert cōmoditatis; ad cognitiōē rerū gestarū (præsertim postq; venit tempus gratiæ; quo rex uniuersi & urbē & orbem totū ad unam voluit redigi monarchiam) noscere annos; quibus quisq; principū imperauit; nō per modū narrantis/ sed potius numerantis/ singulorū tēpora breuiter (imō transcurrenter) perstringam/ lucido cū sermone. Est autē utiliter præsciendū; qd̄ omnes historiā scriptores catholici; siue in obsequiū fidei; siue ob aliam causam sicut Orosius in honesta mundi; & alij plures incipiunt descriptores a Cæsare Augusto; quia sub eo Christus nasci dignatus est; a q̄ incepit primitiua ecclesia; vel quia diutius imperauit & salubrius remp. gubernauit. Vnde vides velle/ qd̄ Caius cæsar fuerit potius quidā p̄cursor ip̄erij. Sicut Baptista fuit p̄cursor dñi. Omnes vero gentiles historici incipiunt a Iulio cæsare. sicut Suetonius et alij q̄s magis sequi intendo; quia nō aliud quā veritatē tradere posteris curauit.

DE IVLIO CAESARE.

Primus igitur qui romanū arripuit imperiū; fuit Iulius Cæsar Lutij filius; valentissimus omnīū principū; qui in vigore animi non habuit parem; nec ante se nec post se. Hic vixit annis. lvi. Imperauit autē post finē bellorū suorū annis tribus & septē mensibus; interfectus ī medio senatus. xxiij. vulneribus.

DE CAESARE AVGVSTO. II

Cæsar Augustus dictus Octavius siue Octavianus a natiuitate pnepos & filius adoptiuus successit illi in imperio. hic fuit foelicissimus omnium priorum & posteriorum. nam alta prudentia sua imperauit prudenter/ & laudabiliter tot annis q̄t cæsar vixit scilicet. lvi. et mensibus sex: de quibus regnauit. xij. cū antonio & Lepido triuuiris. Reliquū tēporis cū magna pace et tranquillitate orbis: clauso tēplo ianī: & vixit annis. lxxvi. minus xxxv. diebus. mortuus ē foeliciter apd' Nolam ciuitatē Campaniæ.

DE TIBERIO. III.

Tiberius priuignus Augusti ex Liuiā adoptatus/ ab eo hæres fuit imperij. Hic (ut ait Plinius) fuit tristissimus hominū: senex foedissimus omni turpitudine luxuriarum & ebrietatum Fuit tamen serenus victor in iuuetute: De quo dicit Orosius q̄ ex mansuetissimo principe cōuersus est in saeuissimā bestia cum nō impetrasset q̄ xp̄s p deo haberet. Mortuus est graui morbo vel veneno. Vixit annis. lxxviij. imperauit annis. xxiij

DE CAIO CALLIGVLA. IIII

Caius Calligula nepos Tiberij/ natus ex Germanico filio Drusi: qui fuerat frater ipsius Tiberij. Hic fuit iuuenis pessimus omnium/ excepto Nerone: omni scelere cōtaminatus qui vixit annis. xxxiij. imperauit annis. iij. mēssibus. x. diebus. viij interfectus cōiuratione suorum. xxx. vulneribus & turpiter tractus.

DE CLAVDIO. V

Claudius nepos Tiberij natus ex Druso: patruus Caij Calligulae indifferens fuit & varius multū/ quia prima ætate semper fuit infirmus: vilis & tristis. unde cū debuit succedere Tiberio: Caius fuit sibi prelatus. Fuit tamen satis utilis: sed infortunatus in uxoribus: De quarum una Messalina scribit Cornelius Tacitus: & Iuuenalis dicit. Et lassata viris nondum satiata recessit. Altera vero Agrippina mater Neronis ipsum Claudium venenauit in fungis: Claudius vixit annis. lxiij. imperauit vero satis congrue annis. xiiij.

DE NERONE: VI.

Nero de gente Domitia priuignus Claudij: & gener eius adoptatus ab eo fraude Agrippinæ. Hic fuit nequissimus oīm hoīm/ hostis hūani generis: Ideo iudicatus hostis a senatu in

terfecit se pugione/quatuor miliaribus lōge ab urbe: cū impe-
rasset annis paulominus. xiiij. vixit annis. xxxij. et familia cæ-
sarī in Nerone defecit.

DE GALBA. VII

Galba senex de nobili stirpe suspitior: īperator septimus
post Nerōnē: vir vitiosus/ cōmisit se totū regendū vitiosissi-
mis seruis: omnibus odiosus. Occisus est in foro a militibus
Otthonis: cū imperasset mensibus. viij. vixit annis. lxxij.

DE OTHONE VIII.

Otho īperator. viij. fuit nobilis hō natus ex equite romano.
nō poterat esse bonus nec carus bonis: quia fuerat familiarissi-
mis Neroni: fuit tñ dilectissimus militibus: qvictus a vitellio
se occidit pugione: cū īperasset. xcv. diebus/ anno ætatis. lviij.

DE VITELLIO. IX.

Vitellius nobilis de gēte vitellior: vir pfunde gulæ et crudel-
q a puericia fuit educatus īter meretrices Tiberij: vituperatissi-
me occisus in furore populi/ īter ludibria et tormēta. regnavit
mēsibus. viij. vixit annis. lviij. Et nota q Orosius Othōnē &
Vitellium abijcit de numero principum.

DE VESPASIANO X

Vespasianus nobil' de gēte Flavia: successit decimus in īpe-
ori Vitellio: cū esset dux belli iudaici p Nerōē. Hic fuit sapiēs
senex & utilis reip. qui vixit annis. lxx. mensibus. iij. diebus
viij. īperavit annis. x. mensibus. viij. diebus. & mortuus est ex
fluxu ventris.

DE TITO. XI.

Titus vespasianī filiū clarissimus oī virtute: gloriosissimū
triumphū duxit de iudeis simul cū patre: quia ambo simul īm-
perauerūt: ut dicit Plinius (optimus testis) quia scribit vespasi-
ano & hic amore oīm: tenuit īperiū solus/ annis. ij. mensibus
ij. diebus. xx. vixit annis. xli. Mortuus est febre/ cum magno
placū omniū.

DE DOMITIANO. XII.

Domitianus filiū Vespasianī frater Titicostis virtutū patris
& fratris: crudelis sanguinarius: persecutor Moschetarū xpīa-
norū & iudeorū. qui vixit annis. xlv. īperavit annis. xv. & mē-
sibus quinq. tandem occisus a suis in camera.

DE NERVA. XIII

Nerva senex/ satis nobil' honestus & modestus: cōtrarius do-
mitiano factus est īpator/ opa occisorū eius domitiani gadop

cauit Traianū in filiū / ppter egregiam eius virtutē. Vixit annis. lxxij. imperauit anno uno / & feliciter mortuus est: naturali morte.

DE TRAIANO. XIII

Traianus ortus Romæ: cuius antiqui fuerūt hispani. Omniū augustorū summæ iusticiæ / clementiæ & ciuilitatis / quī vir diuinus: mirabilis virtute & felicitate Romanū imperium satis infirmū / magnifice ampliāuit. Hic vixit annis. lxiij. mensibus. ix. &. iij. diebus. Imperauit annis. xviij. mensibus sex. et mortuus est fluxu ventris.

DE HADRIANO XV.

Hadrianus (ut scribit Spartianus) natus ex consobрино Traiani / filius adoptiuus eius: cuius maiores fuerūt in Italia tēporibus Scipionū / vir magnæ scientiæ: maxime eloquentiæ / nūc crudelis: nūc clemens. qui plus percurrit puincias romani imperij quā alius īperator / Hadrianus vitæ tedio afflictus / petebat occidi: & mortuus est. anno ætatis. lxxij. & mense tertio. cum imperasset annis. xxi. & mensibus. xi.

DE ANTONINO PIO. XVI.

Antonius Pius genere Hadriani & filius adoptiuus: vir forma pulcher: insignis ingenio & eloquio; magnæ litteraturæ moderatissimus: benignus: qui romanū imperiū plus studuit conseruare / quā ampliāre: habens in ore illud verbū Scipionis: Malo unū eiūē seruare quā mille hostes occidere. Antoninus vero perijt anno. lxx. Imperauit annis. xxiij. foelicitē & in pace: & demum mortuus est febre & quasi dormiens.

DE ANTONINO GENERO PII. XVII

Antoninus Verus genere Pij succellit ei imperio cū Lucio fratre suo. Isti duo fratres primū simul vocati sunt augusti. Iste verus sapienter celauit & supportauit vitia fratris: qui regnauit secū. xi. annis. Fuit em̄ magnus philosophus / sanctitate vitæ om̄ibus pponendus: nūc mutans vultū. Qui vir tātæ virtutis poterat dici foelix: si uxorē Faustīnā & filiū cōmodū nō habuisset. imperauit ānis. xviij. vixit. lxi. mortuus ē morbo

DE ANTONINO COMMODO. XVIII

Antoninus cōmodus filius veri paternarū virtutū hostis crudelis: luxuriosus: qui a puericia fuit toto corpore omni turpitudine foedatus / trecentas meretrices: & totidē pulchros pue

ros in palatio habēs: infamator oīm: & ab oīb; infamatus
fortis solū in pugnis bestiā: cōmodus oīb; incōmodus
qui cū imperasset. xij. annis. strangulatus fuit cū cōmoditate
omniū.

DE PERTINACE. XIX

Pertinax factus īperator/ mandato senatus: fuit genere īg/
nobilis & patre libertino: sed nobilis moribus: senex venera/
bilis: tēperatus/ cōtrarius cōmodo reputatus est avarus: dilec/
tus populo: militibus odiosus: vnde occisus est a militibus in
domo sua opera Iuliani. Vixit annis. lx. & sex mensibus. Im/
perauit mensibus sex/ &. xxv. diebus.

DE IULIANO DIDIO. XX

Iulianus Didius post Pertinacē assumpsit imperiū: qui fuit
nepos Iuliani magni iurisconsulti: qđ magis nobilitauit eum
Cuius antiqui fuerūt de mediolano. Iulianus fuit parcissimus
hoīm: miserrime viuens. vñ odiosus poplo/ desertus ab oī/
bus priuatus īperio: auctoritate senatus/ & in palatio occisus
Vixit. xlvj. annis: & mensibus. iij. Imperauit. lxxv. diebus.

DE SEVERO. XXI.

Seuerus solus in numero principū fuit ex Africa: qui vir ma/
gnus & fortis grandia bella gessit. Terribilis senatui & popu/
lo: sed militibus amabilis/ quia maius stipendiū dedit/ qđ ali/
quis īperator. Hic tantū annonæ reliquit in morte: qđ suffice/
re poterat urbi. vij. annis dando. lxxv. milia modiorū in die:
de qđ dixit senatus: qđ nuncqđ debuit nasci vel nuncqđ mori. Se/
uerus vixit annis. lxxxix. mortuus ē in Brytāniā cū īperasset
annis. xvij.

DE BASSIANO. XXII

Bassianus filius Seueri: dictus Antoninus Caracalla: suc/
cessit patri imperio/ asperior eo: luxuriosus nīmium: qui Papi/
ninianum magnum iurisconsultum trucidari fecit: quia rep/
hendebat eum: quod duxerat Iuliam nouercam suam in uxō/
rē. Hic imperauit annis quasi sex/ & occisus est apđ Carras
insidijs Macrini prefecti/ anno ætatis. xliij.

DE MACRINO. XXIII.

Macrinus occiso Bassiano accepit imperiū/ homo omniū
vitiō: vilissime natus: & vilissimus seruus/ sub Cōmodo
qui voluit Antoninus vocari: quia nullus bonus vel verus vi/
debat imperator sine tali noīe: Fuit crudelis: sanguinarius: in

uentor nouarum mortium. Sed post annum sui imperij occi-
sus fuit apud Antiochiā ab Helioꝑabalo.

DE VARIO HELIOGABALO. XXIII

Varius Helioꝑabalus reputatus filius Bassiani/ ex Semira-
mia vulgatissima meretrice: ad cuius voluntatē fecit omnia tur-
pia: impurius omni bestia. Occisus est cōiuratione militū/ & de-
iectus in cloacā stercoreariā/ & mater cū eo/ dignissima tali fili
o luxurioso: p̄digo: ebrio: qui nō est nominādus homo/ sed
uppupa foedissima. Imperauit sic vitiose annis tribus

DE ALEXANDRO. XXV

Alexāder filius Varij/ cōsobrinus helioꝑabali: natus ex Mam-
māa xp̄ianissima muliere: accepit imperiū ad remediū gene-
ris hūani: q̄ iuuenis virtuosissimus (purgatis Helioꝑabali ma-
lis) remp. salubriter gubernauit: cōsilio Vlpiani: q̄ fuit legalis
scientiā princeps. habuit ipse Alexāder oēs dotes naturę et for-
tunę: & vitas honorę principū/ metricē scripsit. Vixit annis
xxxviij. mēsibus. iij. diebus. viij. Imperauit annis. xiiij. occisus ē
in Gallia opa Maximini a militibus: qđ indignū visum ē: nā
oēs boni principes (ut plurimū) bene mortui sunt & mali male

DE MAXIMINO. XXVI.

Maximinus natus de regiōe Thraciā/ et matre barbarus sine
auctoritate senatus: & dictus fuit a militibus Augustus: q̄ fuit
magnus ut gigas fortissimus/ ferus & asper/ ac supbus: nullū
aiā crudelius fuit in terris. Vñ milites in Africa fecerūt ipe-
ratorē Gordianū senē grauissimū. sed Maximinus occiso Cor-
diano & filio eius iuvene/ veniebat cōtra Romā fulminās: Se-
natus territus fecit tres imperatores cōtra eū. s. Pupienū Albinū
& Gordianū puulū nepotē Gordiani senis. Maximinus apđ
Aquilę occisus ē a militibus cū filio suo/ cū ierasset annis
tribus.

DE GORDIANO. XXVII

Gordianus tertius qui appellatus fuit Augustus a senatu cū
Pupieno & Albino/ illis occisis fraude militū: qui ierauerāt:
duobus annis solus tenuit imperiū valde puer: cui nihil deficie-
bat nisi ætas: amabil' & graciosus. Hic cū bella feliciter gereret
in Oriente ex cōsilio Musichei sui generi/ viri p̄dissimi: inter-
fectus fuit a militibus fraude Philippi arabis: dicentis. q̄ puer
nesciebat regere bene imperium: Imperauit annis sex.

DE PHILIPPO. XXVIII

Philippus de Arabia post Gordiannū factus imperator. Philippū filiū fecit participē regni: qui de vili genere natus; superbia imperavit annis. vii. et nihil laudabiliter fecit nisi quod fuit primus imperator christianus; & ambo interfecti sunt a tumultu militari/ ex defectu Decij: pater Veronę: filius Romę. ¶ Et hic nota quod omnis augustus ē cæsar; sed non e converso. nam cæsar est electus a principe vel exercitu: Augustus vero confirmatus a senatu.

DE DECIO. XXIX

Decius de Pannonia natus: vir industria militari strenuus: occisis Philippis inuasit imperium: quod tenuit annis tribus & ipse cum filio (quem cæsarem fecerat) occisus est in medio barbarorum: cum bellum pararet contra Aemilianum: qui in Moesia rebellauerat. Crudelis fuit contra christianos

DE GALLO HOSTILIANO XXX.

Gallus Hostilianus post mortem Deciorum successit imperio cum filio suo Volusiano: quod tenuit annis vix duobus Quo tempore persecutionē fecerunt in Christianos & pestis ubique generaliter fuit pessima.

DE VALERIANO. XXXI.

Valerianus ab exercitu appellatus est Augustus/ volente populo/ & gaudente senatu: qui fuit vir nobilis sanguine: scientia clarus: eloquentia gloriosus: sed infelicitissimus omnium. Nam captus a rege Persarum in misera servitute consenuit: substinens semper in tergo regem: cum ascenderet equum. Hic vixit annis. lxx. Imperavit annis septem.

DE GALIENO. XXXII

Galienus filius Valeriani: qui iam erat cæsar: factus est loco patris Augustus a senatu: qui ocio marcens & luxuria: totum se voluptatibus dedit: neglecto patre & imperio. Vnde triginta tyranni inuasērūt imperiū: fuit tamē poeta clarus. Vnde cū celebraret semel nuptias tenens sponsum & sponsam per manus/ dixit istos versus. Ite simul pueri: pariter sudate medullis Oibus inter vos non murmura vestra columbarum Brachia non hederarum: non vincant oscula concharum. Imperavit annis. xi.

DE CLAUDIO SECUNDO. XXXIII

Claudius secundus imperator factus est de voluntate senatus

Dicit in se habuisse bona omnium principum: sicut virtutem Traianum; pietatem Antonini; prudentiam Augusti. Hic victis feliciter Gothis / mortuus ex infirmitate. Familiare suis virtutibus celum petijt: cum imperasset quasi duobus annis / quod mortuo Quintiliano frater ipsius vir optimus / imperium tenuit solum. xvij. diebus & occisus est.

DE AVRELIANO XXXIII

Aurelianus natus ex parentibus parvis barbaris; fuit fortissimus vir; & in omni armorum genere exercitatus a pueritia / qui magna bella gessit in oriente. & muros urbis plus ampliavit / quam aliquis ante vel post: sed clementiam non habuit; quod est prima virtus principum. Fuit namque triumphus eius gloriosissimus. Nam Zenobiam magnanimam mulierem; quam magnifice vendicauerat sibi Syriam; duxit ante currum triumphalem / ligatam multis aureis catenis. Imperavit annis. v. mensibus. vi. occisus fraude notarii sui apud Bizantium.

DE TACITO XXXV

Tactus vir consularis & gravis / senex factus est imperator; cum summa concordia & deliberatione longa militum senatus & populi. Temperatus / sobrius & honestus; lectione librorum delectatus. Non fecit magna propter temporis breuitatem; quia solum vixit. vi. mensibus in imperio / & mortuus est morbo.

DE FLORIANO. XXXVI

Florianus frater eius similis; imperium tenuit mensibus duobus; & occisus est insidijs militum.

DE PROBO. XXXVII

Probus de Pannonia oriundus; de ciuitate Syrmienensi nobiliori matre; qui vere probus; iudicio omnium bonorum factus imperator. Remp. quietissimam & securissimam reddidit / nobilissimis virtutibus clarus; sub magnis ducibus Valeriano Aureliano & Claudio. Multa & magna bella feliciter & probiter gessit: terror barbarorum; ideo finaliter occisus est a militibus apud Syrmium; quia nimis eos grauabat precijs & laboribus; anno imperij. v.

DE CARO. XXXVIII

Carus Narbonensis visus est militibus dignus imperio; post mortem Probi. & tamen medius fuit inter principes bonos et malos. Hic capta ciuitate Carrarum / in Perside longius procedendo cum exercitu; fulminatus est cum imperasset per spacium duorum annorum. Carus habuit duos filios caesares; quorum minor Numerianus

nus magnus orator & poeta fuit: sine pari/ tempore suo occisus est proditiōe Aprī socerī sui: qui volebat occupare imperium. Minor autem nomine Carinus contaminatissimus omnium victus & occisus est a Diocletiano.

DE DIOCLETIANO XXXIX

Diocletianus cū bonus princeps quereretur/ occiso Numeriano/ est appellatus consensu omniū Augustus. vir magnus/ prudens/ alii consilij qui dicebat bonus cautus optimus venditur ip̄erator. Cum autē solus libere ip̄eraret: subito ortis magnis bellis Diocletianus fecit augustū Maximianū/ quē a principio fecerat cæsare/ & elegit Constantiū patrē magni Cōstantini: & Galeriū post magnas bellorū victorias. Diocletianus senex reduxit se primus ad vitā priuatā/ apud Solonas ciuitatem Dalmatiæ patriam suā/ & Maximianus coactus ab eo/ idem fecit apud Mediolanū. & Diocletianus in oriente. & Maximianus in occidente crudelius persecuti sunt christianos: quā Valerianus/ Aurelianus/ Decius & ceteri. Diocletianus venum bibit anno ætatis. lxxviij. cū imperasset annis. xx.

DE CONSTANTIO ET GALERIO. XL

Constantius & Galerius cæsares: facti augusti: diuiserunt imperiū inter se. Nam Constantius cōtentus Gallia & Hispania ceteras puincias collegæ cessit. Constantius ex patre Eutropio nobili romano fuit/ vir optiē cōstantiæ & ciuilitatis/ omni bus amabilis: ac etiam venerabilis: qui mortuus est in Britannia/ anno principatus sui. xiiij. relicto filio Constantino ex Helena.

DE GALERIO. XLI.

Galerius cū imperasset in Hilyrico/ milites prætoriani Romæ fecerunt imperatorem Maxentiū filiū Maximiani: contra quē Galerius misit quendam Seuerū/ qui cū incredibili multitudine obsedit Romā/ & tamē pditione suorū a Maxentio fugiēs occisus est: & Maxentius confirmatus ip̄erio factus est saeuissimus tyrannus. Galerius vero post multa mala quæ fecerat/ in xp̄ianos: dū pararet venire in Italiam: morbo fastidiendo putrefactus/ cū vermes incessabiliter emitteret de corpore/ cruciatus impatiens/ se manu sua interfecit anno imperij. x.

DE CONSTANTINO XLII

Constantinus magnus Constantij filius/ omni virtute reful

gens/ optimis principibus cōparandus: rogatus a senatu: & populo romano: ut ciues suos liberaret de seruitute crudelissimæ bestię Maxenti/ cōuocato Licinio/ qui iherabat in Hispania/ cū magno apparatu bellī venit contra Maxentiū: quē magno prælio vicit/ & Maxentius fugiens suffocatus ē in Tiberi. Constantinus cū magna gloriā: intrauit urbē: postea licinium sibi rebellem/ sæpe victum tandē occidi fecit. Constantinus omniū victor/ ecclesiam Romanam informauit: fidem christianā confirmauit: Sedem imperij transulit in Greciam ubi fecit secundam Romam. Constantinus cum magna virtute & fortuna prosperrima. Imperauit annis. xxx. mensibus x. diebus. xi. Vixit annis. lxi. & mortuus est foeliciter.

DE CONSTATE ET CONSTANTIO XLIII

Constans & Constantius Constantini filij/ occiso fratre eorum Constantino/ tenuerunt ambo imperium. Constans primus Arrianus persecutus est catholicos. Sed post multa prælia gesta contra Persas/ factus omnibus intolerabilis/ occisus est anno imperij. xviij. ætatis vero. xxx.

DE CONSTANTIO. XLIII.

Constantius post fratrem solus tenuit imperium annis. vi. temperatus & placidus/ quāuis Arrianus. Hic fecit Iulianum consanguineum suum cæsarem: & misit in Gallias. Qui Iulianus elatus victoriā/ inuasit imperrum in Italia. Cōstantio occupato bellis Parthorū. Constantius rediens contra eum mortuus est in viā/ anno ætatis suæ fere. xlv.

DE IULIANO XLV

Iulianus successit solus iherio/ Vir liberalis/ litteratus/ eloquens. memoriosus/ cupidus gloriæ. Fuit tamen ingratus cōtra Constantium: & perfidus contra fidem. Vnde vocatus est apostata: quia solus post Constantinū a fide xpīana: & xpīanos odio habuit: quibus interdixit officijs & studijs scientiarum. Iulianus vixit. xxxij. annis. Imperauit anno uno/ mensi viij. transfixus telo in deserto Parthiæ ab uno milite ignoto

DE IOVINIANO XLVI

Iouinianus de Pannonia oriundus: electus est imperator ab exercitu Iuliani: qui corpore pulcher/ lætus animo/ doctus/

Iargus: & exercitum: quem Iulianus fecerat paganum/ ipse fecit christianum/ & reduxit saluum ex periculo magno. Mortuus est octauo mense imperij etatis eius anno. xxxiij.

DE VALENTINIANO. XLVII

Valentinianus de Pannonia: qui recesserat a Iuliano quia verus christianus erat: factus est imperator a militibus nolens. Erat autem vir pulcher probus similis Hadriano & Aureliano: qui fratrem Valentem & Gratianum filium/ fecit Augustos. Hic princeps perfectus/ mortuus est subita sanguinis effusione anno imperij. xi. etatis. lv. Quo mortuo Valens tenuit imperium in Oriente: & Gratianus in occidente.

DE VALENTE. XLVIII

Valens imperator in oriente/ tanq̃ Arrianus/ persecutus est catholicos xp̃ianos: sicut facere tentauerat viuente fratre. Vnde precepit q̃ monachi militaret. Sed infelicissime bellum gerens cum Gothis/ perduto exercitu/ ipse vulneratus sagitta: fugiens in vislem casam, sic viuus crematus est igne cum imperasset quasi. iij. annis.

DE GRATIANO. XLIX.

Gratianus post mortem patris imperauit sex annis: qui iuuenis gratus: catholicus & fidelis/ contra Alemānos feliciter pugnavit: sub q̃ tota Italia recessit a perfidia Arrianorum. Gratianus videns multas gentes infestas romano imperio/ elegit imperatorem orientis digne Theodosium nobilissimum Hispanum, qui vir xxxiij annorum. Tartaros terribiles debellauit: & ceteris hostibus conciliatis/ gloriosus fuit apud Constantinopolim.

DE VALENTINIANO. II. L

Valentinianus secundus frater Gratiani imperauit in occidente. Theodosio imperante in oriente. Iste vir bonus expulsus de Gallia a Maximo tyranno. Theodosius Tyrannum potentem cum paruo apparatu/ feliciter vicit apud Aquilegiā/ & captum decapitauit. Valentinianus restitutus in regno occidentis/ cum in pace regnaret/ strangulatus est apud Viennā fraude Arbogastis comitis sui cum imperasset annis. viij.

DE THEODOSIO. LI

Theodosius magnus cum imperasset iā. xiiij. annis/ cum Gratiano et Valentiniano fratribus: remansit solus in imperio annis tribus in oriente & occidente, iste fuit optimus imperator Christianus

norē: similis Traiano: a q̄ originē traxit, de q̄ mirabiles laudes
facit ambrosius: cuius auxilio expulit Arrianos de Mediolan
no/Theodosius cōtra Eugenium: qui usurpabat imperiū in
Gallis/confidens virtute Christi/illius auxilio suppliciter in
uocato/in alpibus ruit in prelium/ & subito orta vi ventorē/
cū crudeli tēpestare cōtra hostes/Theodosius victor cum par
ua cāde suorē Eugenīū captū interfecit. De qua re/ memoriā
facit Claudianus florentinus/poeta paganus (ut refert Augu
stinus de ciuitate dei.) Theodosius anno ætatis. I. foelicissime
mortuus est apud Mediolanum: relictiis duobus filijs suis Au
gustis, scilicet Arcadio & Honorio.

DE ARCADIO. LII.

Arcadius successit patri Theodosio in iperio orientis. Ho
norius in iperio occidentis: ambo viri boni/non degenerātes
a patre anno. x. iperij eorē/ Ragasus rex Gothorē cū infinita
multitudine Barbarorē/miserabiliter victus, a romanis famæ
& frigore/occisus est Romæ cū suis more pecudum venditis
Arcadius anno imperij. xij. mortuus est apud Constantino
polim relicto filio suo Theodosio in imperio Orientis.

DE HONORIO. LIII

Honorius qui iam. xij. annis iperauit cū fratre suo/ postea
cū Theodosio iperauit annis. xi. Sub quorē iperio Alaricus
rex Gothorē cepit Romā cū furore: & spoliāuit/parcens fu
gentibus ad tēpla sanctorē. Sub isto Honorio multa bella ci
uilia: & externa terminata sunt in occidente/ cū modico san
guine. Ipse vero occisus est Romæ sine filijs.

DE THEODOSIO MINORE. LIIII

Theodosius minor filius Arcadij: mortuo Honorio regna
uit in Oriente annis. xxvj. cū iam post mortē patris regnasset
xiiij. & cū patre viuente annis xij. Hic Valentinianū cōsobri
nū suū fecit augustum: & generē suū: qui in occidente regna
uit. xxv. annis. Tempore huius Theodosij carthago crudelis
us capta est a Genserico vandalorē rege: q̄ Roma ab Alarico
quā Gensericus nō pepercit ecclesijs. Theodosius mortuus
est apud Constantinopolim: & sepultus cum patre suo.

DE VALENTINIANO. LV.

Valentinianus tertius in occidente tenuit imperiū. v. annis

post mortē Theodosij: cū quo imperauerat annis. xxv. & Mar-
tianus successit Theodosio. Tēpore isto Atila ille tam potens
& terribilis cū multis regibus & gentibus & barbaris de Pan-
nonia veniens in Italiam/ crudeliter afflixit puinciā Venetiā/
& Longobardorū. Aquilegia primo euerfa/ & tunc facta ē ci-
uitas Venetiāz/ a fugientibus sauciā Atilae. Valentinianus
(vel timore vel inuidia) occidit Aeccium bellicosissimū Ducē
Romani exercitus in Gallia: qui solus fuerat victor Atilae: ex
cuius morte ruit imperium: & salus occidentis: & ipse Valen-
tinianus anno sequenti occisus est Romae a milite vno Aeccij
cum iam rexisset imperium annis. xxx.

DE MARTIANO LVI

Martianus qui iam quinq; annis imperauerat cū Valentinia-
no. post vero mortē eius imperauit annis. ij. q̄ tēpore Genserius
rex vandalorū veniens ex Africa cū Mauris coepit romā:
& rapaciter expoliavit: & similiter Capuā cū Cāpania. Martia-
nus vero anno. vij. sui imperij occisus est/ cōiurationē suorū apud
Constantinopolim.

DE LEONE LVII

Leo in Constantinopoli inuasit imperiū qui Leonē filiū fecit cō-
fortē regni orientalis. quo tpe imperiū occidentis a multis la-
ceratū est. Nam quidā Maioranus inuasit imperiū apud Ra-
uennā: & ita alij multi. Rauenna em̄ potentissima erat tēpore
Gothorū. Leo mortuus est anno imperij. xvij. in oriente.

DE ZENONE LVIII

Zeno imperator Leonis gener successit illi imperio: quo tēpo-
re Odoacer veniens cū forti exercitu: de ultimis finibus Pāno-
nia: obtinuit regnū romae/ cū tota Italia. qd̄ cū tenuisset. xiiij
annis tūc Theodericus rex Gothorū veniens de Grācia cum
auctoritate Zenonis: vir strēnuissimus victo Odoacre/ obti-
nuit romā cū tota Italia/ Zeno in Grācia cū imperasset annis
xvi. mortuus est/ similis Papirio cursori in velocitate pedum

DE ANASTASIO LVIII

Anastasius post zenonē adeptus est imperiū. qui factus hae-
reticus pertinax: cū nō posset reuocari ad sanā fidem/ iusto iu-
dicio dei: fulmine percussus periit anno imperij sui. xvij. quo
tempore Theodericus gloriose regnauit in Italia.

DE IVSTINO MAIORI LX

Iustinus maior successit Anastasio / qui vir catholicus & pius in partibus orientis / omni studio nomen Arrianorum querebat extinguere. Sed Theodericus minatus est sibi quod nisi restitueret Arrianos: ipse in Italia omnes populos necaret gladio. Iustinus ex compositione Arrianos dimisit in pace: & ipse cum imperasset annis. xi. in pace quieuit Constantinopoli

DE IVSTINIANO. LXI

Iustinianus Iustini sororis filius successit illi imperio: qui princeps iustissimus / romanorum imperium armis & legibus reparauit. nam per Bellisarium virum bellicosum debellauit Persas: qui inuaserat fines romanos: Africam liberauit de manibus Vandalorum: & Italiam de manibus Gothorum: ubi Neapolim receptatam Gothos / crudelissime exterminauit. nulli parcens. Postea Narfes eunuchus iterum romam de manibus Totila regis Gothorum liberauit: quem interfecit. Iustinianus leges romanas mirabili breuitate reformauit. Qui mortuus est cum imperasset annis. xxxviij

DE IVSTINO MINORI. LXII.

Iustinus minor nepos Iustiniani / successit ei imperio: qui fuit homo avarus: rapax / impius / atque haereticus. propter quod Narfes qui per inuidiam fuerat illi falso accusatus / odio & timore Augustae quam minabatur reducere eum inter mulieres: fecit venire Longobardos de Pannonia in Italiam: qui ceperunt Mediolanum: Papiam: & quasi totam Longobardiam. Iustinus cum imperasset xi. annis / alienus mente mortuus est relicto Tiberio caesare

DE TIBERIO. III. LXIII.

Tiberius tertius successit Iustino in imperio. qui recte contrarius illi vir largus in pauperes. christianus perfectus / sapiens / iustus / qui thesauros Iustini / male acquisitos: bene pauperibus erogauit & de Persis magnam praedam habuit. Tiberius vero moriens reliquit haereditatem imperii Mauritium data sibi filia in uxorem / cum imperasset annis. viij.

DE MAVRITIO. LXIII

Mauritius gener Tiberii primus ex grecis habuit imperium vir utilis reip. Cuius tempore fuit magnus diluvium in Italia apud urbem & Veronam Mauritius anno. viij. imperii / occisus est cum duobus filiis a Focace.

DE FOCACE LXV

Focax occisor Mauricii obtinuit imperium: qui primus obtinuit / ut romana ecclesia esset omnium caput ecclesiarum: cum pri

us Constantinopolitana se noia ret, Focax cū īperasset annis
v. priuatus ē vita & īperio ab Heraclio qui tūc regebat Africā

DE HERACLIO. LXVI.

Heraclius successit Focaci in īperio cū filiis suis & Cōstanti
no secūdo ex illa familia: quorū tpe Machometus pestilentissi
mus draco in Arabiā fecit sectā suā ab oriente in occidente/
suū venenū disseminās/ cū pessima dissolutiōe xpīanæ fidei.
Heraclius factus hydropicus mortuus est anno īperij. xxxi.

DE CONSTANTINO. III. LXVIII

Constantinus tertius cum fratre iura suscepit imperij: Qui
crudelis raptor/ueniens in Italiā/ spoliāuit Romam omnis
bus ornamentis suis. Deinde per sex annos in Sicilia fecit in
auditas crudelitates: & rapinas. ibi tandem occisus est a suis in
balneis/ cum regnasset annis. xxviiij.

DE CONSTANTINO. IIII. LXVIII

Constantinus. iij. filius superioris Constantini: successit illi
imperio qui vir bonus & catholicus. multum confirmauit fidei
christianam contra hæreticos/ & mortuus est in pace cū
regnasset annis viginti septem.

DE IVSTINIANO. II. LXIX

Iustinianus secundus filius Constantini quarti/ de familia
Heracliorū successit ei liberauit Africā de manibus Saraceno
rum, fuit tamen scismaticus & infestus: P. R. imperauit. x. an
nis. Et hic nota q̄ omnes principes post mortem Heraclij/
usq; ad Carolum magnum fuerunt de stirpe eius.

DE LEONE. II. LXX

Leo secundus expulit Iustinianū predictum de regno quē
relegauit in pontō. & imperauit tribus annis & regnum per
didit: ut statim dicitur. Et Tiberius. iij. insurgens contra eum
Leonem eripuit regnum ei. Quem Leonē tenuit in custodia
toto tēpore sui imperij: qui imperauit annis. vij. Iustinianus
secundus qui relegatus fuerat a Leone secundo recuperauit
imperium/ & cōtinuo iugulari fecit in publico Leonē: qui ex
pulerat eū & Tiberiū/ qui iuaserat imperiū Leonis: & multa
magnifice fecit. sed cōtra eū quidā Philippicus relegatus crea
tus īperator ab exercitu apud Cōstantinopolim vicit et occidit
ipsum Iustinianū: cū īperasset annis. vi. cū filio suo Tyberio:

DE PHILIPPICO LXXI

Philippicus dictus bardanus succedens Iustiniano/a se occiso priuatus est regno & oculis ab Anastasio/ cū i perasset anno uno & mensibus. vi. quia fauor fuit hæreticorū.

DE ANASTASIO. II. LXXII

Anastasius. ij. dictus Archemius; priuato vita philippico tenuit imperiū. Sed exercitus eius elegit Theodosium i peratore: licet inuictū anno. iij. i perij eius cū esset fauor catholicorū.

DE THEODOSIO. III. LXXIII

Theodosius tertius: factus imperator a militibus Anastasium graui prælio vicit, quem captum fecit fieri sacerdotē: ipse vero catholicorū amicus regnauit anno uno.

DE LEONE. III. LXXIII

Leo. iij. successit imperio/ qui Constantinū filium fecit regni consortē: quo tēpore Constantinopolis fuit longa obsidione miserabiliter afflictā a saracenis. Hic Leo primus fuit qui imagines virginis Mariæ & sanctorū in publico fecit igne cremari: & tamen imperauit annis. xxv

DE CONSTANTINO. V. LXXV.

Constantinus. v. Leonis p̄dicti filius/ Peior patre dictus est persecutor ecclesiæ: qui multos monachos & veros catholicos occidit. Vacās ip̄se magicis: & tñ regnauit annis. xxxv. Quo tēpore Pipinus vicit in Italiā Astulphum regē Longobardorū

DE LEONE. IIII. LXXVI.

Leo quartus filius Constantini quinti. imperauit in Oriente post eum annis quibz/ dignissimus patre suo: qui successit sibi (imo excessit) in omnibus virtutibus

DE CONSTANTINO. VI. LXXVII.

Constantinus. vi. Leonis filius/ imperauit cū matre Hyrene qui postea matre priuata i perio regnauit solus. v. annis. Mater vero cæcauit filiū & sola regnauit. v. annis Et tūc imperiū Romanū qd fuerat in oriente usq; ad istū ultimū terminatū est. nā facta est diuisio i perij/ ut i perij occidentale diceret romanorū: et orientale græcorū: et i perij romanū tūc trāsiiuit ad Frācos

DE CAROLO MAGNO LXXVIII

Carolus magnus Pipini filius/ victo Desiderio rege Longobardorū/ in Italiā ap̄d Papiam/ veniens romā electus im

perator a senatu & populo romano est/ & confirmatus à summo pōtifice: quia adiutor erat ecclesiæ. Et quia foemina praua regnabat in oriente. Hic optimus princeps fuit christianorū: qui terrā sanctā occupatā a Saracenis recuperauit in oriente: & in occidente totā Hispaniā liberauit de manibus eorū. Maximus pugil ecclesiæ Romanæ & p̄tector fidei xp̄ianorū. Carolus vixit annis. lxxi. & mortuus est feliciter cū regnasset super Francos annis. xlvij. & imperasset annis. xiiij.

DE LODOVICO PIO. LXXIX

Lodouicus pius Caroli magni filius successit patri imperio superatis duobus fratribus suis. Hic fuit vir iustus/ sed plus clāmens & temperatus ultra omnes patiens/ nullis vincibilis malis: qui & viuente patre cū regnaret: & post mortem cū imperaret/ magnifica multa gessit/ deuotissimus christianus: nō patri dissimilis. Vixit annis. lxxij. cū imperasset annis. xxv.

DE LOTTARIO. LXXX

Lottarius Lodouici p̄ij filius/ imperium arripuit non faciens regni partem fratribus suis/ secundum ordinatā diuisionem patris. Vnde contractis uiribus cū in audita strage francorū eo pace facta. Lottarius regnauit in Italia. Hic anno. xv. imperij sui dimisso filijs regno factus est monachus/ & mortuus foeliciter est: qui fuerat violentus in uita.

DE LODOVICO .II. LXXXI

Lodouicus secundus Lottarij filius imperauit annis. xxi. Qui siue tristis siue infelix bellum habuit cum fratre eius crudeliter regnans sup̄ Francos/ & turpiter victus ē/ & nihil magnificū gerēs. mortuus est in Italia: & uidet̄ sepultus Mediolani. Et dicit̄ bene sapienter & foeliciter rexisse Italiam.

DE CAROLO .II. CALVO. LXXXII.

Carolus secundus dictus caluus filius Lodouici p̄ij patris/ us Lodouici secundi/ & frater Lottarij successit Lodouico secundo/ in ip̄erio: vir lepore timidior/ fugere quam fugare parator: dictus fuit grossus vel simplex. qui multa monasteria fabricari fecit & ditauit: veneno extinctus est cum imperasset anno uno: & mensibus nouem.

DE CAROLO IVNIORI. III. LXXXIII.

Carolus iunior nomine tertius/ Lodouici Germanorū regis

filius Nepos eiusdem Caroli calui/imperium Italiae obtinuit
Galliam & Germaniam possedit pacifice. Robertum ducem
Normandiae victum de Sacrofonte leuauit/& filiam dedit si
bi in vxorem. Hic anno imperij sui duodecimo/deficiens ani
mo & corpore/fuit repudiatus a Magnatibus regni: amulso
facto imperatore/& ipse Carolus mortuus est sequenti anno.

DE ARNVLFO LXXXIII

Arnulfus ex Caroloz pgenie filius Carolomani regis con
sanguinei sui. Hic Normandos mirabili caede deleuit. Roma
cepit/tandē longa aegritudine dissolutus a pediculis rosus est
Sic felix in praelio/infelix morbo periit anno. xi. imperij sui.

DE LODOVICO TERTIO. LXXXV

Lodouicus. iij. Arnulfi filius successit patri in iperio quod
tenuit decem annis nō foelicior patre/nam sub eo defecit iper
rium in progenie Caroloz: cum non iuuaret ecclesiam (mo
re maiorum) contra Lombardos infestantes ecclesiam. & diui
sum est imperium: quia aliqui impetrauerūt in Italia sicut. iij
Berengarij. Aliqui in Alemaniam/sicut Conradus & Henricus
usq; ad Ottonem primum: qui utrobq; imperauit/ Lodouis
cus persecutus Berengarium in Italia/captus apd Veronam
caecatus dicitur. Imperauit tantum decem annis

DE BERENGARIO. I. LXXXVI

Berengarius primus(imperante Lodouico tertio) impera
uit in Italia tantū annis. iij. Hic fuit vir prudens & strenuus in
armis: qui bellum foeliciter cum Romanis gessit.

DE CONRADO. LXXXVII.

Conradus alemannus successit Lodouico. iij. in imperio.
Sed nec ipse peruenit ad benedictionem in Italiam/ ideo non
ponitur inter principes. Vir tamē sapiens/fortis fuit & victor
Hic imperauit annis. vij. & moriens corā principibus regni/
designauit regem filium Ottonis ducis Saxonum.

DE BERENGARIO. II. LXXXVIII

Berengarius secundus imperauit in Italia annis. ix.

DE HENRICO. LXXXIX

Henricus post Conradū imperauit in Alemaniam annis. viij
Vir bonus & simplex qui genuit Ottonē primū & Henricus
nō cōputat inter iperatores/ quia nō regnauit in Italia/nec co

ronatus est a Papa/ & quia vir pacificus nullam operam dedit
ad liberandam Italiam de manibus tyrannorum.

De BERENGARIO. III. XC.

Berengarius. iij. tēpore præfati Henrici. i. perauit italicis an
nis. viij. Sub quo magnū scisma fuit in Italia. Nam Vgo rex
Burgundienſis/ inuītatus ab italicis/ pugnauit cum Berenga
rio: & victor regnum Italiæ tenuit. iij. annis/ & relicto Lottar
io filio iuit in Galliam.

DE LOTTARIO. CXI

Lottarius Vgonis Burgondienſis filius/ imperauit in Ita
lia annis duobus.

DE BERENGARIO. IIII. XCII

Berengarius. iiii. post Lottariū: regnauit annis. xij. cū Alber
to filio suo apud Mediolanū. Iste vir ferox nimis Tyrannice p
mebat Italiam. Sed finaliter victus ab Ottone primo/ mortu
us est misere in exilio in Alemania. Albertus miserius in Cors
fica. Et nota q̄ oēs a Berengario primo vsq̄ ad istum ult
imum non vident. pprie dici posse imperatores nec veri.

DE OTTONE PRIMO. XCIII.

Otto primus Henrici filius ex Germanorū gēte: primus ex
teutonicis solus obtinuit i. peritū occidentis. Et post eū soli teu
tonici i. perauerūt/ usq̄ in p̄sens tēpus. Hic vir p̄bus & potēs
foeliciter reformauit Italiā/ spiritualiter & tēporaliter/ liberan
do ecclesiā a manibus Ioannis pape. xij. qui turpiter tractabat
eā & traxit Italiā de tyrānide Berēgarij. iiii. qui imple p̄mebat
eā. Otto i. perauit annis. xxxvi. scdm Sigisbertū: Sed scdm ali
os/ annis. xij. & mortuus ē valde senex: relicto filio eiusdē no
minis.

DE OTTONE. II. XCIII.

Otto secundus filius primi successit patri imperio & virtutē
re. qui vir acer in armis: sagax in ingenio/ imperium foeliciter
conformauit. Nam Romanos proceres sepe rebelles vocatos
ad cōuiuium cinxit armatis: & nocentes securi percussit. Reli
quos apulari iussit. Imperauit annis nouē.

DE OTTONE. III. XCV

Otto. iij. filius iij. successit illi in i. perio/ de q̄ dictū est: Otto
post otto regnauit tertius Otto. Hic fuit iustus & cōstans qui
Crescentium potentē Romanū/ in castello sancti Angeli ob

festum diu tandem post multa ornamenta fecit decollari/ & antipapam per eum introductum/ ludibriosæ tractauit. Ipse etiam uxore suā uiuam fecit igne cremari/ quia falso accusauerat militem innocentē. Imperauit annis fere. xix. & mortuus est sine liberis. ¶ Postea imperatores per electionem & non per successionem facti sunt.

DE HENRICO. I. XCVI.

Henricus primus accepit imperiū post Ottonē. iij. Bauriæ dux: filius Henrici ducis/ qui fuit natus ex Henrico fratre primi Ottonis. Hic vir honestissimus multa bella prospera gessit in germania & in Italia contra Ardonū/ qui electus erat rex à Longobardis & Stephanū regē Vngariæ fecit christianū cū gente sua: opera sororis suæ/ quā dedit illi in uxore/ imperauit annis. xxij. (licet quidam dicūt, xij.) Aliqui vocant istum etiam. Henricum. ij. quia habent respectum ad Henricum superiorem/ & breuiter finem suum sancte fecit.

DE CONRADO PRIMO DE GENTE

TE FRANCORVM. XCVII.

Conradus primus nobilis dux ex gente Francorum: Fuit nepos superioris Henrici/ peruenit ad imperium auctoritate ipsius Henrici/ & opera electorū/ qui vir strenuus ueniens in Italiam coronatus est Mediolani & Romæ: et siluit terra in conspectu eius. Sed tñ indignatus cōtra archiepiscopū: dū impugnaret Mediolanū. tūc mortuus est anno. xx. imperij sui

DE HENRICO. II. XCVIII.

Henricus. ij. gener Conradi predicti & filius adoptiuus ab eo fuit hæres patris monij & imperij/ potius factio quā ex proposito. Hic fuit vir aptus imperio iocundus/ lætus bellator: et qui Vandalos subegit/ conterminos Sueuis Vngaros vicit: Pandulfum principem Capuanū coepit. multa dabat pauperibus (expulsis ioculatoribus a curia) qui carus omnibus/ cum Florenti imperio migrauit a sæculo/ anno. xvij. imperij/ relicto filio paruulo sui nominis.

DE HENRICO. III. XCIX.

Henricus. iij. secundi filius/ successit patri in imperio/ Vir impius qui imperauit annis. l. inuidens gloriæ pborū viroꝝ: ecclesiæ hostis/ & ppter multa malagesta eius/ electus fuit ro

dulfus dux Saxonie contra eum: quem tamē Henricus atrocissimo prelio vicit: sed infelicē finē habuit. Nam filius assumpta corona imperij insurgens cōtra eum, inuasit ipsum bello. & pater Leodij latens, paup mortuus ē ex cōmunicatus.

DE HENRICO. III. C.

Henricus. iij. tertij filius eripuit patri imperiū / sub colore succurrendi ecclesie & imperio / cōtra iura naturæ & hominū: et tamē ipse fuit hostis ecclesie: licet recōciliatus. Quo tēpore claruit inclita Comitissa, Matilda in lombardia: & Guiscardus in Sicilia. Hic henricus mortuus ē sine filiis / regnavit tñ. xx. annis

DE LOTTARIO. III. CI.

Lottarius quartus: qui Lutterius dictus est cū magno consensu & consilio electus est imperator. Hic dux Saxonū sapiens & industrius & amicus / deuotus / ecclesie fuit: pollens diuitijs: victorijs magnus: imperauit annis. xi.

DE CONRADO. II. CII.

Conradus secundus nepos Henrici. iij. ex sorore / qui imperiū affectauerat ante Lottarium / successit illi. Hic vir optimus Passagium fecit / collecta magna multitudine cruce signatorū: & post aliqua prospere gesta / virtute magna / incōsulte tamen pressus inopia victualium / multa milia suorū amisit & reuersus in regnū: obiit cū imperasset annis. xv.

DE FREDERICO BARBAROSSA. CIII.

Fredericus primus nepos Conradi. ij. defuncto patre suo / romanū suscepit imperiū / qui de nobilissima domo Sueuiæ vocatus est barbarossa. Hic vir fortissimus Mediolanū (ciuitatem potentissimā) cum auxilio papiensum evertit / Anno domini. M. c. lxij. sæpe fuit infestus ecclesie / & Alexandrum papam persecutus est: sed apud Venetias victus: pacem fecit. tamen cū iuisset in subsidium terræ sanctæ suffocatus est: in quodam flumine: Imperauit annis. xxxvij.

DE HENRICO. V. CIIII.

Henricus quintus filius Barbarossæ: imperauit post patrē / qui fuit maritus Constantiæ magnæ / filia Guiglielmi optimi regis Siciliæ / sub cuius titulo insulam cepit. Fuit strenuus & asper morē patris / & aliquādo infestus ecclesie. Mortuus in Sicilia & sepultus apud panormū: relicto Frederico infantulo /

& Philippo fratre suo/ ad gubernationem regni/ cum imper-
rasset annis. xij. & mensibus. v. Vixit annis. lix.

DE OTTHONE. IIII. CV

Otho. iiij. dux Saxonie defuncto Henrico/ electus & coro-
natus est imperator cum magno favore Longobardorum. sed contra
nuo (contra iuramentum) iura ecclesie occupauit: contra quem elec-
tus est Fredericus iuuenis. ij. cum auxilio Philippi tertii Regis
Francie/ a quo tandem debellatus Otto: mortuus est misere cum im-
perasset annis. ij. ideo non ponitur inter principes.

DE FREDERICO. II. CVI.

Fredericus. ij. natus ex Henrico. v. & Constantia vetula mo-
nica. Fuit potentissimus imperator: dominus Sicilie/ Sardinie/ Hieru-
salem & Suevie: qui nullus magnificentior tenuit Romanum
imperium a Carolo magno citra: fuit armorum strenuus: linguarum
peritus/ vigorosus/ luxuriosus/ epicureus. nihil curas vel cre-
dens nisi temporale. Fuit malleus fatalis romane ecclesie cum
multis pontificibus bellum habuit precipue cum Gregorio nono
tamen virtute Innocentij. iiij. Ianuensis/ excommunicatus victus &
fugatus de Longobardia/ nec sibi profuit potentia Eccelini de
romano serpente rabido confederati sui. Fredericus vixit an-
nis. lvij. Imperauit. xxx. & male mortuus est in regno Appu-
lie/ in oppido Florenzolae/ presente solo Manfredo ex filijs
suis/ post cuius mortem vacauit imperium annis. xxiiij.

DE CONRADO FILIO. II. CVII.

Conradus filius Frederici secundi/ electus patre adhuc vi-
uente: post mortem eius regnauit annis quasi duobus. sed Man-
fredus frater eius naturalis/ vehenato Conrado tenuit regnum
Sicilie magnifice. xij. annis. Et Carolus senior victor Man-
fredi & Conradini nepotis eius regnauit. xvi. annis. Hic Con-
radus caruit imperiali benedictione: ideo non dicitur imperator

DE RODVLFO. CVIII.

Rodolphus comes de Anesbure Cinc germanus: post lon-
gam vacationem imperij/ electus est rex romanorum/ & confirma-
tus a Gregorio. x. in fauorem terre sancte. Hic fuit vir prudens
in agendis: in armis strenuus: iustus deum timens: ciuilis parcus
& in (licet regnauerit. xx. annis) nunquam visitauit Italiam: & (ut
minabat) implicitus multis agendis in regno germanie. Nam

regē Boemīe diuītē & potentē indignante obedire sibi. Præ-
lio vici; quo occiso dedit filio pacē/ & filiā suā in uxorem.

DE ADVLFO. CIX.

Adulfus comes de Anaxone genere/ germanus in romano
rū regē electus est. Sed nō benedictionē/ nec coronationē re-
cepit in Italiā. Hic fuit vir magnanimus: contra quē Albertus
Rodulfi filius insurgēs ipsum bello vicit. Nā Adulfus magis
viribus quā consilio utens occisus est. cū regnasset annis. iij.

DE ALBERTO. CX.

Albertus dux Austriae: Rodulfi filius/ victo & occiso Adul-
fo/ electus est ī regē romanorū/ ab electoribus: & a Bonifacio
papa famoso petijt venire ad benedictionē/ & coronationem
cui Bonifacius magnanimus tyrannus sacerdotū respōdit ip-
sum indignū imperio qui pditione occiderat dominū suū A-
dulfum in praelio: & tenens coronā in capite: & spatā ad latus
dixit: Ego sum caesar. Tamē postea orta grauissima discordia
inter Philippū regē Franciā & se: confirmauit Albertū: & vo-
cauerat eū qñ captus ē. Hic Albertus cū regnasset annis. x. in-
terfectus ē a nepote suo filio fratris: cum exiret de nauī trāsito
Rhenō.

DE HENRICO. VI. CXI.

Heuricus hoc nomine: vī genere germanus patruus comes
de Lizimburgo factus est imperator/ & veniens in Italiam co-
ronatus est romē/ cū difficultate: obsistente sibi sapientissimo
rege Roberto. Hic vir iustus/ prudens/ honestus/ catholicus/
dilectus omnibus: sedatis sollicita discordijs Alemanīe: alto
animo disponebat reformare potētē Italiam: ut sic habilius
redimeret terrā sanctā (si fata permīssent) & sperabatur in
breui dominus omniū/ cum magno fauore Lombardorū &
Thuscōrū. Sed Bononiā & Florentia cū quibusdam alijs ob-
uiauerūt sibi. Vnde opera Florentinorū (ut fama fuit) venena-
tus apud Bonconuentū castellum Senarum/ optimus impe-
rator reddidit animā summo imperatori: cum imperasset an-
nis. iij. mensibus. viij. diebus. xviij. Vir nunq̃ elatus prospe-
ritate) nunq̃ deiectus aduersitate: Anno dñi. M. ccc. xij.

DE CAROLO. CXII.

CAROLVS Delizimbure nepos magni Henrici/ na-
tus ex Iohanne Boemiē rege/ factus imperator. coronatus est

Romæ & sine resistentia. Hic Carolus fuit vir peritus litterarum
multarum linguarum astutus/ & primo aspectu terribilis apparuit
oibus, sed cito cum magna pecunia, sed maiore infamia reuer-
sus est ad patriam humilis imperator mortuus est senex cum imperasset an-
nis, xxxij.

DE VENCESLAO CXIII

Venceslaus Caroli filius vivente adhuc patre electus impera-
tor: hodie regnat. Hic iuuenis robustus venator quod facturus
sit ignoro, cum minime se venturum ad Italiam. Quum oppressor: quod Pi-
us, huius libello addidit: inuenire non potuerit sequentium impera-
torum vitas ex libro palmerij de temporibus sumptas adiecit
Venceslaus supradictus ob segnicie atque lasciviam/ ab electori-
bus est depositus imperio: anno imperij eius, xxxij. Vnde quidam hoc
anno vacasse imperium scribunt: licet Robertus statim fuerit ad im-
perium electus: sed non pariter ab omnibus & ubique receptus.

DE ROBERTO BAVARIO CXIII

Robertus Bavarius, c. xiiij. post Venceslaum imperavit: qui
a Florentino populo grandem pecuniam accipiens/ contra Galeati-
um Mediolani ducem/ maximo cum exercitu in Italiam transiit:
& nulla memorabili re gesta transalpes reuersus est: qui anno
imperij sui, x. defunctus est.

DE SIGISMUNDO. CXV

Sigismundus, c. xv. Roberto successit in imperio/ qui nono
imperij sui anno quum mortuus esset Venceslaus eius frater Bo-
hemiam regnum obtinuit. Hic philippi ducis Mediolanensis pote-
tia opibusque adiutus/ in Italiam transiit/ parumque prospere dein
de succedentibus rebus/ diuturnis tunctionibus Romam tan-
dem venit: in qua urbe ab Eugenio, iij. pontifice maximo co-
ronatus est. Nec multo post Philippo euocatori infensus: trans-
alpes abiit/ ubi mortuus est anno imperij, xxvij.

DE ALBERTO. II. CXVI

Albertus, ij. Austria dux/ nec non Boemia Ungariarum rex:
& supradicti Sigismundi gener, M. ccc. xxxviij. xij. kalendas
Aprilis, centesimus sextus decimus imperator effectus est: iu-
uenis optimus & indolis egregia/ qui quum secundo imperij
sui anno (non sine veneni suspitione) vitam finivisset: quam de
se conditauerat expectationem/ adimplere non valuit.

DE FREDERICO. III. CXVII.

Fredericus tertius Alberto successit/qui una cum eius spō
sa Lionnora Heduardi Lusitanæ regis filia Alphonsiq; Nea
politani regis neptis/ Romā veniens a Nicolao. v. Romano
pontifice coronatus inunctusq; est. Vnde mox Neapolim
ad nuptias celebrandas pfectus est/ q̄ excellenti Alphonsi re
gis munificentia; celebratæ sūt. Tricesimo quoq; imperij sui
anno (religionis gratia) Romā veniens/ magnificentissime a
Paulo. ij. pontifice Maximo susceptus & Donatus abcessit
Hic diuissime vixit; Imperauit em̄ circiter. l. annos.

DE MAXIMILIANO. CXVIII

Maximilianus īperator centesimus decimus octauus supras
dicti Frederici filius; Austriæ dux; patre viuentē Cæsar effec
tus/ patri in īperio successit: Vir liberalis & magnānimus; de
quo quia supereſt nō possumus certā ferre sententiā. Quoni
am ultima semp Expectāda dies homini est diciq; beatus An
te obitū nemo supremæq; funera debet. Adhunc vsq; annum
qui est. M. D. V. a natali Christi nondū Romæ coronā acce
pit imperij. Dicitur tamē in Italiam hac de causa venturus.

¶ Finis.

Thomæ Vuolphij Iunioris epistola ad Bero
aldum/qua interrogat: cur in Apuleianis cō
mentarijs Maximilianū Germanorq; & nō
Romanorq; Imperatorem dixerit.

Thomas Vuolphius Iunior/ Phi
lippo Beroaldo. P. D. S.

Platonem dixisse ferunt: magna vel ob id unū se dijs īmor
talibus debere q̄tēporibus Socratis sibi nasci contigisset: quā
sententiā nos plane usurpare possumus. Si quidē felix sum
ego/ & felices illi/ quicūq; te p̄ceptorē habuere meruerūt; &
quibus nasci datū tēporibus tuæ vitæ. Tu multos discipulos
qui barbari erāt latinos; Immo latinissimos; reddidisti. Soleo
interdū cū stupore & admiratione (in tuo gymnasio sedens)
hinc inde p̄spicere & admirari: tam frequentē auditorq; nume
rū. Visus es mihi alter Theophrastus: ad quē audiendum (si
cut Idonei auctores tradūt) discipuli ad duomilia q̄tidie perge

bant. Nemo in Italia sexingentis ab hinc annis. tā frequēti au-
ditorio litteras docuit: nec id mirū. Nam in te resplendet Plis-
nianus dicendi nitor: & illa mirabilis Tulliana opulentia: Tu
nihil aliud es (ut Symmachi verbis utar) q̄ ex omī bonarū ar-
tiū ingenio collecta p̄fectio. Nec quisq̄ id tēporis ita nitet/ ut
cōparatus tibi/ nō sordeat. Vidi tua in Apuleiū cōmentaria
habent in se altā eruditionē: illa nudiustertius cuidā viro cele-
bri in patrocinijs & fori operis. p̄ munere obtulit: quo accep-
to/ magis inquit lator: mi Thoma: q̄ si aurum Smaragdos/
aut quid his prāciosius donasses: Nam hoc libro fauorē mag-
num mihi cōciliabo/ apud quendā qui in curia Cæsaris primi
est noīs: hoc dicto/ mox paginas euoluere cœpit/ modo hæc
modo illa legens/ & forte fortuna in eum locū incidit/ ubi dis-
serto ac eleganti stilo/ ea cōplexus es: quę nostris temporibus
cōtigerunt: vbi tu collectis non tam vetustis q̄ recentioribus
exemplis/ fortunā exocilatā/ & ipsa leuitate leuiorē compro-
bas. Ecce dum illa admirabundus legit/ venit eo ubi tu ira scri-
bis. Vix Galli fines hostiles inuaserat/ vix machinas oppug-
natorias parauerāt: cū repente maximus ducum dux: audito
tantū belli nomine/ exanimatus fortunæ opinor impediētē
p̄cellam metuens: habenas rerū subito reliquit/ & ad īperato-
rem Germanorū Maximilianū/ auro argentoq̄ omnia s̄porta-
to: transfugit. Hæc ille dū caperata frōte legisset: miror inquit
q̄ Beroaldus qui omēs omniū doctrinarū libros/ & pōtificeas
& Cæsareas leges vidit/ adhuc ignorat/ aut certe se ignorare
simulat Maximilianum non Germanorum/ sed Romanorū
Imperatorem nuncupare ab eruditis. An pudet facere Berol-
aldum/ quod non pudet pontificem maximū/ ac omēs toti-
us Christiani reipub. principes ac reges/ a quibus semp Ro-
manorū/ nō autē Germanorū imperator vocat̄: quod ego au-
diens fui nōnihil perturbatus/ q̄ videbā meum charissimū p̄-
ceptorē/ nullo clipeo a me defendi posse: præsertim apud eū
virū/ qui magnæ apud nos esset auctoritatis. Attamen dolo-
rem vultu simulans/ exclamaui id Horatianū. Atq̄ opere in
longo phas est obrepere somnū. Quo audito ille mitigatus
est/ nā credebat te id inuidia quadā/ in ipsum cæsare clāmens-
sissimū scripsisse. Hæc mi p̄ceptor p̄ eo amore q̄ te p̄sequor/

tibi significare statui. Tu mihi quæso p̄ epistolam significes; q̄
ratione ductus / talia fecisti. epistola tuæ exemplū illi qui te ar
guit (nā ita sum pollicitus) mittā. Si rescripseris gratū senties
discipulum. Præterea te rogo / ut hæc mea scripta qualiacūq;
sunt boni cōsulas. Bartolum & baldum quotidie in manibus
tero: quorū illiteratissima scripta / si quis diutius legerit / etiā
si sit eloquēs / infantissimus in dicendo efficiat oportet. Cete
rū in istis politioribus litteris / hoc exiguū qđ scio tibi acceptū
refero. Vale; Bononiæ. Anno christi, M. D. Idibus Februarij

RESPONSIO PHILIPPI BEROALDI

Philippus Beroaldus Bononensis; Tho
mæ Vuolphio Iuniori, S. P. D.

Epistolam tuā obujs: ut aiunt manibus; excepi / utpote ele
gantia amoris officij refertissimā. Quod me / & mea in cœlū
fers / bene facis. Decet em̄ bonū discipulum præconio bonis
tatis extollere doctorem; ne sub pœnitendo magistro militas
se videat. Qđ amicus tuus stomacharivisus est. Propterea qđ
imperatorem dixi Germanorū nō Romanorū: nihil est quod
ob id stomachetur / cū ego in scribendo secutus sum rem nō
verba. Immo ut noris apertius mentē meā, ego censeo hono
rificentius esse imperatorē Germanorū dici / q̄ Romanorū: cū
hoc seculo nobilitas Romana decoxerit fece & quisquilijs su
perstitibus; Germania vero sit viris / opibus magnitudine flo
rentissima. Præterea vocare regem Romanorū eum / qui Ger
manis imperet / credidi cōuenire ambītiōsis / nō simplicibus
scriptoribus. Habeo persuasissimum / sacratissimum Maximi
lianum non minus libenter audire / ut dicatur & sit imperator
Germanorum q̄ rex Romanorum, cum alterū nomē re ipsa
fulciatur / alterum titulo tenus blandiatur. Deniq; si ita ma
uult amicus tuus / meus / noster per imprudentiam incuriam
qđ id dixi cum id horæ qua illa condebā mens historica magis
negocia q̄ verba perpenderet / lapsus itaq; verbo sum / sed eo
verbo / quod haud dubie sit ignoscibile. Ego quod ad me per
tinet imperatorē maxime veneror: immo ut tu quoq; optime
nostri / nullus est hac tempestate inter celebriores professores /

qui Germaniā Germanosq; omnis perinde laudet/amet/am
plexetur/ac Beroaldus tuus;cuius extant orationes atq; vers
ficuli laudationē Germaniæ Germanorūq; cōtinentes. Mihi
in animo est/olīm reuerenter inuifere ipſum Imperatorē cū li
bello eius maiestati dedicato:quē litterarū/litteratorūq; amās
tissimū esse scitis vos omēs/& fama sursum fert. Tu mi Tho
ma/fac quod facis/dilige doctorē; & interdū pro Bartolo &
Baldo/Liuium legito/et Tullium:quorū doctrina oppido q̄
suauis est/cū illorū sit inculta/inamabilisq; disciplina:quā vix
a lumine salutandā cenſeo/& si sit quæstuosior. Vale/& illi
tuo Causidico famigerabili me commenda. Ex Larario litte
ratorio.

EPITHOMA GERMANORVM IACOBI

wympfelingij, & suorꝝ opera contextum

Iacobus wympfelingius Thomæ Vuolphio Iunio
ri: pontificij iuris interpreti: summo amico Salutē

Idens Romanas/Venetas/Anglas/Pannonūq; & Bo
 v emorꝝ ac Francigenū historias/indies lectum iri, exci-
 tauera nuper Sebastianū Murrhonē: vt expriscis histo-
 riographis/epithoma saltem rerū a Germanis magnifice ge-
 starū cōportaret ne cū cætere nationes egregia maiorꝝ suorū
 facinora disseminare student: nos veluti somnolenti & parui
 animi/gloriaq; auitē cōtemptores:perpetuo dōrmitare vides
 remur. Morem mihi gesturus Murrho: qđ creperat immatura
 morte iterueniente/necq; perficere potuit/necq; reuidere. Ego
 itaq; quisqđ ille meo hortatu aggressus: tanq; fragmenta post
 se reliquit: cogitabā in seriem distribuere: augere: & ut cunq;
 absoluere: tūbq; mi suauissimē Thomā dedicare. non solū ad
 gloriā noīstui sempiternā: sed etiā ut oēs germani in hoc epi-
 thomate antiquitates germaniæ videant: vitā nostratiū impe-
 ratorꝝ legāt: germanorūq; laudes/ingeniū/bella/ triumphos
 artium inuentionē: nobilitatē: fidem: constantiā: & veracitas
 tem edificant. atq; ut his breuibꝝ ansam prebeamus studiose
 posteritati/quo: maiora indies studeant adicere/ & ampliori-
 bus rerum incrementis germanorū laudes cumulare. Verꝝ a
 germanicis laudibus Argentinā (vnde tibi) & seleuciā siue
 Seletstadium (vnde mihi) origo est: cæterasq; ciuitates ex hoc
 rheni littore Galliam versus sitas. volumus exclusum iri: qm̄
 eas ab Octauiani ætate (Suetonio teste) germani inhabitari:
 vnde & germaniæ nomē meruere. Et Plinius et Cor. Tacitus
 Ammianus Marcellinus: Franciscus Petrarca: Blondus Lu-
 poldus: Hermānus & Aeneas Siluius/ inter germaniæ fines
 illas dinumerāt: Ecclesia quoq; romana: inter germaniæ me-
 tropoles Maguntinā: Treuerensem & Agrippinā collocauit
 Cūq; summus pōtifex legatos a latere ad germaniā mittit in
 his patriæ quoq; nostræ ciuitatibus munus legationis suæ:
 illi exercent, qđ nisi germaniæ pars essent: quas legati ad ger-

manā missi dispensationes indulgentias ac beneficiorū, puiss
ones in eis administrāt; irritē viderent & inanes; Nam & ad
galliam aliq̃ a nostris; mittunt legatī; qui in nostris ciuitatibus
partes suas nequaquā explent. Adde qđ ipse Carolus Burgun
die dux/Maximiliani regis focer/ ad principes electores pers
scripsit/ sese & germanū esse & dici velle; cuius tamē terrā in
hoc rheni littore sita fuerūt; immo ipsarū ciuitatum & pagorū
antiquissima noīa germanicū sonant & minime gallicū. Et si
vī Caroli magni aut filiorū nepotūq; suorū atate; hic vnq; gal
li habitauissent; versatū fuisset; & hic pculdubio gallicū ydeo
ma. At vbinam inueniunt ulla gallicā linguā vestigiā; ubi li
bri gallici; ubi monumenta; ubi apistolae; ubi epitaphia; ubi
littere contractuū; rerū urbanarū & ciuiliū aut feudorū; sicut a
septingentis & octingentis annis; latine & germanice lingue
apđ nos monumēta reperiunt. Nec mihi persuaderi pōt op
timos Sueuiā duces qui cathedralem apud spiras ecclesiam;
quiq; coenobiū diuā fidis in patria mea Seletstadio fundarūt;
et locupletauerūt; magnificas illas īpensas paternāq; substan
tiam in Galliam traducere/acinter gallos pfundere voluisse;
Gloriet ergo ille mendicus blattero qui nostrā germaniā atq;
famā discerpit/se & suū patrē a gallis descendisse. Nos mi cas
rissime Thoma gloriābimur a maioribus nostris germanis p
cessisse. Quorū in hoc epithomate mirificas & antiquas lau
des/inter reliquas honestas lucubrationunculas (quas auidiss
me reuoluere soles) cū singulari voluptate lectitaturū te confi
do; operāq; daturū; vt nō solum ppediem calcographiā disse
mineēt sed etiā doctissimis viris Baptista Mantuano / Philip
poq; Beroaldo Bononiensi preceptorī tuo in primis transmi
tatur/ad gloriā germanorū sempiternam. Vale foelix ex Here
mitorio diui Guilhermi Argeñ. viij. kal. Octobris. M.D. II

Cæsar vtcunq; Galliam a Germania secreuerit nos opinas
mur Heluetiam idest Alsatiā sub finibus Germaniā cōpre
hendi debere. Nam inter verā Galliam et Alsatiā interiācet
Vosagus Austrasia; Vuestrana. &c.

Ad hac sunt testes & argumenta;
Suetonius qui Augustum huc germanos traduxisse refert.

Plinius. l. iij. ca. xvij. in fine. c.

Cornelius Tacitus.

Ammianus Marcellinus

Franciscus Petrarcha.

Blondus

Hermannus

Aeneas Syluius

Camera apostolica discernens Metropoles & puincias;

Sedes apostolica mittens legatos a latere.

Leges imperatorum

Antiquitas nominum germanicorū: qualia sunt Strasburg/
wyssenbourg/Hagenou/Landou/kestenholts.

Defectus monumentorū gallicorum.

Fundatio ecclesiarū & cœnobiorū facta a germanis: Bisantiū/
Dola: Tulla: & urbs Metensis romanū p̄fitem̄ imperiū: q̄ tñ
yæ galliæ sunt viciniore: quā Heluetia Vosagus et Austrasia

¶ Carolum magnū fuisse germanū: testis.

De electione. cap. venerabilem.

Sanctus Thomas. de regim̄e principū. ca. xvij. & ca. xvij.

Platina in Hadriano primo.

Thomas Vuolphius Iunior Iacobo
wymphelingo. S. P. D.

¶ Olent quid doctrina & eruditione pollent: lucubrationes
suas summis terrarū principibus inscribere: vt q̄ effe-
runt fiant venerabiliora. Sic Iulius pollux ad Commo-
dum cæsare de grāmatica scripsit. Sic Vitruuius ad Augustū
de Architectura. Sic Oppianus ad Antoniū de piscibus. Tu
vero (ut es omnis gloriæ & ampullosi fastus cōtemp̄tor) ep̄s
thomata germanica: opus mehercule & graue & eruditū sub
noīe Thomæ tui (qui cum erūnarū varietate quotidie luctat)
publicare voluisti: haud absimile quiddam a Platone agenst:
qui Phedonē elidenſi ex cohorte illa Socratica (quamq̄ is ser-
uus fuit) eius tamen nomini illum librū diuinum de immor-
talitate animæ dedit. Dicam quæ sentio. nullo unquam mu-
nere fui magis delectatus / placeant alijs aurea / Argenteaq̄

pocula placeant vasa gēmata & thericlea / placeant structuræ
magnificę; atq; his se oblectent. Nos monumēta litteraria lau-
damus extollimus admiramur. & hęc p̄cipue historiam quā
multo labore & vigiliā germanorū decus excudisti, nihil ea
tersius / nihil accuratius scriptū. Perinde ex fide hic oīa narran-
tur; ac si fides ipsa dictasset. Quū iam defeceris mi doctissime
Iacobe exhibebunt te epithomata nostra tanq; manu. tuis po-
steris ducentq; per ætates atq; vrbes ut te videant qui nōdum
nati sunt te audiant te laudibus psequant; facient mihi crede
ut semp sis in manibus semp in ore verferis hominū / & eorū
maximę qui doctiores sunt & studia politiora amplectuntur.
Non deerūt fortasse qui parū id operis probabunt. nec te pro-
pterea laboris poeniteat. Noui quosdam in hoc orbe pene dis-
xissē in hac vrbe; qui tamen inītiati sunt & in classe ecclēsi-
astica antesignani habent. magis tamen ludo Tesserario / aut
cartulis lusorijs delectant q; Hieronymi aut Cipriani scriptis
Sunt qui dum in æde sacra horarias præces psallunt intus &
in cute torquent quid vernula domi agat; & an piperatū egre-
gie conditū sit, an bene salitū assabulum an lucanica crassæ
sint & delicate. an scite pisces fricti. Et hi nihilominus quādo
nec generoso sanguine nec moribus nec doctrīna sunt specta-
biles vbi litterarū procures cōueniunt (qd̄ cum summo dolo-
re refero) primi accumbere volunt & subsellijs honoratorijs
bus sedere. quasi locus ille eminentior splendorē ipsis afferat;
quū ediuerso locum homo: nō locus hominē exornet / quod
& Damonidas apud Cheronensem Plutarchum nō ignoras
uit & canonica decreta testant. Volui hęc obiter dicere ne illi
qui fortuna duce (quæ semper cæca est) vel officio vel dignita-
te præditi sunt / plus nimio sibi blandiant; & arrogant impuris-
simis viris (qd̄ nemo ignorat) sæpe honores cōmittunt. Inde
græcanicū illud ac elegans adagiū: Asinus mysteria vel sac-
ra portat. Vale mi doctissime Iacobe & successiuis temporib;
bus conde ac cōpone. quæ mox in tēpore sis deprompturus.
vt sic agas negotium posterorū teq; vixisse testeris. Vale iterū
Argentina; cursim ex ædibus nostris. Anno Cristī. M. D. III
pridie kalendas Ianuarij.

Germanorum quinque esse genera.

Caput primum.

g Ermani quinque constant generibus, videlicet: quorum pars Burgundiones non hi qui Gallias obtinent, seu apud Eduos & ararum fluvium sedes habent: qui germanorum coloni in ritus moresque gallicos deformati sunt. Alterum genus ingeuvones quorum pars Cimbrum teutoni a Chaucorum gente, Tertium Isteuones Rheno proximi quorum pars Cimbrum mediterranei, deinde Hermiones quorum Sueui Hermunduri: Chatti: Cherusci. Quintum genus Peucini dicti Bastarne cotermini Dacis. ¶ Cimbrum germanorum vetustissimi vicere grecos: Boios ylliricum: romanos consules & legatos plurimos atque Hispanos:

Caput. II.

Ex his fama vetustiores Cimbrum (sive illi teutoni: sive mediterranei fuerint) Homeri celeberrimi poetarum aetate vel paulo supra: eius aetate/militiam agitauiere: usque ad Meotida paludem suarum expeditionis monimenta: Cimmericum Bosphorum reliquerunt: nam greci Cimbrum vocant: audacterque transito Bosphoro ad Ioniam usque terram decursarunt: Sardibus captis & Magnetum gente a Tretribus funditus deleta: quae gens Cimmerica diu secundis rebus usa est, Cimbrorum clima, ipse poeta insinuans quod tenebrosum esset: sic memorat. Aere & nebula cooperti sunt: illis sol nunquam phetron sua lumina spargit: Perniciosa super nox semper tendit istis. Habitant autem in germaniae ora Cimbricum Chersonesum ab eis appellatum inter albis et Chalusum fluminum ostia: Inter germanicum sarmaticumque oceanum. Hi sunt qui ad ponti dexteram mediterraneam regionem habitantes usque in Ioniam excurrerant. Hos schyae ex his sedibus populerunt. Schyae autem greci/qui panticapeum & alias in Bosphoro urbes habitabant: de his nostris populis multa apud Strabonem reliquosque grecos historicos apud Plutarchum Aristotilemque philosophos legimus: vixit tantum animi nostris germanis principibus hodie inesseret: ut quas Cimbrum olim ob bellicam solum gloriam subegerunt. Hi per christi fide & caritate eas sedes ex Turchorum manibus eriperent/ quorum hodie seruituti Ionia pontus: greciaque omnis: non absque magna omnium christianorum regum

Homerus

Strabo:
Plutarchus
Aristoteles.

ignominia miserabiliter & foedissime subiecta est. Hæc cōmē
morare libuit; uti nosceres: quāta nostrates gloria floruerint
ante urbē Romam conditā. Siluijs albę regnātibz anno cen
tesimo sexagesimoq; (Hac em̄ ætate Homerę Hesiodūq; poe
tas inuenimus claruisse) Romanis autē rebus florentissimis/
post punica bella oīa/interq; sociale bellum (qd̄ fuit anno ur
bis condite Sexingentesimo sexagesimo secundo) Boios; gal
lorę populos qui Herciniam siluā inhabitauerūt. Cimbri agmī
ne facto inuasere a qbus eieci istros & Scordicos gallicas gen
tes petiere. Tum theuriscas & thauriscos; & hos quoq; natio
nis gallicę, deinde Heluetios (qui hodie Alsatici a nostris vo
cant) adierūt/ viros tum plurimo locupletes auro/ cæterū in
pace vitā agitantes/ cumq; conflatas: hī bellicis artibus opes
longe suis ampliores esse viderēt; Heluetios secū sollicitasse/
p̄cipue Tygurenos; & teygenos/ q̄s vnīuersos deleuere Ro
mani: nō tamē impune. Prius em̄ Cimbri gens vaga/ popula
bundi in illiricū (hodie Sclauoniā) venerūt/ ab his Papius
carbo consul cum exercitu fusus est. Deinde, M. Iunius Silla
nus/ etiam consul aduersum Cimbros infelicititer pugnauit.
Post id bellum Cimbri per legatos a senatu populoq; Roma
no sedem & agros postulauerūt: quorę petitione spreta Cīm
bri: cū Tigurinīs (quos ex Heluetijs secū in militiā sollicitasse
retulimus) in galliā migrare in fines allobrogū/ ibiq; cū
L. Cassio consule manus conferunt/ eumq; cū exercitu truci
dant/ milites qui ex clade superant datis obsidibus & reꝝ om
nium dimidia parte ut incolumes dimitterent cū Cimbri pa
cti sunt. M. Aurelius Scaurus consulis legatus/ a Cimbri
bus fo exercitu captus: & in consiliū ab his euocatus/ cū deterre
ret eos/ ne alpes Italiā petaturi transirent eo qd̄ diceret roma
nos vinci nō posse a Bolo Cimbrorę rege occisus ē/ Tum ab
ijsdem hostibus, C. Manlius & Q. Seruilius cepio (qui p̄con
sulatū in gallijs agebāt) victi prælio Binisq; castris exuti sunt;
oīa octingenta militū occisa calonū ac lixarū: hi sunt militū
ministri: quadraginta milia Cimbri post eam victoriā oīibus
agris vicisq; iuxta Rhodanū ac Pyrenē vastatis/ in Hispaniā
transgressi sunt: ibiq; multa loca populati a celtiberis/ fugati re
uertentes in galliā bellicosissimis reutonīs se cōiunxerūt, at

Anno ante
urbē condi
rā. clx.
Homerus
Hesiodus
An ab urbe
condite. D.
c. lxxij.
Boij.
Hercinia syl
ua
Heluetij.

Illiricum

Allobrogi.

Hispania

¶ C. Marij qui iā Iugurthā deuicerat / summa vi castra a teu-
tonis ambronibusq; oppugnata sunt. Marius em̄ secundo et
tertio absens consul creatus. quarto cōsulatu cōtra Cimbros
missus post defensa castra duobus praelijs circa aquas sextias
Teutonīs ambronibusq; deletis. Marius absens quintū con-
sul creatus triumphū oblatū distulit; donec Cimbros vinceret
tantū roboris ī germanis fuit. Cimbri repulso ab alpibus fuga
toq;. Q. Catulo p.cōsule; qui fauces alpīū obsederat & ad flu-
mē Athasim castellū editū infederat reliqueratq;: & tute sua ex-
plicata fugientē p.cōsulem exercitūq; psecuti in Italiā traiece-
rūt. verū iunctis eiusdē Q. Catuli. et. C. Marij exercitibus: p-
lio victi sunt; in q̄ cesa tradunt Cimbros / centū quadraginta
milīa / capta. lx. Hæc sunt q̄ germani ad ea usq; tpa gessere.

De Ariouisco Primo Germanorū rege
qui cōtra Iulium Cæsarem pugnauit.

Arlouiscus

Postea Ariouiscus germanorū rex primus germanos ī gal-
lias ad Lemanū lacū traduxit; vnde Alemani dicunt. is prop-
ter bellicas virtutes amicus Po. Ro. a senatu salutat⁹ est. C.
Iulio cæsare consule. Deinde puinciā galliā administran-
te cū Heluetijs bellum inferret; Ariouiscus cū cæsare manus
cōseruit / victusq; in germaniā redijt crebra deinde bella cum
Sueuis cæsare transrhenū agente nihil tamē memoria dignū
actum inuenio quā q̄ ponte galliā germaniāq; cōiunxit;
Germani equites ex nobilioribus cæsaris virtute viriq; integri-
tate moti ei se cōiunxerūt / quorū opera reliquis in bellis sape
vſus eorū etiā fortitudinē in pharsalo cōtra Pompeium exper-
tus est / p̄cipuo em̄ eorū auxilio Pompeianū Romanūq; equi-
tem superauit. In philippicis etiā campis certatū est inter exer-
citū cæsaris & Pompeij equo marte. Cū autē iussu Pompeij
fusus a cornu erupisset equitatus repēte hinc signo dato ger-
manorū cohortes tantū in effusos equites fecere impetū ut illi
esse pedites hīj venīre in equis viderentur. Et ipse Cæsar in
commentarijs suis de germanis quod ad bella imperterriti fu-
erint dum cū eis bellum gerere constituisset hanc eorū ad se fu-
isse orationē scribit Germanos neq; priores populo romano
bellū inferre; neq; tamē recusare si laceſſant quin armis cōten-
dant qd̄ Germanorū consuetudo hæc sit a maioribus tradita.

Lacus lema-
nus
C. Iulius cæ-
sar.

Pompeius

Ex p̄cipio
.iiij. cōmen-
tarij apud
cæsaris

Quicumq; bellum inferāt resistere: neq; de p̄ carl; hæc tamē dicere venisse iūctos eiectiones domo: si suā gratiā romani velint posse his esse utiles amicos: vel sibi agros attribuāt vel patiantur eos tenere quos armis possederint. sese unis Suevis cōcedere quibus ne dñj quidem immortales pares esse possint/ rei quum quidē in terris esse neminē quem nō superare possint.

Germani cæsaris custodes eliguntur

Quintiliū Varum Drusumq; germanicum superant. Caput. III

Ob singulārē quoq; peculiarēq; germanorū fidē & integritatē. D. cæsar corporis sui custodes germanos delegit/ qui & Octaviū cæsaris simili curæ p̄fēci; vīq; ad variā clādē permansere. Quintilius em̄ variis (eius Oratius meminit) cum tribus legionibus. a Cheruscis obtruncatus est. Salas fluuius germaniæ est inter quē & rheinū Drusus germanicus cū bellum gereret victor oppetit tam arduū est nostrates vincere/ id quoq; bellum ante Quintilij vari oēcidunt gestū est. vnde & cū Cornelio tacito cōcludāntus (ut gentis marius molem q; & tam magni exitus fidem metiaris) Sexcentesiū & quadagesimū inquit. Vrbis nostra agebat annū cum primū Cimbroꝝ audita sunt arma. Cecilio Metellō/ ac Papirio Carbone consulibus ex q; si ad alreꝝ i peratoris Traiani cōsultatū cōputemus. ducenti ferme & decem anni colligunt tam diu germania viciū medio tam longi æui spatio multo inticē damna nō saumis: nō poeni: non hispaniæ Galliaue ne Parthi quidem sæpius admonere: & subdit/ nec ipune. C. Marius in Italia diuus Iulius in Gallia. Drusus ac Nero & Germanicus in suis eos sedibus perculerūt. Mox ingētes. C. cæsaris minæ turribriū verse. Inde otiiū donec occasione discordiæ nostræ & ciuiliū armorū expugnatīs legionū hibernis/ etiā gallias affec̄tauerē: ac rursus pulsī inde proximis temporibus triumphati magis quā victi sunt quē laus maior dici potest: quā q; homo romanus linguaq; Romana de germanis triūphos actos esse vere aut nūq; victos fuisse asseuerat: nisi quantū beniuolentia: ac benignitate in fidem romanæ nobilitatis adducti sunt.

Germani externos etiā reges pepulere. Ca. V.

Reges etiā externarū gentiū germani nō tenuerūt. Cū em̄

magnus Alexander domuisset Triballos: Boetiam: Traciam
 Spartanos. Theffalos. Achaia: Poloponessum: Ioniam: Li
 diam: Liciam: Ciliciam: Capadociam: Cariam: Passagoniam
 Maiorē & minorē Armeniā: Syriā: Egiptios/ Persas/ Thau
 ros: Hircanos: Medos: Sagas: Indos. deterritus tamē est aspe
 ctu & fama germanorū ad Danubiūq; ripam sublitit: & qui
 omnē orientē foeliciter calcauerat: eius vim vna germania res
 pressit impetū cōpescuit audaciā retardauit. Darius & Cyrus
 potentissimi Asiē reges/ traiecto Danubio germanos nō ausi
 sunt attingere. Lisymachus rex maximus/ cū ingenti coacto
 exercitu Danubiū traiecisset a Romēchētē rege/ nō modo vi
 ctus sed etiā captus est. Tanta fuit germanorū victoria: Tanta
 corū clades qui germaniā armis petierūt/ vt natū sit inter finiti
 mos puerbiū: Male qui velūt pugnare/ cū germanis pugnet.
 Cūq; germani omnīū victores inuictissimi haberent: veter
 res Romani imperatores illud certatim enixissimeq; contende
 rūt: ut sicut Scipio ab Affrica africanus: & alter ab Asia asiati
 cus: ita ipsi ppter splendorē puincia germanici cognominas
 rent. Tyberius etiā cāsar filiū sibi natū: cupiditate eximie glo
 ria germanicū appellauit. Domicianus ac Nerua cāsaes tis
 tūlis ceteris (q̄s senatus detulerat) repudiatis/ solum germani
 cum recepere. in quo vno plus ornamenti esse/ quam in cete
 ris prouintijs positum arbitrabantur.

Darius
 Cyrus
 Lisimachus
 Danubius

Prouerbiū.

Tiberius
 Domitian
 Nerua

De armatura foeminarū & puerorū ger
 manorū ab ipsa natura, Ca. VI.

Memoria proditū est: Foeminas quoq; germanas sumptis
 aliquando p patria armis: ex integro viroꝝ pugnās instauras
 se: & ad studia bellica plem suā a primis incunabulis auspica
 tas esse/ veluti armis iniciati & additi: Martē/ singulare & p
 cipuum belli numē coluere. Enimvero peritis astroꝝ constat
 vim atq; influxum martis: hoc est appetitū quendā armorū ar
 dorēq; bellandi/ germanis inesse: ut non solum artibus ad ar
 ma sint ydonei: sed natura ipsa ad rem militarē disciplinamq;
 bellicā geniti esse videant: Eam ob rē germanos a natura bel
 licosos Dyonissius vocat. Inde etiā corpa eximia ac p̄cera. vult
 tus etiā: quāuis pace laetos/ tamē bello terribiles: & oculos in
 pugna minatiores/ atq; incensos: & vocem ad terrorē plenissi

Dyonissius

me incutiendum naturā dedisse videmus. Huius nō ignarus
 ætate nostra Bap. Man. poetarū facile princeps ad Robertū se
 uerinatē Veneti exercitus ducē/a germanis victū atq; fugatū
 inquit. Sed neq; te imbelles Indi mollesue sabei,
 Pigmei ve breues rapiunt/verum accola rheni
 Gens durata gelu: genus insuperabile ferro
 Quod totiens Romam; tum cum ditione premebat
 Europe: lybiæq; urbes Asiamq; minorem
 Terruit; hīj superant parthos tracumq; furores
 Quos martem genuisse ferunt: hīj spicula torquent.
 Penthesyleea non inferiora securi.

¶ Germani Romanos imperatores multos vicere; Ca. VII

Augustus

Octauij Augusti fortissime quondā legiones contra germa
 nos fuisse apud caristos a germanis cōcorditer arma capientib;
 bus ad internitiōē sunt delete: & quæ reliquū orbē vsq; ad
 solis ortum perdomuerūt vni germanorū exercitui pares esse
 nō potuerūt. Ipseq; Octavianus oēs graues ignominias/da
 desq; nō alibi quā in germania accepit: sed p̄cipue varianā pe
 ne exciabilem/tribus legionibus cū duce legatisq; & auxilijs
 oībus casis:hac nūciata Augustū; adeo conseruatū ferūt: ut p̄
 cōtinuos menses: barba capilloq; submisso: caput interdū for
 ribus illideret. vociferās Quinti vare/legiones redde: diemq;
 cladis q̄tannis moestum habuerit: lugubrē hāc romanorū cla
 dem & insignē germanorū victoriā: apd' Augustā Vindelicā
 cōdigisse opinatū est. eumq; locū Perleig appellatū: eo qd' il
 lic perferint legiones) commemorat Otho noster Phrisingen
 sis. Tiberius Augusti successor armis vindelicos aggressus/
 germanis insurgētib; breui e germania discedere coactus ē

Vindelici

Vespasianus

Vespasianus summus postea imperator/a Claudio casare cōtra
 germanos missus: triginta & duabus pugnis vincere germa
 niā nequiuīt. Anthonius Aurelius & Alexander casares pos
 stulauere a germanis auxilium: coactiq; sunt presidia: & copi
 as oēs ex oppidis concordis Germaniæ deducere/ & nationē
 germanicā equis conditionibus in amicitia societateq; recipe
 re Traianus suscepto apud Coloniā Agrippinā imperio:
 non vi aut armis germaniā coegit: sed mansuetudine/libera
 litate/ & iusticia/inaudita incredibilq; eam mitigauit.

Anthonius
 Aurelius
 Alexander

Traianus.
 Agrippina

¶ Caput. VIII.

Hæ res igitur laudi germaniæ fuere/ usq; ad salutis nostræ
 incipia: tu aut (ut religioni xpī addictu theologūq; decet) quid
 fidei: quid moribus humanis/ artibus deniq; ac disciplinis hu
 mano cōtulerimus generi/ a me iam explicari postulas. Fates
 or me tantis impare rebus/ sed quantū lectione pcepi/ memo
 riæq; suggeret: ad te perscribā. tacebo aut q; pacto/ Recij Nori
 ciq; Valeriano īperatore: salutato trans Alpīnā galliam Lom
 bardia vulgo dicūt. discursarūt flammis populabundi oia va
 stantes/ Rauennā vsq;: aut quas deniq; expeditiones cū Go
 this: Vandalis: Hunisq; gessere: inter q; Sueui: Heruliq; mili
 tarūt & ex germanis alani (sunt em̄ aliq; pōtica natio ex quibus
 Gothialani dicunt Carraconensem Hispaniā incolentes (q; s
 vulgo Cathelanos dicimus) fuere & germani. Longobardi vt
 nomē sonat/ licet ex diuersis germanis gens collecticia quæq;
 ex fortuna duces sortiret auspicijs. Narcetis militantes Toti
 la Theiateg; Gothorū regibus oppressis/ nomē Gothorū reg
 nūq; ex Italia pepulere. Vtinā verborū Barbariē vt regnū suū
 stulissent.

Rhetij
 Norici.
 Valerianus

Gothi
 Vandali.
 Huni
 Sueui:
 Heruli
 Gothialani
 Lōgobardi

¶ De antiquitate Baioarorum.

¶ De Carolo magno Primo Germanorū impe
 ratore post Græcos/ & de inhumano facinore
 Galloꝝ modernorū. Ca. IX.

Quid de Pipinis Carolis dicam: qui germanorū ductores
 Longobardorū potentia (quæ collecticia ut diximus gens toti
 Italiæ dñata est) cōprimentes Desiderio & aistulpho eorū re
 gibus domitis victisq; ac ī germania custodie traditis. Ro. pō
 nificibus sæpius rebelles tandem subiugum misere: ducentesi
 mum quartūq; post annū: quo in Italiam venerāt. Anno aut
 christi. D. cc. lxxvi. Carolus em̄ magnus cui Franconia natus
 le solum fuit (Platina teste in Hadriano primo) romā petijt ex
 pectatus ab Hadriano cum clero suo in gradibus sancti Petri:
 pedes pōnificis exosculat: pēs basilicas pie & religiose inuisit.
 at muneribus qbusdā ornauit: q; dono pater Pipinus Grego
 rio tertio dederat: eadē ipse amplioribus priuilegijs confirma
 uit: desiderij ecclesiæ romanæ psecutorē in exiliū misit (cass
 num religiōis causa diuertens/ om̄ia monasterij dona ab alijs
 principibus diuo Benedicto data confirmauit. Mox deinde

Carolus nulla interposita mora in Saxones Idolatras (qui ob
eius in Italiā discessum rebellauerant) mouet atq; eos postq̃ a
primo in eos bello triginta cū hac gente annos bellauerat vic
tos iugum christi subire coegit/id eo spectat ut Carolum ger
manū esse intelligas/nā transihenanus est. ideoq; magnifice
res p̃ eum geste nequaq; francis modernis: sed francis germa
nis sunt assignande a quibus hij galli qui francorū regnī titulo
designant̃ olim desciuerē: uti & hodierna die cum Maximilia
no christianissimo Romanorū rege cōtra ius gentiū humanā
societate integritateq; defecerunt. Nam Maximilianus ex ea
domo ac familia genitus est. de qua Caroli magni stirps p̃p̃a
gata fuit. Carolus is est/qui Leonē tertiu a populo Romanorū
fraude pascalis primicerij & campuli presbyteri captū & ca
sum/in germaniāq; vsq; ad Saxones(cōtra quos tum bellum
Carolus gerebat) p̃fectum egregio comitatu Romā remisit:
Mox dein Carolus nō diu moratus p̃ Maguntiacos in belgis
positos: noricūq; montē in forū Iulij descendēs romā expe
ctatus p̃ficiscī: urbē ingrediētī oīa certe(et merito qdē) hono
ris genera adhibita sūt. octauo aut̃ die postea quā urbē ingres
sus fuerat: in Basilica petri astante populo & clero episcoporū
omniū qui co ex tota Italia & francia cōuenerāt sententias de
vita & moribus pōtificis rogat: verū ob omībus vna voce res
sponsum est sedē apostolicā omniū ecclesiarū caput a nemine
(Layco p̃sertim) iudicari debere: omīssa aut̃ ob tā graue respō
sum a Carolo questione. Leo pōtifex qui id iudiciū maxime
experebat: suggestum cōscendens ac euāgelia in manibus res
tinens/iurefurādo affirmauit se omniū rerū q̃ sibi obijcerētur
infontem esse: Fuit is dies Idibus Decembris/ salutis Anno
octingentesimo dū aut̃ hac Romæ agerent Pipinus mandas
to patris: Beneuentanos duce Grimaldo finitimos suos vexā
tes aggressus/magnis cladibus ita perdomuit/ut egre se mes
nibus tuerent: cui bello vinigifinū spoletinū ducē p̃ficiens
ad pattē reuertit̃ imperij coronā breui sumpturū. Nam ponti
fex Carolo optime de ecclesia dei merito/ aliquā gratiā relatu
rus(cū videret imperatores Constantinopolitanos egre id no
men tueri ac ob eam rē urbem & Italiā ipsam magnas calami
tates passam) in Basilica petri/post solennia sacra populi Ro

Maximilia
nus

Forū Iulij

Leo. III.

manifesto & precibus ipsum Carolum magna voce imperato-
rem decernit: ac dyademate donat: ter acclamante populo Ro-
mano / Carolo Augusto a deo coronato / magno & pacifico i-
peratoris vita & victoria. Pontifex item hominem inunxit / vna
cum Pipino filio: quem Italiae regem solemniter decreto pronuntiavit.
Quid gloriosius: quid laude dignius germanis unquam accidere
potuit: quam propter praclaras belli sacerdotique defensionis virtutes
supremi regni: & totius orbis monarchiam / summique principis
patris habenas & gubernacula meruisse: ac quo ad saecula sta-
bunt possidere. Quamquam a tempore Claudii Caesaris plures impe-
ratores ex germanis / partim originem sumpserunt / partim electi
sunt. Diocletianus enim ex illirico: Decius Probus Iovinianus
& Valentinianus ex Pannonia nati / germani fuere. Unde ma-
gis a graecis in germanos rediisse imperium dici potest, quam
translatum. In de certo constat: propter ignaviam imperatoris Con-
stantinopolitani a graecis in germanos romanum imperium trans-
latum esse.

Dioctetianus
Decius.
Probus
Iovinianus
Valentinia-
nus

¶ Carolus magnus filiis suis regna distri-
buit Imperijque fines decernit. Ca. X.

Carolus autem iam senio gravis cum intellexisset Pipinum quem
ut diximus Italiae regem perfecerat: Mediolani mortuum esse
Ludovicum filium minorem natum / Aquitaniae regem & imperij suc-
cessorem: Bernardum vero nepotem Italiae regem declarat: eique man-
dat: ut Ludovico rebus in omnibus obtemperet / fines imperij hos
esse voluit in gallia: rhenum ac ligerim qui in celtis oriens / eos
a Betirigibus dividit. In germania vero Danubium & Saarium
fluviis. His autem principibus Aquitaniam Gasconiam magnam partem
hispaniae Cisalpinam Galliam Saxoniam / utraque Pannoniam Istriam
Liburnos addidit. Maritimam vero Dalmatiam imperio Constanti-
nopolitano subiecta erat / quae nunc per magnam partem turcis ser-
viunt / in dedecus principum christianorum qui dum de suis libidini-
bus decernant / magnam Europae partem Mahometane perfidie
subiectam esse permittunt. Rebus autem ita compositis dum Aquisgravi
ni esset valitudinis causa / propter aquas calidas quae ibi scaturiunt
febre ac dolore laterum moritur aetatis suae anno. lxxij. quinto kal.
Februarii: Salutis vero anno. D. ccc. xv. Etiam autem corpus nul-
lo non genere honoris adhibitum in templo Beatae virginis / quod ipse
magnis sumptibus Aquisgrani extruxerat / sepelitur hoc ad

Mahometes
Aquisgra-
num

dito epigramate: Magni Caroli regis christianissimi/ romano
 rum imperatoris corpus hoc sepulchro conditū iacet. Fuit au-
 tem Carolus (si eius res gestas tū domi tum foris inspicis) tan-
 tæ amplitudinis & integritatis imperator vt postea neminē su-
 periorē: nedum parē habuerit. Adeo autē cū ei per otium lice-
 ret studijs litterarū delectatus est/ ut primus (suadente tamen
 Albino) gymnasium parienſe inſtituerit. Non dubito a te &
 Abbate Spanhemēſi in Cathalogo Germanorū: (de quo mi-
 hi scripsiſti) conſignatū eſſe Bonifacium archiepiſcopum Ma-
 guntinū qui germanos ad chriſti fidem cōuertit. Neq; præter
 reas Rhabanū illuſtriſſimū theologum atq; poetā: Strabū q;
 & Haymonem viros in ſtudio ſacraſſimarū litterarū preſtan-
 tes. Nec credas hos quattuor primos fuiſſe ex germanis inge-
 nio & ſapientia illuſtres. Fuit ante hos diuus Hieronimus ex
 Dalmatiæ & Pannoniæ finibus. nec min⁹ germanus quam
 alterius cuiuſcunq; nationis. Inde eſt q; præclaras rheni ciuitas-
 tes & noſtros populos probe nouit: probeq; deſcripſit. Neme-
 tes em̄ Vangiones & Maguntiacū ſuis in epiſtolis liquido
 reperiunt. Sanctum quoq; Martinū antiſitem ex Pannonia/
 ſuperiore quæ germaniæ pars eſt natū eſſe conſtat. Sunt qui
 contendunt Lactantium Firmianū eloquentiſſimū & ſapien-
 tiſſimū virū/ ex germanis deſcendiſſe/ & hodie familia eſt nō
 obſcura inter germanos quæ Firmianorū obtinens nomen:
 lactantiꝝ poſteritatē ſeſe eſſe gloriā. Ex hac familia adhuc ex-
 tat: Nicolaus firmianus eques auratus/ quē tu in Inſbruck: a-
 mātiſſime Thoma: anno ab hinc tertio: & vidisti & alloquus-
 tus es. Vir (ſicut notū eſt) magnæ auctoritatis apud Maximili-
 anū Auguſtū. ¶ De Lodouico Pio. Ca. XI

Ludouicus Pius Imperator ubi intellexit Stephanū quar-
 tum/ romanū pontificem in Gallias p̄ficiſcentē ad ſeſe in auz-
 relianis aduentare/ ſtatim honoratiſſimū ei quemq; obuiam
 miſit ipſe vero ad primū lapidem prodiens cū hominē vidīſ-
 ſet/ ex equo deſcendit: atq; eū (data acceptaq; ſalute) cū maxi-
 ma veneratiōe in urbē introducit ſuſtentatq; pontificē impe-
 rator/ ppter impetū multitudinis ſtudio videndi cōcurrentis
 Cucē magni pōderis magnæq; eſtimationis ſua īpenſa beato
 Petro dicauit, dediſſe dicit paſchali liberā eligendorū Epiſcopo-

Bonifatius

Rabanus

Strabus

Haymo

hieronimus

Nemetes

Martinus.

Lactantius.

potestate: quæ antea ex imperatoris voluntate penderat. Lodouicus enim natura clàmēs & humanissimus fuit; ecclesiæ iura & dignitatū semp̄ tutatus est; Instituit etiā ne christi serui ulli seruituti humanæ subiecti essent; & vt vnaqueq; ecclesiā suos puentus haberet; vnde sacerdotes viuerent; ne ob inopiam rerū cultum diuinū defererent; neue ob necessitatis que sui sese dederent. Idem præterea Lodouicus octingentesimo ac trigésimo nostræ redemptionis anno synodū multorū episcoporum habuit; in qua vanitates vestium; luxusq; gemmarū; aurique & argenti nimia pompa ecclesiasticis interdictæ sunt: vltimā nostris tēporibus Ludouice viueres/ Sunt qui scribant rogatu Ludouici Gregoriū sanctorū omnium celebritatē kalendis nouembris instituisse. Lodouicus bernardum fratrem; Ita līā regem/ qui ab imperio defecerat capitali supplicio affecit/ episcopos vero huius factionis auctores/ qui Bernardum instigauerant/ in monasteria relegauit; filium suū primogenitū Lothariū; imperij sociū sibi delegit in cōuentu apud Aquigranū habito. Misitq; ad pontificē paschalem/ a q̄ in Basilica Petri inungit & augustus appellat. Morit̄ aut̄ lodouicus īpe-
rii sui anno. xxxvi. Sepelitq; Metis in basilica bti Arnolphi.

De Lothario Primo. Ca. XII

Inter filios Lodouici exortū est odium; ppter īperiū diuissio-
nē. Cūq; Lodouicus & Carolus contra Lothariū fratrem suū
acerrime dimicarent misit Sergius papa. ij. Georgiū archiepm̄
lauennatē/ cōponendæ rei causa. Fratres totius regni calamit-
tatē miserati/ fēdera in hūc modū ineunt; vt pars illa occiden-
talis regni/ q̄ a Brytānico oceano vsq; ad Mosam flumē perti-
net/ Carolo obtēperaret; in eaq; etiā Francorū nomē maneret
vtq; Lodouico germania cōtingeret/ vsq; ad rheni fluentia; &
transrhenū quicquid genitor possedisset. Lotharius aut̄ cū
imperij titulo/ urbem Romam obtineret cum Italia; & ea par-
te Gallīæ quæ olim Narbonensis/ nunc romana puincia voc-
cat. Huic aut̄ addidere eam q̄q; partē q̄ inter Schaldū & Rho-
danū fluuios Lothoringiæ a Lothario nomē accepit. Leo. iij
pōtifex accusatus de transferendo īperio ad Cōstantinopolita-
nos consiliū inisse Lothario se purgās satisfecit; qui ob id des-
lacione quorūdam ipulsus/ romā venerat. Dicunt nōnulli

No Jegerus

Nycholaus

Lotharium iam grandem natu sumpto monachorū habitu/
filium Lodouicum Imperatorē reliquisse. Vixit his tēpore
bus No Jegerus germanus primū abbas sancti Galli/deinde
episcopus Leodiensis/ in sacris & gentilibus litteris eruditissī
mus. Quicq; ecclesiasticas prosas cōposuit: quæ in Germania
ante euangelium in sacrificio misse legūtur: eas em ut legi in
re diuina posuit: Nycholaus papa primus approbauit.

¶ De Ludouico secundo. Ca. XIII

Sergius. II

Nicolaus. I

Hadrian^o II

Ludouicus secundus: Lotharij primi filius/ quē regni sociū
pater ascuerat/ & in Italiam cū ingenti exercitu miserat/
eum vrbi appropinquasset: ei obuiam honoris causa romani
ciues prodierunt. Sergius secundus pontifex/ mutuo osculo
mutuq; salute data & accepta/ eum regē oleo sacro iungit:
corona donat/ Italię regem decernit. Approbauit Ludouicus
imperator/ edictum quo Nicholaus primus instituit: ne prin
ceps ullus secularis aut imperator/ cōcilijs clericorū interesse
auderet/ nisi de fide ageretur. Cūq; Nicholaus mortuo roma
ni Hadrianū secundum virum sanctum elegissent: misit Lo
douicus imperator litteras/ quibus romanos ad modum laud
dabat/ quod summū pontificem sancte & integre creassent/
non expectato aliorū voto: qui forte ea in re ob ignorationem
personarū minus iudicij habuissent. Qui em fieri posse dice
bat ut peregrinus & hospes dignoscere posset in aliena repub
lica/ quis potissimū ceteris preferendus sit/ Sententia iperato
re digna.

¶ De Carolo tertio. CXIII

Milo
Ioannes sco
us.

Mortuo Ludouico: Carolum eius filiū Ioannes octauus &
ejus liberius in urbe viuere liceret/ imperij corona donauit. Ter
tiusq; Carolus appellatus est. Qui postea in normannos exer
citū mouens. Franciā & Lothoringiā vastantes: ita eos pdo
muit: ut Rothfredus eorū rex/ pacem petere & fidem Christi
suscipere coactus sit: quē imperator Carolus in gratiam recipi
ens/ baptismatis fonte leuauit: & filiā in vxorē dedit. Hic Ca
rolus multa monasteria condidit/ ac rē diuinā auxit: sed hæc
eius precipua laus qd' multos ad scribendū impulit. Nam &
ad suā instigationē Milo beati amandi monachus: eiusdē san
cti vitā accomodate scripsit. & Ioannes Scotus quedā nostræ
religionis acutissime disputata grauissime composuit.

¶ De Arnolpho septimo a Carolo magno imperatore. Ca.XV.

Arnolphus septimus a Carolo magno imperator: primo qui de strenue: sumptis armis Normānos rebelles pdomuit: verū mox in ecclesiasticos sæuens/ dei nutu pediculari morbo: quē græci vocāt: breuī cōsumptus ē: relicto Lodouico filio successore: Non iuenimus quēpiam filios filiorū suoz vidisse/ aut foeliciter tandē mortuū: qui clez: q ecclesiā q dei ministros psecutus/ dāno vel cōtumelijs eos affecisset.

¶ De Ludouico tertio Arnolphi filio. Ca.XVI.

Lodouicus in iperio suffectus/ nusq legi coronā accepisset: tamē cū Berengario foro Iulianoꝝ duce: qui a Longobardoz regibus originē ducens: auitū paternūq regnum repetebat: armis decertauit, & primo Berengarium vicit atq; superauit: Mox apd' veronā renouato prelio/ Ludouicus magna suarū clade superat/ ac oculis genitalibusq; priuat: sicut germanoz annales referunt: ne successorē sibi generare posset: quā victoria/ regnū Italicū iterz ad Longobardos peruenit: annos fere post centū a Caroli morte/ a q tpe ignaui principes apud germanos/ Italos/ Francosq; occidentales fuere: pariter & in Petri sede.

¶ De Henrico primo. Ca.XVII.

Henricus germaniæ rex: ab hac ignauia liber & imunis/ hūgaros qui alemaniā saxoniamq; populabant: apd' Meresburgā ingētū clade superauit. Eodē fere tpe Rodolphus Burgundionū rex/ Berengariū secundū ex Italia in Hungariā pepulit. Quo mortuo Berengarius tertius Berengarij primi ex filij nepos/ italico regno potitur. Anno.D.cccc.xxxv.

¶ De Othone primo. C.XVIII.

His ignauis principibus/ successit Otho germaniæ rex/ ex nobilissima saxonū domo. qui Venceslaus boemoz regis mortē vltus est: eo maximo tpe/ quo romanæ fidei Stephanus octauus pōtifex prefuit: qui & ipse germanus erat. Cūq; berengarius Henrico Bāuaroz duce fugato: Italia potitus imperatoris sibi nomē usurparet: filiūq; Albertum Italiæ regē dixisset: coniecta in carcerē. Adelaida Lotharij fratris filia: ne papiam urbē dotalem repeteret. Agapitus pōtifex/ Italiæq; pceres ob tantā Berengarij superbā: omnia sibi cōtra ius phasq; vendicā

Meresburga.
Rodolphus
Burgundio

Venceslaus
Stephanus
VIII.

Agapitus. I

Berēgarius

Ludouicus
Frātierex.

Hugo Co-
mes parisi-
rum.

Boheslaus

ris: Othonē germanū regē in Italiā vocat. qui quidē p̄ forum
Iulij/cū quinquaginta milibus hoīm puīnciam ingressus: de-
turbatis statim e regno Berēgario & Alberto: Adelaīdam Lo-
tharij filiā e carcere ductā: in vxorē accepit: ex qua postea filiū
suscepit: cui Othoni secundo nomē fuit. Otho tamē Italia dī-
scedens hac modestia usus est/ut Berengario & Albertho gu-
bernande puīciā arbitriū pmiserit/cōpositis inter pontificē
& Berengariū rebus. Idem Otho Lodouicū Frāciā regē mag-
nis eo p̄pere deductis cōpijs iuuit: quē p̄ceres puīciā: adiū-
uante Hugone Parisiorū comite/ipsius Othonis sororio pro-
pe e regno depulerant. Otho em̄ tum magno in prācio erat
domito Boheslao Boemiā Rege superatūq; tribus grauissi-
mis prālijs Hungaris germaniā vastantibus/ ac captis tribus
eorū regulis/quos germani: cōtradīcente imp̄ratōre/vistā la-
queo finire coegerūt. Interim mortuo romae Agapito/ Octa-
uianus pontificatū occupat: assumpto sibi Ioānis duodēcimi
rōmine: homo sane ab adoleſcentia om̄ibus probris ac turpi-
tudine cōtaminatus: venationibus magis (si quid tēporis ali-
bidinibus supererat) deditus quā oratiōi. Hac indignitate mo-
ti duo cardinales: Othonē litteris obsecrāt: ut clarū populūq;
romanū, e manibus Ioannis duodecimi: simul etiā Berēgarij
thyranide vendicare conetur. Hanc ob rē Otho in Italiā mo-
uens/ primo quidē Berengarium & Albertū filium in potesta-
tem suā redegit: alterumq; Constantinopolim: alterū in Au-
striam relegat. Mox urbē ingrediens/ ab ipso Ioanne honorifi-
centissime suscipit: coronaturq; accepto germaniā pānoniā
q; titulo: qđ reliqui imperatores deinceps obseruarūt. Otho
aut cōposito aliquātulum statu ciuitatis/ cum Ioanne secreto
collocutus: hominē primo blande appellando/ a flagitijs des-
terrens/ ad virtutē adhortabāt: verū cū nequaq; moueri e sen-
tentiā verbis eum cerneret: ad minas cōuersus concilium indi-
cit: conuocatis Italiā episcopis/ quorū iudicio vita sceleratissi-
ma hoīs dēiudicaretur. Is itaq; iudiciū bene sentientium refor-
midans/ in hernicas aufugit: in siluisq; more fere: aliq; diu de-
lituit. Hanc ob rē Otho: persuadente clero: Leonē romanū d-
uē Lateranensis ecclesiā scriniariū pōtīficem creat. Ioanne
aut post discessum ip̄eratoris: a suis amicis reuocato: & paulo

Leo. viij.

post inſoelicitè mortuo. Romani in eius locū benediētū ſub Bñdicius. v
 rogant: idq; ab imperatore qui tū ſpoleti erat/confirmari con
 tendunt: at imperator iratus romanos tamq; inuſta poſtulan
 tes/a ſe repulit eoſq; ferro & flamma/omnia circa urbē poſita
 vaſtans cōpulit: eiectō benediētō: quē ſecū in germaniā exi
 lem duxerat: Leonē ſuſcipere ad actos ſacramento/nil ſe earū
 rerum imutatuſ/ quas ipſe imperator in re pōtēſticia conſtit
 uiſſet. Leo autē ſtatim romanorū inconstantiam perſeſus/om
 nem eligendī pontificis auctoritatē a clero populōq; romano
 ad imperatōrē tranſtulit. Leone vero mortuo Ioannes tertius Ioannes. xij
 decimus pontifex/romanorū quoq; ſeditionibus fatigat. Ac
 ceſſito em Iofredo campaniæ comite/Lateranenſes edes viſi
 rūpente: Ioannē capiunt captūq; primo in Hadriani molem:
 quā ſancti angeli Caſtellum vocāt: perducit. mox in campas
 niam exulatū mittit Otho cognita pōtēſticiſ calamitate: cum
 Othone filio ingentibusq; copijs Romā perueniens cōſules
 & prefectū cū decarchonibus: quales ſunt qui regionibus ur
 bis romanæ pſunt: in vincula cōiecit: ſciturus cōiurationis ca
 pita: queſtionū autē re cōgnita cōſules in germaniam mittunt
 Decarchones vero laqueo ſuſpenſi/ pœnas ſtatim dedere: Pe
 trus autē urbis pſectus/malorū oīm ſons & origo: diu cū igno
 minia p publica urbis loca tractus ac virgis caeſus: in germani
 am victus mittitur. Miſit Otho filium ſuū cū exercitibus in
 Italiā: ut ſarracenos ex ea pelleret: nec cōtentus erat Otho fi
 lius/ſarracenos cedere: ſed græcos quoq; qui cū mauris foede
 dera inierant/ grauiffimis prælijs ita pdomuit: ut eos ſere om
 ni Calabria & Apulia eiſerit. Otho deinde egregius adoles
 ſcens/Nicephorū Conſtantinopolitanū imperatōrē pepulit:
 & Ioannē filiū in ipſo cōfirmavit: theophaniamq; ſororē in
 vxorē accepit: quā Ioannes tertius decimus vna cum Othone
 marito apud Lateranenſem baſilicā coronā imperij ornauit/
 annuente Othone ſene: qui filium confortē imperij fecerat.
 Otho vero pater in germaniā pſciſcens ſenio cōſectus: opti
 mus: princeps: & acerrimus eccleſiæ romanæ deſenſor: Vien
 ne mori.

Petrus præ
 ſectus.

¶ De Othone. II. Ca. XIX

Otho ſecundus primi Othonis filius/Henricum Bauarorū
 ducem rerum nouarū cupidum: perdomuit: & in Lotharium

Lotharius

mouit; qui Lothoringiam romanſimperiꝝ puiriciam occupa-
uerat; Aquisgranenſemq; agrũ populatus fuerat. Otho autẽ
superato Lothario/Vaſtatũq; Sueſſionũ agris/ac incenſis pa-
riſiorũ ſuburbijſ dum in patriã copias reducit apud Auxonã
fluuiũ/nõ nihil incomodĩ accepit. Deinde vero cõparato ma-
iori exercitu/in Italiã cõtra Baſilium & Conſtantinũ greco-
rũ imperatores veniens (qui iam Calabriã & eã Italiã partẽ q̃
ad Syclliã vergit occupauerãt) dum apud Baſentellum pu-
gnareť/ ppter deſertionẽ & fugã quã Romani & Beneuenta-
ni coeperãt; ſuperatus eſt; & aſcenſa ſchaſa captus; Beneficio
linguã (latinã em̃ & grecam calluerat) diuicq; petri patrocini-
o quẽ inuocauerat ereptus eſt. Deinde cõparato ingenti exerci-
tu/in deſerto res Italas anĩaduerrere decreuit; potiſſimũ in be-
neuentanos/a quibus inĩtiũ fugiendi factum fuerat/dũ apud
Baſentellum cõtra grãcos pugnareť. Itaq; in Beneuentanos
cõuerſus/vrbem capit et incendit; tranſlato inde corpore dñi
Bartholomei: romãq; in inſula Tyberina collocato. Moritur
paulo poſt Otho romã & in veſtibus beati Petri (paradiſum
vocat) labro porphiretico quod adhuc introeuntibus ad le-
uam apparet; honorificentiffime ſepelitur.

Corpus ſc̃i
Bartholo-
mei.

¶ De Othone tertio. Ca. XX

Gregori⁹. v
Crescentius
Ioãnes. xiiij

Germani qui tũ in urbe erãt/Othonẽ filium imperatorẽ eli-
gũt. Cuius auctoritate Bruno ex Saxonũ genere: romanus
põtiſex creat; Gregoriũ quinti noĩe de ſumpto. Othone autẽ
in germaniã abeunte/Crescentius denuo cũ ſumma poteſtas
te a romanis cõſul decernit; qui ſtatim Ioannẽ quendã natio-
ne grãcũ pontificẽ creor; Gregorio reſecto: Qua indignitate
motus Otho: magnis copijs in Italiã venit/Crescentiũ cũ Io-
anne in molem Hadriani; qđ eſt caſtellum ſancti angeli; fugis-
entẽ obſedit/acriter arcem his qui in preſidio/ cũ Crescentio
erant defendentibus; Tandẽ ſub ſpe venie deditiõne facta; dũ
ex arce ad imperatorẽ ſe conferũt; Crescentius a multitudine
multis vulneribus confodit. Ioannes põtificatu deĩcitur Gre-
gorio reſtituto. Gregorius iſte cognita iperĩj imbecillitate; va-
rietateq; fortunẽ; utq; is qui cãteris virtute præſtaret/preeſſet
etiã dignitate ſanctiõnem rettulit; haud abnuente Othone de
imperatore deligẽdo; Anno xp̃i, M. II. quam uſq; ad noſtra

tēpora seruata videmus: videlicet solis germanis licere prin-
cipē eligere/qui cāsar & Romanorū rex appellatus: tū demū
imperator & Augustus habere: si eum romanus pōtifex in-
unxisset: Neq; hanc electionis auctoritatē ab electoribus dein
ceps romanus pōtifex adimere pōt. Quis em̄ dedit populo
romano īperatoris eligendi potestātē nisi ius & diuinū & na-
turale.

De defectione stirpis Caroli magni
in Gallijs: deq; indignatione galloꝝ
in electorū institutionē. Ca. XXII

Quāuis autē: magnanimo constanti: & veraci populo/ na-
tionūq; potius quam pusillanimi/ leui & versipelli/ ecclesiæ pa-
trocinū imperiūq; romanū cōmissum esset: tulere tamē id inī-
quo animo Franci occidentales: quos nūc gallos vocāt. Verē
qm̄ in Lodouico Lotharij filio: genus Caroli magni in gallijs
defecerat/ regimenq; galliarū ad Hugonē ducē/ cognomento
caputiū venerat repetere imperiū desinitere: Nec indigne: cū
vera Caroli stirps sicut a germanis ortū & originē habuit/ ita
in germania permansit: in tribus quidē nobilissimis illustrissī-
misq; & potentissimis Saxoniarū: Bauariarū: austrigq; domibus
Crebris em̄ victorijs/ nūc Saxones/ nūc Bauaros Carolus ma-
gnus deuicit/ quibus ex suis cognatis duces designauit: a Frā-
cis autē orientalibus qui germaniam incolunt: ipse Carolus ge-
nus duxit: Om̄esq; franci transrhenani a troiana stirpe post illi-
um captū/ longa serie pgeniti: Caroli autē genus ex Austrasia
fuit. sicut Blondo placent: & robertus gaguinus asseuerat: qui
& apud reges francoꝝ summo magistratui prepositus extitit
quē sub priscis regibus Magistrū domus appellauere. Beatus
Arnolphus ecclesiæ Metensis. xxix. episcopus/ cū ante ad ep-
tū pontificatū/ huic quoq; magistratui praeuisset: ex legitima
cōiuge duos filios pcreauit: anchisum & Clodulphū. Anchī-
si huius nomē ab Anchise patre Aeneæ (qui a Troia in Italiā
venerat) credi esse deductum. Anchisus genuit Pipinū/ q̄ ne
mo vnq; fuit audacior/ ex illo Carolus nascit viris fortissimis
conferendus: qui inter maxima bella q̄ gessit ita precipue Sar-
racenos cōtrīuit: ut usq; in hodiernū diē/ gens illa truculenta
& perfida/ Francoꝝ arma formidet. Hic itaq; genuit Pipinū
fortitudine sapientiāq; clarissimū. Is Vascones cum principe

Hugo capu-
tius

Saxonia.
Bauaria.
Austria.

Blondus
Robertus
gaguinus.
Arnolphus
Metensis
Anchisus.

Pipinus.

Vasco.

suo Vaisario perdomuit miræq; facilitate debellauit.

¶ Carolum magnum & Pipinū patrē suum
fuisse germanos.

Ca. XXII.

Huic Pipino/filius fuit Carolus magnus/quē ut germanū
fuisse luce clarius intelligant/qui gallum eum arbitrant. Au-
diant coniugū liberorūq; eius nomina; quæ germanica sint/
nō solum voce sed & significato fuisse. Carolus ex Hildegars
de cōiuge/quatuor filios/ & filias quinq; procreauit. Habuit
tamen ante legale cōnubium ex Himeltruda nobili puella; fi-
lium nomine Pipinū. Natorū sane quos ex Hildegarde genu-
it/istafunt nomina. Primus Carolus patris ac proauī vocabu-
lo nuncupatus. Secundus item Pipinus. Tertius Iodouicus:
qui cum Lothario in infantia mortuo: vno partu est genitus:
Mortua aut Hildegarde apud urbem Metensem/in beati Ar-
nolphi oratorio requiescit: Vbi & duæ Pipine filia humatæ
sunt: Rodthaid vna/altera Adalheid appellata. Cum hæc no-
mina quiddam apud nos significant/& apud reliquas natio-
nes sint barbara; consequēs est nō a gallis parentibus sed ger-
manis inuenta/& liberis indita fuisse. Hæc ex annalibus Mes-
tensium hausimus. quā ob rem Vrbanus secundus in cōsilio
Claromontensi Carolum germanū fuisse inter orandum cō-
memorauit. quod & M. An. Sabellicus in Venetorū historia
narrauit. Taceo q; Carolus in germania natus in ea crebram
(dum per bella licuit) morā faciens/in germania quoq; sepul-
tus. Mensibus & ventis germanica per sese indidit vocabula
Multasq; sacras ædes; multa sanctorū patrū cenobia/ Carolus
& filij nepotesq; eius/ in germania; in Rinchauia; & Francia
transrhenana siue orientali/& apud Moganū instituerūt/sun-
darūt/dotauerūt/extantq; hodie arx & ciuitas ab eo in Fran-
cia orientali sub episcopatu Herbipolensi extructæ/quæ a suo
ipsius nomine adhuc Caroli ciuitas; & arx Caroli nuncupant
Nemo vero credat gallos aut Francos occidentales: in germa-
nia transrhenana ditiones & potestatē habuisse/ nō paterētur
id Balgarum Sueui ac Franci orientales/homines utiq; magnani-
mi ac constantissimi; viros e gallijs per rhenū aduenientes/su-
bi dominari; quos neq; Iulius/neq; Augustus subiugare pos-
tuerūt. At franci transrhenani/qui sunt orientales in gallia do-

Rodthaid.

Vrbano. II.

Herbipolis
Caroli ciuitas.

Caroli arx.

minati sunt. Arceſq; & urbes & auctoritatem in manibus ſuis
 tenuere: Dum em̃ rex quidam Francoꝝ occidentalium re-
 gno inutilis a pontifice deponeretur. Pipinum Caroli magni
 imperatoris patrē ex auſtraſia/ quæ germaniæ pars eſt ortum
 in eius locum ſubſtituit: cuius rei ſacri canones/ & Baldus acu-
 tiſſimus iurū interpres; Blondus Forliuienſ/ & multi doctrina
 ꝑcellentes viri ſubſcribūt. Itaq; germani gallis: nō galli germa-
 nis dñari cœperunt. Adde qđ & Innocentius tertius romanū
 imperium a græcis in germanos tranſlatum refert in perſonā
 quidem magnifici Caroli/ eū ergo germanum fuiſſe liquido
 cōprobatur: ipſumq; patrē ſuum/ Pipinū ex germania natū/
 frequentatiſſimo prouerbio coniectari poteſt: quo noſtrates
 vel pueri crebro alterutrū colloquūtur: huiuſmōdi verbis etiā
 ſi haberes prudentiam regis Pipini: vulgo pippis. Et Aeneas
 Siluius in capite hiſtoriæ Boemōꝝ aſſeuerat/ Frācos ſiue gal-
 los ex germanis deſcendiſſe. Errant igitur vehementeꝝ plerūq;
 qđ etiā noſtratium qui Alſatiam/ ſiue terram Heluetiarum/
 qui iam Alſates appellantur: qui nobilem Argentīnā/ qui cæ-
 teras terras a ſiniſtro rheni latere ſitas (quæ ad Romanum im-
 perium & ad nationē germanicam ſpectant) ſub dominium
 gallorum/ & regnum occidentalis Franciæ pertinere arbitran-
 tur. Audacter igitur Caroli gentem nobis vendicemus/ nec
 ſinamus ſuperbos gallos ſibi arrogare/ quod noſtrum eſt/ les-
 gemq; fauiam de plagis intendamus/ nititur em̃ gallicus ſas-
 ſus cuncta ſibi contra ius & ſas uſurpare. Memoriam em̃ ꝑo-
 ditum eſt: & Aeneas Siluius palam ſcribit: nullam eſſe gentē
 quæ galloꝝ ſuperet ambitionē. Scribit ꝑterea Flavius Vopif-
 cus qđ nō ꝑterereundū duximus: Proculum ꝑperatorē occi-
 ſum ꝑdentibus gallis/ quibus familiare eſſe ait/ ridendo fidē
 frāgere: eoſdē nouarū rerū cupidos Iulius Capitolinus refert.
 Sed miſſa iſteſt faciāmus. redeo iā ad germanos qđ huic inclitæ
 gēti ſucceſſere.

Innocentius
 tertius

Aeneas Sil-
 uius.

¶ De Henrico ſancto. Ca. XXIII.

Primus igitur occurrit Henricus ex ducibus Bauaroꝝ: qui
 ſecundū inſtitutionē Gregorij. v. ex ſuperius dicto ſenatuſcō-
 ſulto/ maioris deniq; auctoritatis/ hortenſia lege/ primus ad i-
 perium ſufficit: De cuius vita moribuſq; nihil mihi dicendū
 aſſumo: ſupra em̃ vires pondus eſt: cum ob ſanctitatē vitæ in

Lex horten-
 ſia.

numery sanctoz relatus sit: & ne solam ei virtutem suffragio
fuisse intelligas: genus etiā Othonis cōtingit, fuit etem mag
ni Othonis ex fratre nepos/ & ne ob pietatē religiosissimāq
vitā res bellicas neglexisse credat: cōpositis rebus germanicis
in Italiā mouit/ acceptaq; īperiū corona sarracenos a Capua
expulit/ ac bubaganū grācorū ducē: qui mauris fauerat: ac
prælio superatū/ adeo psecutus est: vt eū quoq; Troia spolia
uerit/ quā is condiderat: in eo loco vbi quondā amilcaris filij
hanibalis castra fuere. Morit̃ aut̃ sanctissimus rex/ vna cū ku
negunde coniuge sacratissima muliere: anno imperij octauo.

¶ De Conrado Sueuie duce īperatore. Ca. XXIII.

Post huius sancti viri mortē triennale interregnū fuit: cum
electoribus minime constaret quē potissimū deligerēt: tandē
legitimis suffragijs/ Conradū imperatorē creauere/ qui fran
ciā orientalis & sueuie dux fuerat: & ne cū gallis quispiā er
ret/ exploratū est oēs rheni accolæ francos vocari: præcipue
vero Alsates cōterraneos nostros. **¶** si perpetuā historiam
scriberē, vero certius id demonstrarē. Nomen em̃ Francus li
berū denotat. Scimus aut̃ inter cunctas germaniā poplōs: Al
sates romana libertate pollere. Conradus princeps strenuus
& in re militari prestans (qui apud Henricū diu ordinū dux
fuerat) ad imperiū suffectus: Primo pacē teneri edita lege sanc
ciuit. Et quia post mortē Henrici multæ ciuitates Italiæ ab im
perio descīuere: coactis copijs quas prius sub Henrico duxe
rat in Italiā/ descendens primo in Mediolanū mouit/ ciuita
tem obsidiōe cixit: excidiū & interitū vrbis interminat. Suas
dente aut̃ Coloniensiu antistite/ cui ob id diuū Ambrosium ī
visione apparuisse dicūt: obsidiōē soluit: pfectus/ deinde ro
mā accepta īperiū corona a Ioanne pōtifice in sclauos & vnga
ros mouit: qui deficientibus rebellantibusq; Italis auxilia præ
stiterāt, eosq; breui perdomuit. Ea tēpestare Rudolphus Bur
gundiorū dux/ suoz seditiōibus vexatus: fidei patrociniūq;
Conradi se submisit: qua de re puincia Burgundiæ/ deinceps
imperialis aliqua ex parte dicta est. maxime eaq; ad Pyrreniū
comitatū inter dubidē sita est. Persecutus deinde est Lupol
dum comitē de kalbo/ qđ ab eo incitiū turbare pacis/ ocij &
quietis ortū fuerat, cuius filius henricus patre exule: rusticāq;

Capua.

Rhenus
Alsates

Francus.

Mediolanū

Coloniēsis
episcopus
S. Ambro
sius.

Rhoma
Ioannes. xx
Rodulphus
burgundio
Burgundia

Comes de
Kalbo.

vitā ducente: Conradi filiā vxorē duxit, diuino nutu tandem
q̄ ad imperiū (q̄uis bis ad occidendū traditus esset) peruenit.
Romanis etiā Conradus exitiū interminatus est: si diutius
(quēadmodū coeperāt) pontificē seditionibus vexassent. Mo-
rit Conradus anno nostrā redēptionis, M. xxxix. pridie no-
nas Iulij in tēplo Spīrensi qđ fundarat & dotauerat sepultus. Spira.

¶ De Henrico secundo imperatore. CXXV

Henricus imperator gener Conradi: in loco natiuitatis suae
monasteriū condidit/ noīe tēpe ceruorū (vulgo Hirschow) Hirschow.
in hercīnia silua adhuc extans. Mouit deinde in Bohemos ex-
ercitū: qm̄ rex eorū Polonos iniussu suo vastauerat/ decertās
primo dubio Marte cum eorū ducē Bisetislao: deinde anno se-
quēti/ maioribus copijs collectis/ transmissa silua ferro ac flā-
mis/ cuncta vastauit/ tū certamine cōmissio/ ducē superat &
capit/ vectigalemq; factū dimisit. Domitis deinde Hungaris:
in Italiā cū magno exercitu veniēs: habita synodo Benedictū Benedictus
nonū; Siluestriū tertiū; Gregoriū sextū: tria pessima teterrima nonus
q̄ monstra abdicare se magistratū coegit. Sindegerūq; germa-
nū Bambergensē episcopū in Petri sede pontificē collocat/ Siluester III.
clamentē secundū appellatū/ acceptaq; ab eo imperij corona Gregorius
romanos in sua verba iurare coegit/ pontificū electiōi nequa-
q̄ se interfuturos: nisi iussu imperatoris. Considerabat em̄ bo-
nus princeps eo rē deuenisse: ut factiosus quisq; ac potēs cor-
ruptis suffragijs: summā dignitatē niteret adipisci: quē nisi di-
uino nutu/ tū sanctitate vitae/ tū doctrina bene meritis demā
dari nō deberet. Inde in Apuliam pfectus cōductis militibus
qui Sarracenis hostibus resisterēt/ in germaniā est reuersus/ q̄
abeunte romanopōtifice veneno sublato. Damasus siue, les-
gitimis clari populiq; suffragijs: atq; iperatoris iniussu/ ponti-
ficatum occupat/ Romani eius causa legatos ad imperatōrē
mittunt Oratū vt pontificem sibi daret.

¶ De Leone nono germano electo in
consilio Maguntino. CXXVI

Habita synodo germaniæ galliæq; presulum in Maguncie
aco statim Brunonē episcopū Tullensem pontificē creat Leo Leo. IX.
nem nonū appellatū. Hic Leo ex heluetia siue alsatia genitus
est ex comitibus de Dabiburg/ sicut ipse in bulla ppria q̄ est Dabiburg;
kij

Altdorff in cœnobio Altdoffensi Argentinenſis diœceſis mentionē fa-
cit/ quā ego ipſe Iacobus Wympe, Seleſta, & vidi et legi. mul-
Ciuitas ſan- taꝝ crucis taꝝ eius monumēta extāt / locus eſt ſanctę crucis appellatus
Vbi monaſterium monialium inſtituit/ quod paulum ſupra
noſtrā aratē defecit/ Redactiq; ſunt cenſus ad Decanū admī-
Marpachiū Enſhem. niſtrationē. Multe ibidem reliquię a Leone loco donate ſunt.
Tres arces iuxta Marpachium & Enſhem videmus/ in qua-
rum vna diuus Pancratius frequentiffime colitur/ per Leonē
Alſatia. conſecrata: quare ſemp Alſaticis papa Leo in ore eſt/ ab anno
chriſti, M. xlix. ex Alſatia em natus eſt/ multiſq; miraculis cla-
rus/ de noſtraq; patria optime meritus: qui & nōnulla contra
hæreſes græcorūq; errores ſcripſit. Innocētia/ pietate/ manſue-
tudine; hoſpitalitate nulli ſecundus. Deniq; apud deum adeo
clarus/ ut angelos cantātes (ego cogito cogitationes pacis) au-
dire/ & criſtum in pauperis leproſiq; ſpecie hoſpitio excepiffē
meruerit. In religionis & fidei rebus adeo diligēs ſollerſq; fuit
vt Berengarium quendā de fide noſtra male ſentientem dam-
niauerit. Conſtantinopolitanūq; imperatorē ſuis monitis īpu-
lerit/ dñicum ſepulcrū hieroſolimis a barbaris ſœdatū corrup-
tūq; reſtituere. Idē leo Argētinæ ædē ſancti Petri Iunioris an-
no. M. l. dedicauit. maximas concedens indulgentias. Morit̃
hic vir ſanctus, v. ſui pontificatus anno.

¶ De Victore ſecundo germano antea Globardo
qui Symoniacos priuauit. Ca. XXVII

Leonino/ Victor. ij. ſuffectus eſt patria Bauarus; iuſſu
Henrici romanoꝝ plebiſcito. Quē multos epiſcopos ſymo-
Gregorius; ſepimus niaca labe infectos e magiſtratibus deſeciſſe cōſtat. Hunc etiā
victorē in germaniā veniſſe legimus/ ibiq; Henricū. iij. Hen-
rici ſecundi īperatoris filiū/ caſarē creaſſe. Quāuis nōnulli
id legato eius/ Hiltebrando aſcribant/ cum q̄ poſtea pontifice
& Gregorio. vij. ſup iure electionis romanoꝝ pontificū mul-
tit cōtentionibus decertauit. Quandoquidē poteſtatē in bo-
Burchardus Bruno Hermānus contractus. num reipub. p̄ priores pontifices imperatori traditā/ ad popu-
lum clerūq; romanū Gregorius tranſſerre nitereſ. Hiſ tem-
poribus floruerē Burchardus wormatiēſ. & Bruno Herbipo-
lenſis epiſcopi: docti & boni & Hermānus cōtractus: acutus
mathematicus: qui & de quadratura circuli ſcripſiſſe phibeſ.

¶ De Henrico. iij. & Mathilde. Ca. XXVIII

Henrico tertio ad modū iuvene ad īperium sublimato/ cū
 cia agebant per Agnetē matrē eius/ q̄ mulierē prudentissima
 optimū quēq; ad puīciarē praefecturas insituit. Principes
 q; & Henricū filiū in officio continuit/ qui accepta īperij coro
 na: toto tēpore pōtificatus Nicolai secundī allobrogi (qui Ste
 phano. ix. Lothoringo germano (relecto Benedicto) successit
 rat nihil cōtra ecclesiasticos molitus ē: nequaquē hic silentio p̄
 teribo Stephani romanī pōtificis memorabile factū/ is em̄ pō
 tificatu adepto/ statim Mediolanē. ecclesiā (q̄ a romana du
 centis fere annis descīuerat eo redegit; ut romanę obtēperaret
 tanq; verā oīm ecclesiā parenti ac altricī. quā usq; huc tanq;
 pientissimā matrē uti vera filia obseruauit. Vtinā et nostro sae
 culo Romanus pōtifex: & p̄cipes nostri/ qui xp̄iani dici vo
 lūt efficaciter tandē cogitarēt/ de reducendo Boemiā regno
 sub ecclesiā Romanā sanctā ac indiuisam unitatē: siue id pie
 tate & clamētia: siue armis & bello cōmodius fieri posse vide
 rēt. Nec filebo Beatricē Henrici. ij. sororē filiamq; eiusdē bea
 tricis Mahtildim/ ex Bonifacio nobili ac potētissimo viro Lu
 ca oriundo progenitā/ nuptaq; Gotfrido clarissimo viro: quē
 matrone pudicissime cū ab omībus historicis passim decārate
 sint: merito a nobis quoq; collaudabunt. Hāc est illa Mahtil
 dis/ q̄ a radicophano senensis agri opido/ ceperanū usq; inter
 iacentem terrā romanā donauit ecclesiā/ qd̄ beati Petri patri
 moniū sequētes appellarūt. Hāc est illa Mahtildis/ q̄ cū eccle
 sia romana sensī/ eo tpe q̄ Cisalpini episcopi Cadolū parmē
 sem episcopū: cōtra Alexandrū. ij. in pontificē eligere. Hāc
 est: q̄ orta inter Henricū imperatōrē Gregoriūq; septimū non
 absq; magna christianāe republicae iactura/ ignominiosissima
 discepratione/ ob pontificum romanorū electionem/ ac cate
 rorū presulum confirmationē (quā vtręq; res ad imperatōrē
 tum īpectabant) semper cum ecclesia optime sensī/ quā etiā
 cū Azonē estensi (qui nunc Ferrariensis vocat) quē virū post
 Gotfridū duxerat: crebris bellis pugniscq; cū Henrico īperato
 re decertauit. Tamen tandē p̄ Henricū apud parmā fuerit su
 perata/ qua victoria elatus īperator/ romā hostili animo p̄si
 ciscens/ in pratis Neronianis castra collocauit. Cū vero urbē
 ingredī nō posset; tybur cōcessit/ vñ tanq; ex arce romāos eo

Nicolaus II
 Stephanus
 nonus

Boemia.

Beatrix
 Mahtildes.
 Bonifacius

Alexāder II

Azonēstensis.
 sis.

inopia crebris incursionibus redegit ut pacē quouis pacto postularet/admotis deinde vrbi copijs pontificē in mole Adriani/qđ angeli castrū dicūt obsidione cinxit acriter/qui in praesidio erāt; arcem defendentibus. Verum Henricus cognito Guiscardi Apuliae ducis aduentu/ in germaniam rediit; miramur hunc Henricū tantis discordijs Gregoriū vexasse; cū alioquin eū principē multis elemosinis deditū legerimus. Fuit pfecto in rebus bellicis strenuissimus: bis em̄ & sexagies signis collatis pugnavit. M. Marcellum. C. Iuliumq; caesarē supergressus. Quorū alter trigesies; alter vero quinquages/ bis pari Marte decertarūt. Quibus prelijs Saxones sepe deuicit; qđ dux Rudolfus cōtra eum p Gregoriū depositū a principibus ad imperiū suffectus fuerat. Tandē vero Rudolfo in prelio iterempto/Saxones sub iugū misit. De q̄ bello pulchrū & elegans poema heroicū a germano quodam lucubratū est; qđ in Bibliotheca Spirensi vidimus & legimus. Captus demum ab Henrico filio pprio/quē principes caesarē creauerāt/ pedore & situ carceris defunctus est Anno. M. lvi. tertio nonas octobres/in ornatissimo Spirensi templo sepultus

¶ De Henrico quarto. Ca. XXIX

Urban⁹. II. Sub Henrico quarto imperatore/ Urbanus. ij. in gallijs apđ clarū montē cōcilium celebravit. Principibus ita animatis ad recuperandā hierosolimā/ iam diu a Sarracenis occupatā/ ut circa annū dñi. M. lxxxiiij. trecenta hominū milia nomen in christi militiā dederint/ crucisq; signū susceperint; inter quos quidā Petrus heremita vīta. clarus incōparabilis sanctitate ac innocentia peditus/ germanos (p Pannoniā iter faciens) Constantinopolim usq; perduxit; quos nō multo post secuti sunt duo fratres. Gotfridus Eustachius/ & Baldouinus cognomēto Balionijs siue Lothariorū duces siue Galacie comites; viri & animi constantia & corporis robore insignes; tū etiā Ropers tus Flandriæ comes/ qui traiecto tracio Bosphoro/ Nicea; Nicea comedia/ Iconio/ Tharso multisq; Ciliciæ urbibus captis/ antiochiā syriestum/ demū hierosolimā tricesimo nono die postq; obsideri cepta est Anno salutis nostræ. M. xcix. ceperūt. Anno. cccc. xc. postea qđ imperante Heracho a Sarracenis occupata fuerat/ Maxima laus Gotfrido data est/ qm̄ primus

Guiscardus

M. Marcellus
Julius caesar
Rodolfus
dux saxonie
Gregorius
sextus.

Spira.

Urban⁹. II.

Hierosolia.

Petrus heremita.

Gotfridus
Baldouinus

in parte a se oppugnanda murū conscendit; fratric; Baldouin/
 no potestate fecit/ut in urbē descendens cristianis portas ape-
 rirer/vnde vno omniū christianorū consensu/Gotfridus Hie-
 rosolime rex declaratus est/qd' regnū quoad ea Lothariorū fa-
 milia superstes fuit; posteri strennue gubernauere. Tam p̄claz-
 ris autē ducibus mortuis/ iter; ad infidelīū manus vsq; hodie
 peruenit. Ex hac Lothariorū magnifica victoria/ creditū faci-
 le est. Renatū hodie Lothoringie ducē/ hierosolymitani reg-
 ni titulum sibi desumpsisse. Sunt qui scribāt Carthusiensis eo
 tēpore a quodā Brunone Agrippino germano/originē habu-
 isse. O nobilem auctore sanctūillime religionis/que nūq; a le-
 gibus suis & bona institutiōe cecidit/sicut cætere fere oēs mī-
 lere labascunt. Quo auctore Brunone/ haud indigne nostra
 germania letat. Henricus aut. iij. patre mortuo Italiam īgres-
 sus/tū Italos tū romanos pōtīfices multis affectit incomodis.
 tandē egre a pascali corona īperij suscepta in germaniā rediit.
 Cuncq; pōtīfex promissa īperatori q̄ per vim extorta dicebat/
 dissolueret; iter; in Italiam cū magno exercitu descendit. Et
 qm̄ pōtīfex tū in Apulia concilium habebat/a Barcharensi ar-
 chiepiscopo ante corpus beati Gregorij/iter; coronatus ī pa-
 triam reuersus est. Tercio quoq; Italiam hunc īperatore/hoſti-
 li anio vastasse legimus;tandē Calisto. ij. confirmationē epi-
 scoporū sacrosanctorū Cardinaliū collegio liberā romā pōtīfi-
 cis electionē tradidit. Missis ob eam rē in germaniam legatis;
 Lamperto hostiensis episcopo/Saxone sancti Steffani in mō-
 te celio presbitero/Gregorioq; sancti angeli diacono cardina-
 libus. Hoc tpe fuisse constat Raymundū/Guillielmū austriæ
 ducis filiū/cui Anthiochia(q̄ olim Reblata dicta est) cū ducā
 tu cōmissa fuit. Nam ei filia Bohemundi Apuliæ ducis nupse-
 rat/qui quidē Bohemūdu vna cū Tancredofratri filio/præ-
 cipuam operā in capiēda Antiochia obsidendaq; nauauerāt
 Preclarū est etem apud historicos nomē Bohemūdi/qui saltē
 de expeditione illa christianiſſima scribūt. Qua ppter nec ge-
 nerū ignauū; sed strennuum solertēq; delegisse putandus est.
 Morit Henricus. iij. anno xpi. M.c.vi. septimo Idus Augus-
 tit; in sacro templo Spirensi sepultus

Renatus Lo-
thariæ dux.
Carthusien
ordo Bru
no.

Paschalis. II

Calistus. II.

Raymūdus
Guillielmū
dux austriæ
Bohemūd^a
Tancredus.

¶ De Lothario Saxonie duce imperatore

L

& Innocentio papa. Ca. XXX.

Turbatis deinde rebus p Petru Leonis potentissimū romā
manicius filiū: qui facinorosis quorundā seditionibus. Anti
papa creatus spoliatis ecclesiæ thesauris: direptisq; vrbis Ro
mæ tēplis: tantū pecuniæ cōflauit: ut factiosum quenq; faci
le in sui sententiā traheret. Tū etiā ciues cū Innocentio. ij. sen
tientes/pecuniæ multos corrūpī & ab integritate dimouet:
sibi cōciliat: & q; factionē suā magis stabiliret: Rogeriū comi
tis Siciliæ filiū obnoxiū sibi facit: eo vtriusq; Siciliæ rege crea
to. Innocentio igit a bello Apulo in urbē redeunte/ cū oīa tur
bata inuenisset. rēq; ad cedem multorū spectare cerneret/ spō
te cedens. Primo pisas/ Genuā deinde: demū in Franciā per
uenit: habitoq; apd' Clarū montē cōcilio: Petru cū Antipapa
damnauit. Viso deinde Aureliani Philippo Francorū rege: q;
uis perbenigne acciperet: nil tñ ei auxiliū cōsulit: donec ad Lo
thariū Saxonīæ ducē (quē iam mortuo Henrico pīcipes Cæ
sarē creauerāt) Leodiū pueniret/ qui expeditione statim para
ta: pōtifice se restitutuū pollicitus/ magno cū exercitu in Itali
am mouet. admonitoq; pontifice quid fieri oporteret/ partīs
copijs Innocentius transmissis pōre Mamea (a matre Alexan
dri pīperatoris nomē habente) in lateranū perducit. Lotharius
occupato Ianiculo mōte (qui Onofrij hodie dicit) urbē igres
sus: nusquā apparente Antipapa cū sua factione Innocentiū
restituit/ miroq; ingenio factionē eo redegit: ut minime Inno
centiū vexare posset. Quā ob rē pōtifex Lothariū imperij co
rona exornat/ tanq; benefactorē/ deq; romana ecclesia bene
meritū. Abijt tū in germaniā Lotharius cū bona pōtificis ve
nīa/ ad cōpescendos motus: ob absentīā eius in germaniā ex
ortos: quibus cōpositis/ dum pōtifex conciliū pisas celebrat/
rursus Antipapa Rogerio Siculo adiuuante in pontificē cor
nua erigit. Quare Lotharius iterū cum exercitu Italiā repe
dit: Pisani quoq; classē potentissimā: auxilio pōtifici edu
cunt/ quibus copijs Lotharius cū Pisanis romæ seditione op
pressa: Rogeriū terra marisq; oppugnatū amissis rebus om
nibus Italia in Siciliam breui populere: Audita tāta victoria

Innocentius
secundus
Rogerius.

Leodium.

Ioannes Cō
stantinopo
litanus.

Ioannes Cōstantinopolitanus pīperator: legatos statim ad Lo
thariū mitit/ de superato hoste cōgratulans. At vero pōtifex

ne abeūte īperatore Rogerius itēz Apuliā repeteret Comitē
Lotharij hamonē cū aliqt cohortibus relictu/ ad ppulsandā
pōtūfīs iniuriā: ducē Apuliē creat, Lotharius ille sapiens/ &
industriosus amicus & deuotus ecclesiē/ diuitijs & victorijs
magnus annis. xi. foelicitē imperauit.

¶ De Conrado secundo. CXXXI.

Ea tēpestate vrbs potētissima Edeffa p Sarracenos euerfa est:
q̄ clade audita, S. Bernardus allabrogus germanis īperatori
bus familiarissimū vir & scitatie vitē: & doctrina clarissimū
patrociniū xpianae religionis assumpto: p̄cipes oēs xpianos
tū nūcijs tū litteris exhortatus ē: uti crucē in sarracenos sume
rēt. Statū igit̄ Cōradus Sueuus qui Lothario in regnū romani
noīs successerat: nomē in miliciā dedit: multiq; ex germanis
p̄cipes p̄fulesq; Cōparato igit̄ magno cruce signatorū ex
ercitu/ Cōstantinopolim Cōradus puenit: tū p̄cibus Hemanu
elis īperatoris Cōstantinopolitani cōpellit: nullo cōparato cō
meatu Iconiū ducere: oīa em̄ se p̄staturū pollicitus ē Hemanu
el/ q̄ exercitū necessaria forēt. Conradus igit̄ crebris cōgressi
bus hostes superās: tandem Iconia obsessa: natura & arte satis
munita: acriter his q; vrbi p̄sidio erāt eā defendentibus/ facino
rosus Hemanuel graco vsus īgenio Gypsum farinae miscuit
cūq; ex ea re panis efficere/ q̄ xpianus alere f̄ exercitus: tot sta
tū milites obiere: vt re infecta obsidione relicta: in Thraciā ī
perator romanus secederet/ inuicta tū germanorū virtus: quā
uis fracta: in Syriā tendit, iunctiq; copijs Ludouici Frācorū re
gis/ necnon Baldoini damascū Syriae Metropolim socijsanis
obsident: cūq; tandē fame sitiq; laborare: nō sine cōtumelia
obsidionē soluūt. Tandē Conradus & Lodouicus cōminutis
p̄ varia bella exercitijs/ reuertunt̄ in Europam/ anno salutis
nostrae. M. c. liij. Obijt Conradus cū regnasset annis. xv.

S. Bernard⁹

Cōstantino
polis hema
nuel.

Damascus.

**¶ De Friderico primo gloriosissimo germanorū
īperatore ex gente sueuorū. Ca. XXXII**

Suffectus est deinde Fridericus. I. cognomēto barbarossa: pa
tri cuius si magnifica gesta recēfere velim: liquido oībus notū
erit: eū nec Carolo magno īferiorē: imo sine cōtentiōe parē fui
isse. nā īperat or creatus cisalpinā galliā īgressus dertonā vi cē
pit: magnaq; celeritate romā vsus iter facit: cūq; pōtūfice hadri

Hadriauns

anū quartū cōtra se ciuitates īperij confirmare. animaduertes
 ret/remq; mali exempli presertim in Petri successore egreser
 ret: hostili animo in Romanos mouit. At pōtifex imperatorē se
 tanto exercitū cernens / pace per internuncios cōposita / in a
 gro sutrino īperatori sit obuiā / qui ex equo descendens. Ha
 drianū ut verē christi vicariū salutat. Cūq; ad urbē venissent
 et pōtifex in Basilica Petri Fridericū imperij corona donaret.
 Po. Ro. p Hadriani pontē erūpens: Theutonicos nec quicq;
 tale timentes passim cedit. īperator autē tāto tumultu excitus
 intromisso exercitu qui īpratis Neronianis cōfederat / Roma
 nos ex vaticano in urbē retrudit multis captis celsiq; moleste
 eū ferebāt Romani imperatorē / & theutonicos cū pontifice
 sentire. Tante autē tū clemencie īperator tū pietatis erat: ut cap
 tiuos (pōtificis p̄cibus lenitus) incolumes dimitteret. Interim
 Tiburtini ad imperatorē venientes: se ac urbē omniac; spon
 te dedunt: quā Fridericus pōtifici restituit: neq; ita diutius mo
 ratus in germaniā redijt. Tum iterē in Cisalpinā galliā redi
 ens cremonā obsidet: ubi plegatos ab Alexandro. iij. rogat /
 ut interposita īperiali auctoritate seditionē tollat: q̄ ob pontifi
 catū inter Octauianū romanū ciuem / & Alexandrū ipsum ex
 orta fuerat. Respōdit tū bonus princeps vtrūq; pontificē pa
 piam ire debere / q̄ & ipse pficisceret: cognoscende disceptati
 onis causa / Alexander vir elati animi / spreto tā salubri respō
 so: Anaginā se contulit: tum īperator honestos episcopos de
 religione christi bene sentientes / ad Alexandrū mittit qui eū
 ad conciliū citarent. Hi ab Alexandro confutati / nimitūq; su
 perbe reiecti: ad Octauianū se conferunt / eūq; Papiam perdu
 cunt. Habito deinde cōcilio / Fridericus Octauianū pontificē
 confirmat. Alexander hac re p̄ motus / Octauianū & Frideri
 cum anathematis vinculo colligat. Fridericus hac iniuriā la
 cessius / exercitū in ditionē ecclesie duxit & iam p̄ter urbē ve
 terē & anaginā / oēs ecclesie ciuitates occupat. At cū Alexan
 der in Franciā cōtendit. Tum Fridericus direpta dertona / Me
 diblanū quoq; solo equauit. Vnde triū Magorū corpora Co
 loniam Agrippinā. translata tū crediderim / a Rudolpho Co
 loniensi Archiepiscopo / vastata tum Cisalpina gallia / Frideri
 cus papiam se recipiens litteris ac nuncijs regē franciā adhorta

Alexander
 tertius

Corpora triū
 regum

tatur/ut tollend' i scismatis causa Alexandrū secū ad cōcilium
 ducat: q̄ & se vna cū Victore (ita em̄ Octauiano nomē erat pō
 tificiū) pfecturę pollicet. Ad locū igit cōsiliū fridericus (cōpo
 sitis Italię rebus) cū Octauiano pfectus ē, verę Alexander ad
 cōciliū se iturū recusabat. Fridericus verō in germaniā rediēs
 Antipapā in Italiā misit. Quo Luce mortuo Guido cremēsis
 Octauiano surrogat. Interim Alexādro romā adueniente ci
 salpine gallie populi innata pfidia: Anno xpī. M. c. lxxv. iugū
 Friderici reiiciunt: fideiq; īmemores: arma sumūt: presidia im
 peratoris ex arcibus deiciunt. At Fridericus cōparato ingenti
 exercitu in Italiā veniens: nequaq; pfidis noxiū padū traiecit
 in agrūq; Bononiensem descendēs: copias partit missis qbus
 dam cohortibus Lucā qbus Antipapa tutior esset: Ipse cū reli
 quo exercitu in agrū Pichenum pficiscit: Anconāq; aliq̄diu
 obsidens/ in suā tandē redegit potestātē. Eodē tpe Haino co
 mes quē sup̄ Hadrianus ducē Apulię creauerat Tusculanis p
 sidebat. Is accersitis germanis/ qui apd̄ Nepesum Sutriūq; cō
 federāt: tanta romanos clade afflixit: ut deinceps vix se men
 bus tueri/ nedū hostem lacessere potuerūt. Mouerāt em̄ roma
 ni in Tusculanos: cū tributa imoderatius īperata recusarent.
 Tū vero Fridericus Ancona discedēs: romā mouet/ positisq;
 īpratis Neronianis castris/ paululū cōstitit. Si saltē Alexander
 tanq; bonus pastor/ debitas cōditiones aliqñ acceptare vellet.
 Pōtifex aut nō satis tuto in laterano cōsistens/ cū iam irruptu
 ros germanos videret: ni boni p̄cipis modestia obstitisset: in
 ædes fregepanū ad palladiū diuertentes confugit. Instabat cū
 Po. Ro. cui pacē pmittebat Fridericus: uti cardinales de duo
 bus pōtificibus digniorē se eligerēt/ altero eluminato reiecto
 q;. Quā rem cū pōtifex respueret/ nocte abiens nauigatiōe sa
 lutē sibi fuga quesuit. Morit' interim Guido Cremensis Anti
 papa in Basilica beati Petri/ quā magno friderici p̄sidio adhuc
 obtinebat Friderico mox ob pestem ex urbe in germaniā pro
 fecto/ sufficit in locū Guidonis: Ioannes Sarmienis abbas ex
 Pānonia/ Fridericus p montē Cimsiū in Italiā quito rediens:
 Secusam diruit: Astenses ī deditiōē accipit: alexandriā (quā
 ciuitates rebelles cōdidere) graui obsidiōe prēmēs/ tandē ob
 honorē om̄ipotētis dei in die pascaris obsidiōe soluta/ Papiā

Guido Cre
menfis

Haino

Ioannes. sar
mienfis.

venit: vbi de pace Italiae est actum. Verum cum nequaquam conditiones
 eque seruarent. Fridericus in Italia cum maximis copiis descen-
 dens/frequenter preliis Mediolanenses sociasque ciuitates af-
 fluxit. In quibus preliis ex Comensibus papientibusque imperatori
 fauebant/cum multi desiderati essent: eorum calamitate motus: Fri-
 dericus cum pontifice in gratiam redire statuit: maxime cum Antipa-
 pa furto infamis esset. Conuenerat iam Venetias Alexander: con-
 ponende pacis Italiae causa: eo & fridericus accedens in vesti-
 bulo sancti Marci pontificis pedes osculatus/simul deinde ad al-
 tare maius profectus: accepta dataque salute: de foederibus pacis in-
 ter se multum diuque collocuti sunt/que postea sequenti die ex sen-
 tentia confecta est. Abiit deinde imperator cum bona pontificis ve-
 nia/Rauennam primo: mox Bertinonem se contulit/ quod opidum
 cum retinere ob oportunitatem loci instituisset. rogatu Alexandri
 ecclesie tandem restituit. Oppugnabat tamen hierosolyma a Saladi-
 no: cuius humanitas ac fides multum christianis obfuit. Deuictis
 enim christianis sinistra pugna (qua fere omnes Asiaticos principes coe-
 pit: maxime Guidonem regem & templariorum magistrum: quorum etiam
 multos securi percussit) tandem hi qui in presidio erant desperatis
 suppliciis. lxxxviij. anno postea quam a Godfrido lothariorum
 duce capta fuerat/ Hierosolimam hac conditione dedidere: ut tam-
 tum abeundi cuique ferre liceret/ quantum suis tantummodo humeris
 sustinere posset. hanc ob rem Fridericus imperator copias mouet
 in christi hostes/ per Hungariam iter faciens/ Thraciam iam Constan-
 tinopolim puenerat quem certe Isaac imperator eius potentiam veri-
 tus/traicere Bosphorum statim adhortatus. Fridericus copiis tra-
 iectis Philomenam urbem de Thureis capit: agrumque Iconio adhae-
 rentem depopulatus: & Armeniam minorem in potestatem suam rede-
 git/ multisque preclaris rebus editis/ hostibusque saepius deuictis:
 dum lauandi causa rapidum amnem ingreditur in undis perijt/ cum ma-
 xima christianae reipublice iactura: Eo enim solo principe Saladinus
 vincere potuisset. Nescio quidnam potius admirer: pontificis ne su-
 perbia: an imperatoris contumacia: vel ceterorum principum secors-
 diam ignauitatem: quod cum tanto reipublice christiana interitu: ac irrecu-
 perabili detrimento tam detestandam execrabilemque pontificis impe-
 ratorisque discordiam prouolere: omnium enim malorum fontem inde visum
 ad nostra tempora perfluxisse arbitramur. Imperauit tamen hic strenuiss-

Venetia.

Hierosolia.

Isaac.

Saladinus

simus & victoriosissimus Fridericus ex inclita & nobilissima Sueuorū domo pgenitus / magnifice annis septem & triginta.

¶ De Henrico, V. Friderici primī filio. Ca. XXXIII

Succellit patri optio & maxio principi / Henricus filius qui accepta in matrimoniū Constantia Rogerij normāni Siciliae regis filia; statim Siciliae regnū dotis noīe repetit a Tancredo / q̄ Guillelmo suffectus fuerat. Obsessaq; diutius Neapoli soluit tandē obsidionē peste coactus / q̄ exercitum populabat. mortuo tandē Tancredo regnū occupat; adiecit tñ animū bello asiatico; misso ad id bellū fratre Philippo duce / & archiepō Magūtino cū magnis copijs. Germani igit̄ his īperatoribus in Asiā traicientes Barutū muniuere a Sarracenis destitutū & Ioppen obsessam a sarracenis liberauere. Oris tum ob mortē ducis qui ī castris extinctus fuit; in gēs tumultus vt germani bellū Asiaticū relinquere cogerent̄. tum etiā ob mortē Henrici imperatoris / qui vita functus est anno virginei partus. M. C. lxxv. decimo kal. Maij. in ecclesia Spirensi tumulatus.

Tancredus

¶ De Othone. IIII. & Philippo Sueuiā duce in contrauerſia electis. Ca. XXXIIII.

Mortuo henrico strēnuo & aspero pars electorū othonē saxoniae ducē pars Philippū Sueuię & Hettruriā ducē; Henrici germanū (quē Henricus tutorē filij sui friderici infantuli testamento reliquerat) imperatorē optarūt. At vero Innocentius pontifex (ut oīa tumultu cōplerent) Othonē confirmat; & ne quid malī ad perturbandū Asiaticū bellum deesset; rex Frāciā philippo; anglia rex Othoni fauebat. Indignatus igit̄ Philippus se a pōtifice spretū neglectumq; Hettruria Sueuiāq; firmo presidio munitis / in Othonē magnis copijs mouet / prius multis principibus in sua verba iurare coactis / quos omēs bello deuicit / inter q̄s Argentiniū episcopū Othoni fauentē; igne ferro opidis vicisq; exustis inferiorē (ut dicunt) Alſatiā omnē depopulatus eo redegit; ut vix muniſſimis castris se cōtineret / obſediſſe tum ciuitatē Argentinā eum constat q̄ in p̄tibus Othonis erat; Deinde Magūtia curia de more celebrata; p̄cipibus priuilegia cōfirmauit. tū Otho coloniā agrippiā se cōtinebat quā Philippus obſidiōe cingēs; breui coegit ad eruptionē Coloniē cū q̄bus et Otho erūpēs; cū viribus philippi retruderet

Alſatia.

Argentina

Maguncia

Agrippina.

minie a Colonienſibus receptus ſcda ſibi fuga (vñ ſepè prius)
cõſuluit. Colonieſes una cū archiepo ſtatim deditiõnẽ; tandẽ
Bamberga. Philippus Bamberge inſidijs a quodã Comite palatino peti-
tus occidiſ. Spire ſepultus anno ſalutis nřa. M. cc. viij. xi. kal
Iulij. Quo mortuo res ad Saxonẽ deuenere/ Othonẽ. iij. ap-
pellatũ q̃ romæ ab Innocẽtio coronato: ſtatĩ cū copijs q̃s ſecũ
duxerat/occupatis mōteſſalcone radicophano multiſq; alijs
romane eccleſie oppidis: i regnũ Neapolitanũ mouẽs id ado-
leſcẽtiſſimo Friderico. ij. ablaturus: cuius ob etatẽ tutores curã adue-
gerebāt.

**¶ De Friderico. II. Sueuiæ duce & Siciliæ re-
ge magnificẽtiſſimo imperatore. Ca. XXXV.**

Hanc ob rẽ principes Fridericum. II. Siciliæ regẽ vigeliſimũ
agentẽ annũ imperatorẽ deligũt. Quo audito Otho ſtatim i
germanĩã redijt: ditiõĩ paterne cõſulturus: deĩn cõparaturus
exercitũ/ q̃ Friderico reſiſteret/ cū em̃ Fridericus (q̃uis legiti-
mis ſuffragijs electus) coronã imperij ab Innocẽtio conſequi
non poſſet (credo quiddã odij: in eã familiã latuiſſe) in germa-
niã p̃ſciſciſ: diademate a Magũtino archiepiſcopo accepto: i
Othonẽq; mouet quẽ in ſueuiã obuĩũ habẽs: cū Friderici cõ-
ſpectũ ferre nõ poſſet/ cū exercitu fugientẽ vſq; in Saxonĩã p̃-
ſecutus eſt/ tñ eo Aquĩſgrani deuictio: ſtatim vexillum crucis
erexit/ ut aſiaticis principibus cõtra Sarracenos pugnantibus
aũxilio eſſet. Interea Honorius. III. papa peſſimo xp̃ianorũ ſa-
to/ Fridericũ anathemate notat/ & i perij dignitate priuatũ de-
Honorij III
Soldanus. nũciat. Ob quã rẽ Soldanus (qđ ei de inimicitia pōtifiſis ipe-
ratorisq; cõſtabat) cõparato ingẽtĩ milite/ fortiſſimoq; exerci-
tu/ xp̃ianos nili excreſcentia (noſtris inſolita) adiũuante eo per-
pulit/ ut pacẽ inirẽt ea conditiõẽ: ut relicta Damiatã/ captiuĩs
utrinq; dimiſſis: reddito a barbaris crucis ligno xp̃ianis acho-
Damiata. nẽ Tĩrũq; redirẽt: Damiatã itaq; barbaris reddita ē: ipſo nata
libeatẽ Mariæ vrgis: cū eã in euſdẽ celebritate purificatiõis
bello cepiſſent: Anno ſalutis. M. cc. xxi. q̃ quidẽ anno Tarta-
rigens Scythicavſq; ad Sarmatas puenere. Tũ Fridericus du-
ctus in uxorẽ filia: Ioannis Hieroſolimitani regis qui cum xp̃ia-
nis in Italiã venerat: cū nihil in Aſia moliri auderẽt/ p̃mulgas-
toq; Henrico filio Alemanĩæ rege: om̃ibus ſtatim cruce ſigna-
Brundufiũ. tis mandauit: ut ad certã diẽm Brũduſij cū armis adeſſent. cõ

uenit eo magna germanorum multitudo: quæ de numero multitudine perierunt: precipue Langrauius Hassig: tunc fridericus in C^o Lātgravius pr^o vsq; nauigās: Aconē tandē puenit: nūcijs rogās pōtificē: hāllæ uti se absolueret anathemate: qm̄ in eius potestate deinceps semp sit mansurus. Verū pōtifex nō solū eū nō absoluit, sed & loannē hierosolymitanū regē: in Friderici p̄fectum Rainaldum/ cū magnis copijs mittit: tum Cardinalem: Columnā in sancti Germani p̄fectū friderici auspicijs militantē cōcitauit. Quibus rebus moti qui i umbra & picētibz friderico militabāt/ relictis q̄ occupauerāt in regnū redeūt: Interea Fridericus belli Asiatici cupidus/ in Italiā rediit cū Gregorio, ix. pōtificē in gratiā rediturus: quā tandē egre obtinuit/ vncijs auri centū & viginti millibus ecclesiæ (obillata dāna) psolutis. Deū cū romani nō satis pōtifici obedientes forēt. legēq; rogauerant, vti opida ecclesiæ iuxta urbē posita: romanis vectigal penderēt: neq; monitis castigationibusq; pōtificis ad sanitatē reduci possent, fridericus reate pōtificē cōuenit: cūq; eo in hāc sententiā cōsensit: vt priō q̄q; tpe cōiunctis copijs romanos adorirent. Abeūte deū friderico in germaniā/ germani milites ad pōtificē confluxerūt tāta multitudinet: ut romani nequaquā ausi fuerint apto Marte cū ecclesiæ copijs cōgredi. Recuperauit tum Gregorius pōtifex germano milite patrimoniu sancti Petri: Sabinūq; agrū/ ea tēpestare Ecelinus parauinus (cuius auus Teutonicus sub Othone copias duxerat) acceptis a Friderico militibus/ magnū sibi in trāspadana Italiā/ potentatū cōparauit: in suā potestatē redactis Taruissio: parauio: vincētia: veronā: Brixia. Tū fridericus in Italiā rediens. Mediolanenses sociasq; ciuitates apd̄ nouā curtē (ita em̄ locus appellat) ubi pugnatū est aggressus/ ingēti clade superat trucidatq;. Tū Fridericus iterū a pōtificē ip̄erio priuatus: i Venetos mouet. Pontificis partes tuebant: eos tum (veluti ranas) paludibus cōclusos vehementer oppressit: maximisq; calamitatibus afflixit.

De Guelphis & Gybellinis, Ca. XXXVI

Interim vero cōspiratibus oībz trāspadanis ciuitatibus/ duce Gregorio mōte longo Bononiēn. ciuitatis legato āno salutis. M. cc. xl. ip̄erator qui tū p̄sis erat cū nō satis sibi constaret: qui p̄es suas: q̄ ye pōtificis sequerent: ciuitates Italicas i duas

factiōes tū primū diuisit. nā qui pōtiffici fauebāt Guelphi: q̄ ve
ro īperatori Gībellini appellati sunt. Hēc qdē duarū factiōnū
noīa bella plus q̄ ciuilia Italiā pepererūt: primū apd' pistorien
ses audita sūt cū Cācellarij: pansaticos: Gībellinos ab urbe eie
cissent: cūq; alteri factiōni: Guelphi: alteri gibel. teutonici fra
tres fauerēt: florentini p̄tea nobiles suos: pisānis gībellinarū
partiū fauētes in exiliū eīciūt / pellunt & guelphi ab Aretinis
senensibusq; tāti cōstat Italis ab īperio germanorū romanorū
desciuisse. Fridericus deīn in samnites mouet: Beneuentū vi
cepit diripuitq; ac moenia circūquaq; euerit: Sorāq; quondā
Samnitū ciuitatē: ad Iirim fluiū sitā ferro flāmaq; vastat Ra
uennā in potestātē suā deniq; redegit. Tū picenū p̄currens in
flāminīā vsq; fauentiā et Bononiā aliq̄tulū resistentē vi occu
pat / schola eorū Parauīū trāslata. Tū fridericus suis suarūq; p̄
tiū cognitis oībus eorū q̄ aut diuersarū censerent partiū: aut q̄
neutris cōsentire vellent expugnata opīda locaq; populatus ē
Accepit tñ in suā potestātē fulgīnates: viterbiēsesq; q̄s statī se
cuti sunt eo filio Encio cū parte copiāz missō: orā Tuscanē
cornetā / ac montē faliscū inhabitātes q̄ corrupte / mōte flasco
nenses dicunt defecissent tū romam si celerius fridericus urbī
copias ad mouisset: tū pōtifex hūanis destitutus auxilijs: ad rē
diuinā supplicatiōesq; animū diuertit q̄bus (deo agēte) frideri
cū auertit hostē: Mouet deīn in cāpanos: Beneuentū vi captū
vastās diripiendūq; militibus cōcessit. Tū delatus in picentes
Asculū obsedit / inde ī Romā diolos ducēs: Enciū Sardinie re
gē filium agīrandis sibi de Piceno aduersantibus subigēdisq;
dimisit / a q̄ adolescente patre simillīmo direptiones / incendia
vastitatesq; sunt cōmissee: & quicqd resistere ausum ē / ad cala
mitatē maximā est pducitū / At fridericus statim Rauennā po
pulo frequentē diuissimāq; tū diu īperio rebellem subagit.

¶ De obsidione Parme a Friderico. II. filio: deq; Encio
filio & Innocentio quarto, Ca. XXXVII.

Mortuis demū Gregorio pōtifice Celestinoq; suffecto vacat
tū sedes. xxi. mensibus. detinebant eū multi cardinaliū a Fri
derico q̄ res comitū distulit. Valuit tū apd' fridericū Balduin⁹
p̄cibus auctoritateq; ut cardinales aliosq; ecclesiasticos / q̄s ca
ptiuos detinebat dimitteret incolumes: q̄ statī anagine cōuen

tū habuere. in q̄ Innocētius patria genuensis; familia flisca/ex
 Lauania comitibus pōtifex creat. q̄ cū Friderico antea aliqñ
 familiarissime vixerat; multisq; beneficijs eā familiā affecerat
 Fridericus. At pōtifex beneficiorū imemor; vel ut verius dicā
 potētatus auidior; mutato cū fortuna aīo; acerrimus friderico
 hostis effectus ē. qd' diuinasse fridericū ferūt/cū nūcīj friderici
 exaltationē familiarissimi ex cardinaliū cetū denūciarēt. Insta
 bat tū annus. M. cc. xlvī. salutis nr̄e. Pontifex in galliam p̄fi
 ciscitur/conciliū Lugdunū celebraturus; qd' cōtra fridericū in
 dixerat. Seduxit tū pontifex amicos. consanguineosq; suos a
 friderico/ clam monitos ut vel nudī ad placentiā cōmigrarēt.
 qd' q̄ primū est factū: sententiā ex cōmunicatiōis in Fridericū
 depositiōis priuationisq; p̄nūciat; oībus iuramēto absolutis/
 quo illi tenerent potestate electoribus tradita aliū quē vellent
 principē deligendi. Quo nunciato fridericus pōtificis necessa
 riorū edes parme; & villas speciosissimas funditus euertit. Inis
 to deīn fōdere cū duce Burgūdiæ/ p̄ficisci Lugdunū statuit:
 mouitq; parma comitatū ducēs nō armatorū magis quā toga
 torū: q̄ ualemquātumq; post stantis romani īperñ tpa; nullus
 aut domi habuerat aut in itinere duxerat imperator. Dimissa
 igit Italicarū rerū administratiōe/ Encio filio ea iniuncta condi
 tione; ut sese apd' Parmā cōtinens/ quecūq; remocius ingruē
 rēt gerenda p̄ legatos administraret. Peruenerat iam ad Thau
 rinos Fridericus: cū ei nūciatū est extorres parmensiū (super
 rato Henrico quē Parme Encius p̄fecerat: cū ipse cōtra quā a
 patre in mādatis habuit in Brixianos mouisset) Parmā ingres
 sos urbeq; potitos esse. Hanc ob rē Fridericus timēs ceterarū
 vrbīū rebellionē (omisso itinere) Parmā obsidere pergit/ quā
 statī pōtifex missō eo Gregorio mōtelongo sedis aplicæ lega
 to (quē Innocē. pōtifex aquileiensi patriarchatu ornatū apud
 Mediolanē placētinosq; iusserat pmanere) Bononiēsiū: Fera
 riensiū reginorū mutinēsiū p̄sidijs muniuit. Continuatū ē po
 stea p. ij. annos bellū atrox variūq; et Lōbardia oīq; Italiae p̄
 nicioissimū. Fridericus castra ī urbis modū vallo fossaq; mu
 nierat: eo aīo ut direpta parma eo loco ubi statina habuerat vi
 ctoria urbē cōderet: iditūq; ē castris nomē victoriæ scūtisq; vi
 ctior martī tutelaris de more xp̄iano ī cathe. eccl̄. nūcupatus ē

Blondus

Et fuit plane vrbs victoria (ut Blondi verbis vtar) vario gentiu
& reru iustarum comertio/ac multitudine frequentata: qd p sin
gulos pene dies ex Affrica/Mauritania/Asia/Aegypto: noui
hoies/noua veste/nouis moribus sunt visi. Animalia etia vidit
vrbs victoria q post theatrales stantis romani i perij ludos Itala
non viderat: elephantes: dromedarios: Pantheras: leones: par
dos: lynces: & vrsos albos: cu canes tunc vidisse asserat noster
theologus/hinc magnitudine aspectuq; horribili: inde extre
ma pulcritudine. Aues q; & rapaces & cicures Fridericusq; cur
rauit/pter vilitatem in Italia multas in quibus falcones chiluones
q; Astures & giffalchi albi/& qd ea decuit maiestatem imperia
lem: imense magnitudinis barbati bubones fuere pspicui. Hec
Blondus. Velim ego has copias tu pontificis/tu friderici i Tar
taros conuersas fuisse: qui anno ante tertio in exercitu coacti inu
meru: Biptito agmie in Asia Europaq; descenderat/& qui in
Asiam duxere Georgianam thamithanorum olim regionem primu
post superiore Armeniam duagati Iconiu vsq; Thurore regiam
puenere alia duce manus Batone poloniam & Hungariam excu
sionibus populati/ad mare ponticu deflexerunt: ubi Russia siue
Rutheniam & Garam amplissimas regiones vastitate maxima affli
xere: Eodem q; tpe Grossonij gens arabica soldano babilonis
impellente/templarios hospitalariosq; aggressi eos fundit/ac hie
rosolymam facile capiunt/menibus carentem christianorum qui tunc in ea
erant trucidat/sepulchra xpi quis genere turpitudinis sedantes.

**¶ De Henrico Thuringo contra Fridericum Inno
centij auctoritate electo. Ca. XXXVIII**

Et ne in germania res quiete essent/electores i perij Innocen
tij auctoritate innixi Henricum lantgrauum Thuringiam/alema
norum Romanorumq; regem designant.& Conradus adolescens ale
mania rex a Friderico genitore pridem institutus: thuringum reg
num ingressu & possessione phibet/ sed pdicata in Conradum
Fridericique fautores (iubente pontifice) crucis signatio multos in
nouis regis lantgrauij psidia fautoresq; conciuuit/breuiter tunc Lant
grauius victus apud Fracosurdiam fugatusq; mortuus est. Postea
cu fridericus parme vi expugnade spe abiecisset: fame illa i de
ditionem cogere est annixus: tandem anno obsidionis. ij. ppe exacto
Grego. motelongus cu plidio sociarum ciuitatum eruptione facia:

Fridericū nūtrale metuente fundit fugatq; castrisq; exiit. Re-
parauit tū breui exercitū in etruriā mouens; Eñcio filio cū par-
te copiarū fauencierelicto/ ut Rauennā proximāq; in potestate
retineret. Nam forlūienses Ariminenses vrbīnates actorū pi-
cenū Friderico parebāt. in umbriā p̄terea defecerant omnes a
pontifice p̄ter Tudertinos perusinos Alifinates/ Etruria pari-
ter tota p̄ter florentinos quorū maior pars factionis Guelphe
quos certe adeo bello Fridericus vexauit; ut tandē eos cōage-
rit Guelphos ex urbe pelleret/ sineretq; factionē Gibellinā re-
rū potiri; Eiecti pars in exiliū abiit/ pars vaga & dispersa in fri-
derici potestate redacta est/ pars in qua nobilitas p̄cipua fuit/
comitē Rudolphū de Ursaria & Rayneriūm Bondelmontē
secuta cōcessit in Ursaria; Quos insecutus est Fridericus & ca-
stello vi capto Rodolphus in aqua euectus Rainerius cū no-
bilibus quibuscūq; excecatus; & sub custodia in Apulia rele-
gatus est; statimq; Fridericus panorim mortuus est; ad eū di-
em q̄ diei respondet in qua secundo ante tricesimo anno Ro-
manorū imperator fuerat designatus.

¶ De laudibus Friderici secundi. Ca. XXXIX

Fuit Fredericus ille secundus potētissimus īperator Italiæ;
Siciliæ/ Sardinia/ hierosolyme & Sueuiæ/ rex quo nullus po-
tentior romanū tenuit imperiū a Carolo magno/ fuit armorū
strēnuus/ linguarū peritus; Fuit vir haud dubie dignus omni
bellica laude; nō animi solum vigore; sed etiā corporis virib⁹
excellens. Haud dubie illa etate/ qua nulla viroꝝ fortitū feras-
cior fuit; nemo unius erat vir/ q̄ magis innixa fides christi stare
potuisset/ si arma q̄ in Italos debachata sunt in res Asiaticas
versa fuissent/ sed nescio q̄ malo fato actum sit/ ut rebelliones
Italorū totiens christianæ reipub. nocuerint nocentq;. Confe-
ramus cū Friderico Hannibalem pœnum/ qui sedecim annorū
possessione Italiā tenuit. Hic noster germanus duplum super-
gressus nō a patria (ut ille bello) auocatus q̄ sub Conradi filij
presidijs tuta fuit patris auspicijs militantis sed morte surrep-
tus. Quid de Alexandro Macedonū rege; dixerim ne eum
Friderico superiorē nequaq; / cui cū Dario res fuit; quē mulie-
rū ac Spadonū agmen trahentē inter purpurā atq; aurū orna-
tū; fortunæ suæ apparatus predā potius quā hostem incrus-

Alexander
magnus.
Darius.

entus deuicit: longe alius Italiæ quã Indiæ situs est. Apuliæ Iu-
caniæq; mōtes ac Appennini saltus/nō adeo citā victoriā pel-
leo inueni prestitissent. Quid de Atheniensibus Lacedemos-
nijs/Thebanis; qui separatim in graciā rer; potiti sunt: dice-
mus/sunt ne germanis Friderico duce cōparandis; qui cōten-
tionibus potius ac discidijs iter se certasse dicent/ quā ob prin-
cipatū in posteros descēsur; bella gessisse. quidā em ex gracijs
in Siciliā pfecti/ob alterius spē iperiij victoriā caruere. Græco
rū quippe potētia et si maximis cōflictata prælijs; nunq; ultra
graciā firmiter pgressa ē: ver; potētes dūtaxat extritere se libe-
ros aliq; diu & iuictos se p̄stare. Fridericus igit toties Italis des-
ficiētib; debellatis/guelphis factiosis totiens deuictis oībus
bellis vix vnā alterāq; fortune aduersitatē p̄pessus/victoriosiss-
simus ip̄ator vīta functus ē: quē multo post tpe/ nec mortuū
qdē creditū est/ cui si arma in xp̄i hostes ferre Itali ip̄edimento
nō fuisset: siq; minus p̄tiffices iuasisset iure maximī ip̄atoris
nomē ap̄ Asiaticos gētes obtinuisset: imortalq; glia digniss-
mus censeret. ¶ De filijs Friderici. II. & Manfredo filio

eius ex nobili Concubina genito. Ca. XL

Reliquit aut Fridericus t̄aræ gloriæ successores; Manfredū fi-
liū acerrimū genij īgentisq; spūs adolescentē: forma speciosis-
simū & litteris exornatū/quē nō minus ipse diligebat: quā si
eū ex legitimo matrimonio suscepisset. fuit em ex nobili cōcu-
bina p̄genitus: voluit aut eundē partē suā habere/in qua vitā
virtute sua dignā duceret: Tarentinū eū principē instituens/
multis illi opidīs & castellis additis: q; principatus titulo prius
nō cōtinebant. Ad Conradū em legitimo matrimonio editū/
quē ex Iole Ioannis hierosolimitani regis filia suscep̄erat/ reg-
norū potētatusq; oīs successio deuolvebat. Qui priō q; tpe
Ecelinū de romanor; amicitia fretus/in Italiā veronā venit: tra-
ductoq; ī Apuliā exercitu amplissimo paratissimoq; Neapo-
litanos priō p̄ oratores aggressus ē: eos ad deditionē cōpellās
Lese em maiestatis eos reos arguit: cūq; legitimā defensionē
aduersus ambitionē Manfredi nō rebellionē aduersus legitimū
friderici successorē quesitā ostēsurus: minie audire vellet
eos obsedit fameq; ad deditionē nono mēse obsidionis cōpu-
lū: mur; urbis euerit; tū meliores quāq; urbis gdes. Inde ī ca-

puā cōuersus q̄ neapolitanis ante ipsius i Italiā aduentū faue-
 rat: eā q̄q̄ muro diruto diripfecit: pariter aquinū nobile op̄is
 dū vī captū spoliatūq̄ incendit: tandē secūdo q̄ aduenerat āno
 omī potitus trinacriā & Siciliā regno. Obijt testamēto aut cō-
 radus Cōradinū ex fratre henrico nepotē regnorū insituit her-
 redē: datis illi ex germania tutoribus: q̄bus regni Siciliā admi-
 nistratio demādat. fuitq̄ is henricus quē ex Cōstantia regis ca-
 stelle sorore vxore sua fridericus susceptū in carcere interfecit
 Manfredus vir vīgilātissimū īgenij tres potētissimas Italiā p̄-
 uincias Erruriā Galliā Cisalpinā & trāspadanā mortuo Fride-
 rico: in suis p̄tibus retinere sūma diligētia annisus ē/ adeoq̄ id
 egit ut plus i illis certo tpe quā in Neapolitano Siciliēq̄ regno
 potuerit. Nā cū post Friderici mortē factio guelpha/ florētia i
 libertatē vēdicata: oībus gibellinarū p̄tū iectis ceteras etrusiā
 ciuitates Senēses Pistoriēses Arretinos Pisanos eo ppulere ut
 cōciuibus gibellinis expulsis/ fēderibusq̄ factis pepigerēt/ illi
 citū est alterius p̄tis extorres fouere. ob quā rē cū senenses flo-
 rētinos/ q̄ eos fēderē fractores dixerāt: statū misit. Quibus co-
 pijs senenses/ extorresq̄ florētini cū aduerse factiōis copijs cō-
 gressi: guelphos tāta clade vīcere: ut ordines relinquere coacti
 sint/ post īgentēq̄ fugā deditiōē fecere īgenti guelphorū ce-
 de facta: q̄uis ex germanis pleriq̄ desiderati: tñ quatuor milia
 captiuorū/ cū Chorroccio duce spolijs signisq̄ militariibus Ses-
 nas fuere pducti/ q̄ plio superati in patriā reuersi sunt: magnā
 anīorū cōseruationē etrusiā guelphis fecere se apd florētinos
 maximā q̄bus nec extorres expectandī cōsiliū nec urbē defen-
 sandi spes erat. Itaq̄. xi. post pugnā diē: quā septembris sextā
 decimā anni salutis. M. cc. lx. fuisse constāt/ oēs florētini guel-
 phorū sectatores partiū/ pars Lucā: pars Bononiā migrauere
 urbemq̄ florentinā paucis habitātā venientes/ Iordanis ex-
 torresq̄ patēte porta ingressi/ in Manfredi dominatū subiecti
 onēq̄ ceperūt. Qua itē tēpestare Octauianus cardinalis gē-
 re Vbalдинus re Neapolitana & illius administratiōe Manfre-
 do relicta ad pōtifficē Alexādrū viterbiā agētē est reuersus/ cu-
 ius pōtificatus nihil felicius vidit: q̄ Ecelini albriciq̄ fratris ex-
 cidū: q̄b⁹ mortuis p̄ditorsq̄ trucidatis: cisalpini libertatē sūt
 secuti: quā tñ egre retinuere gibellinis factiōē guelphā ubiq̄

opprimētibz: Redegit tū Manfredus penē omne Tuscani
pīcenūq; agrū/ in suā potestātē. Iordano Guidone nouello e
gregijs suarū copiarū ductoribz. Tandē Manfredus aceris
ma pugna cū Carolo andegauenſi: quē Urbanus pōtīfex Si
ciliā regē dixerat decertās/ ab Italis in secunda acie deſidentibz
derelictus/ strēnue pugnans oppressus est. Mortuo itaq;
Manfredo/ Gibellini duce carētes/ Conradinū Friderici nepo
tem auitū regnū imperiumq; repetiturū in Italiā vocant. Qui
cū aliq; diu verone deſediſſet/ Interim Carolus Bonicio dedis
cione ab opidanis facta potitus in Pisanos duxit: & populati
onibus incendijsq; late cōmissis: Castella aliquot. expugnata
dirupuit: turreſq; cōminuentes Pisanū portū dirutas solo eq;
uit: maiora perpetraturū nunciū in regnū reuocarūt. Frideri
cus Hispanus nancq; omni pene Sicilia (Panormo Syracusis
& Meſſana duntaxat exceptis) p Conradino potitus erat/ quā
primū vero Carolum mouere: ut se in regnū reciperet est con
ſpectum: Senēſes omniū primi post Pisam. deinde romanus
ſenator Conradinū nūcijs ad iter ineundū epistolisq; cōpules
rūt/ qui per Papiā in liguriā mouēs Pisana claſſe piſas deduc
tus/ cōfluentibus undiq; Gibellinis exercitū in Lucenſes ex
poſuit/ vaſtitatē incendia vndiq; cōmittens/ tandē iuxta Are
tium cū Mareſcallo (ita enī galli copiarū ducē dicūt) cōgreſſus
est Conradinus ubi facta in Gueſphis Mareſcallum comitan
tibus ac gallico milite ingētī cede Mareſcallus quoq; ſuis co
pijs omniſino ſuperatis occubuit. Confluxerunt p id tēpus ad
Conradinū alij a Lombardiā Romandiolis etruſciſq;/ Gibel
lum maior militū pars ea quā germania eduxerat. Nec fuit
tunc dubiū quin ſi morā ibi vel paruā feciſſet Conradinus ar
reſio primū post omni etruria fuerit potiturus victoria potita
deflexit Senas: Conradinus aliq; ibi moratus dies inde reſta
in Viterbienſes cāpos quartis caſtris ſe. cōtulit/ ppinquanti
Romæ Conradino ſenator Henricus pompā educens: i pera
toribus introducendis adhiberi ſolitū illum ad pontē Miluiū
exceptit: ſelectiq; ex omni ordine & dignitate primores quicq;
romani/ Conradinū circūfuſi in equo ſedentē pedibus ſunt ſe
cuti: & pcedens ac ſubſequēs longo & cōpoſito agmine po
pulus in capitoliū vſq; deduxit. Monet deinde magis a ſena

core acceptis copijs p tyburtinos in olim equiculorū nūc tallā
 cotij mōtes/ & inde in Marlorū cāpestriā peruenit exercitus.
 Cōgressus itaq; (eo loco prius insidijs a Carolo occupato) Cō
 radinus ex Victore victus/cū austriā dūce fuga elapsus ē: dū
 em nostri post victoriā Auidius spolia legūt/ab hoste ex insi
 dijs pdeunte sternunt/fugant/dissipantq;. Octauo post die
 Cōradinus Austriāq; dux recogniti ad Carolum pducti: pub
 lico iudicio capitibus resectis interfecti sunt. hunc finē rex sue
 uorū i Italia habuit. Cōmissum est hoc preliū. v. kal. Septem
 bris: Anno salutis nr̄e. M. cc. lxxviij. Gloriosissimi magnificē
 tissimiq; Sueuiā duces diuino & occulto iudicio/ miserabilē
 hunc exitū sensere. Poterat gloriā & magnificentiā illustriss
 me domus: sua virtute resuscitauisse Eberardus quē barbarū
 vocabāt/ multis post annis Deccensis & wirtenbergēsis dux.
 in regione Sueuorū a Maximiliano rege nostro apd Vanigio
 nes institutus: si diutius illi viuere contigisset: sed fata (ne Ger
 manorū gloriā altius emergeret) hunc medio sustulerūt. De
 virtute huius principis multa nō loquor/ quia Marsilius Fici
 nus maximus atate nr̄a platonius: i epistolari volumie hūc
 Eberardū speciosissimis laudibus: non minus vere quā graui
 ter & erudite exornat.

Eberardus
 dux wyrten
 bergensis se
 nior.
 Maximilia
 nus
 Marsilius
 Ficus.

¶ De Rodolpho de Habisbur
 go. Ro. iperatore. Ca. XLI

Cunq; res germanica post Friderici filiorūq; eius interitū: diu
 cijs sine rege certo fuisset/ tandē Gregorio. x. pōtifice/ Lug
 duni conciliū celebrante. Rudolphus comes de Habisburgo
 Alsatia superioris Lantgrauius: ab electoribus in regē roma
 norū electus est. Qui statim accepta de more Aquilgrani co
 rona/ principes in sua verba iurare coegit/ collectoq; ingenti
 exercitu/ in Othocarū Bohemorū regē mouet/ qui iter Bohe
 mia reges quintus Venceslao fratre defuncto regnū accepe
 rat. Fuit aut Othocarus suapte natura vir belli appetēs. & cui
 ad res gerendas magnus esset animus: extenditq; regnū a ma
 ri: baltheo (qd' Sarmatici germanicq; oceani sinus est) usq; ad
 Danubiū: & ad internū mare qd' Adriaticū dicimus. Nupse
 rat Othocaro Margarita friderici austriā ducis soror: q̄ prius
 Henrico Friderici. II. filio nupta fuit: q̄ mortuo sine sobole in
 patriā reuersa: fratri supstes Austria duci sine liberis vita funz

Lugdunū
 Alsatia

Othocarus

sto in hereditatē successit. Principatū igit̃ Austriæ cōsecutus
 Othocarus (more humano) q̃ plura possedit eo maiora cōcus
 piuit. Vlricus eo tpe Corinthiorū principatū tenebat/ qui cū
 virili prole careret Corinthiam illi Carmolam/ Marchiā/ Scla
 uonicā: & portū Naonis pecunia accepta contradidit: tū Ver
 ronenses/ Feltrini/ Taruīni & multi Forlūienses sese Otho
 caro submiserut. Bellum Hungaris indixit/ cōmissioq; prelio
 uictor Stiriā puinciā illis ademīt. Rodolphus repetitis pro
 uincijs tanq; iuris īperij/ cū Austria nequaq; muliebre feudū
 (ut dicunt) esset/ nec Vlricus iniussu cæsaris puinciā yenuit
 dare potuisset/ cūq; semel interuētū amicorū res cōposite fus
 issent/ ut acceptis datisq; filiabus affinitas utrinq; iungeret̃ p
 uinciā/ de quibus lis esset dotales fierēt. Rudolphus austriam
 adeptus. Othocarum in verba sua iurare (more maiorū) expo
 scit. Indignatus autē rex id a se postulari/ ab eo presertim qui
 magister curiæ suæ fuisset/ id superbo anio tulit/ exortæ sunt
 rursus nouelites/ tandē Othocarus veritus Rudolphī poten
 tiam/ in verba sua iurauit. Quod cū egrius ei cōiunx kunigū
 da (quā Margarita viuente insolenter desponsauerat) sæpius
 obijceret/ Rudolpho bellum indicit cōuenere exercitus in cā
 pis Austriæ iuxta Danubiū/ atrox preliū dubio Marte cōmissū
 est/ cū Bohemi multitudine ac robore/ Sueui Alfatesq;/
 quibus Rodolphus fiebat ordine ac arte superiores essent: ces
 cidere quā plurimī ex utraq; parte/ maior tñ Bohemorū strā
 ges/ ad extremū Othocarus relictus/ a suis dū fortiter pugnat
 occidit. Assignat tū Rudolphus Austriæ ducatū Alberto fi
 lio/ qui postea & in īperio ei sufficit. Bohemis deuictis rudol
 phus in Heluetios mouet/ qui tū comiti Sabandie subditi erāt
 quibus subiugatis in quendā pseudo Fridericū arma dirigit
 cui iam multi principes ciuitatesq; adheferāt/ constans em̃ fa
 ma fuit Fridericū mortuū minime fuisse/ ideo in spem domi
 nationis adīpiscende se quidā Fridericū simulauerat: q̃ deuictio
 nullisq; igni consumpto/ principibus ciuitatibusq; qui pseus
 do Friderico fauerāt mulctatis: primo quoq; tpe in Sueuos tu
 multuātes/ ob defectionē familiæ ducū Sueuiæ copijs ductis
 Eberardū wyrtenbergium reliquosq; dynastas ac regulos sue
 uorū perdomuit/ gessit tū multa bella/ ob tumultū qui fere to

Heluetii.
 Pseudo Fri
 dericus

ta germania frequētissimus fuit/ Credo equidē illis tēporibus
 teterimā factionū labem nō solum Italiā/ verē etiā Germaniā
 inualisse/ q̄ res sine bono principe haud facile extirpari potest
 qualem Rodolphū fuisse certū est/ fuit em̄ pietate/ clementia
 religione/ humanitate/ modestia/ humilitate/ insignis/ In Itali
 am nō venit quāuis Bononiā amplissimā Italiæ ciuitatē totā
 q̄ flammineam ecclesiæ Romanæ dederit: sed tumultuantes
 Guelphos per Luchinū vicecomitē imperij vicarium/ missis
 ad eum germanis equitibus bellis attriuit: tum misso ad Italiā
 epistolaz suaz magistro: pacem ciuitatibus pecunia accepta
 tradidit/ ut tamen imperio fideles essent. Statuit tamē bonus
 rex milites i Asiam mittere: obesse Ptolemaide opitulatorus
 Vergeta inter christianos principes qui in ea ciuitate erāt dis
 scordia quorū multi partim captatis abeundi causis parti clam
 destina p noctem fuga desertores effecti sunt. manserūt tamē
 ex primoribus. rex Cypri/ Patriarcha hierosolimæ & hospita
 lis tēplariorumq; magistri/ multitudinē prius emissā quā sta
 tim rex Cypri perfidia vsus: per fugam est consecutus. Fuitq;
 exemplo/ ut omēs quibus nauigioꝝ facultas esset Ptolomai
 da emigrarent. Qui postea cū patriarcha primū prospera vsi
 nauigatione tandem sub ipsam Cyprū naufragio periere/ ea
 dem die qua Soldanus Ptolomaidam male defensam vi coꝝ
 pit/ mortalibus in ea repertis ad vnum cæsis/ moenibus inde
 & vrbis parietibus passim solo equatis/ tamen fundamentis
 ita confossis dissipatisq; ut nullum vrbis nullum post hac edi
 ficij vestigiū appareret: Anno erat salutis. M. cc. xc. quādo
 reliquias amissimus victoriæ illius celeberrime: quā anno ante
 C. xciiij. Conradi Franci auspicijs et virtute christianorū expe
 ditio inchoauerat/ salue tamen mansere Cyprus insula/ & Ar
 menia minor prius Cylīcia dicta/ quæ eiusdē expeditionis oc
 casione in cristianorū manus deuenere. Morit̄ deinde Rudol
 phus anno quarto Nicolai romani pōtificis eiusdem nomīs
 quarti: Anno regni sui. xviij. Anno vero xpī. M. cc. lxxxxi.
 mense Iulio in die diuisionis apostolorū sicut & sepulcro suo i
 nobilissimo tēplo Spirensi inscriptū est. Vixit his tēporibus
 Albertus magnus totius litteraturæ absolutissimū decus et q̄
 maiorē in philosophia & litteris sacris terrarū orbis nō genuit

et qui Thomā illum Aquinatē tantū quātus est effecit/ extar
 celebris oratio/ a Philippo Beroaldo p̄ceptore tuo Bononiā
 habita/ quū rector germanicus intreret scholasticā prefecturā/
 vbi germanos a studijs litterarū neq; abhorrentes neq; retorri
 dos cōtendit/ qd' ut reliquos inquit p̄teream/ vel unus Alber
 tus abū de demōstrat om̄ifaria doctrinā refertissimus/ q̄ui me
 rito Polij hīstor & multiscius ac Aristoteles alter: latē loquēs
 dici potest/ magnus vulgo noiatus a magnitudīe (opinor) dī
 sciplinā potius q̄ Alemanus. Hic etiā Albertus cognomen
 to magnus/ dū esset Ratisponē episcopus huc argentinā ve
 nit/ ac in ede. S. Petri Iunioris: in qua tū Canonicus existis: arā
 quandā in honore. S. Columbæ virgīs & martyris consecra
 uit manibus p̄prijs. Anno xp̄i. M. cc. lxxviii. Præterea fuere
 & alij diuersis tēpestatibus etiā germani Theologi prestantis
 simi Thomas & Vdalricus Argentineñ. Marfilius de Ingeñ
 heim: Hugo de Sletstat Bouauenturæ sectator et loānes theu
 tonicus decretorū īterpres elegātis. Prepositus Halberstātē.
 obiit. an. M. ccxlv. ibid'

¶ De Adolpho de Nassou Ro.

Re. Deq; Baronibus de Rapolsteyn Ca. XLII.

Rapolstēin.

Assumptus deinde est in spem īperijsq; titulum/ Adolphus
 comes de Anaxone: vulgo Nassau: qui statim exercitū cōpa
 rato/ in Columbarienses mouet/ qui Gilberto Austria duci
 filio Rodulphi fauebāt/ quē aduersum resistentēq; adolphus
 habuit/ ob tyrannidē inquā p̄clius habebat/ capto igit p̄ de
 ditionē opido/ una cū generoso Anselmo de Rapolstēin opī
 di p̄tore ac filio/ ablatoq; dominatu eorū: arces & castella Hen
 rico fratri Anselmī tradidit. Nitebat tū Adolphus Albertū e
 dominijs ducatuq; dēturbare/ cui fortianio atq; acri resistit al
 bertus/ Alsātū auxilio fretus/ qui iam odiū in Adolphū cōces
 perāt: ob avariciā tyrannidēq;. Nam q̄s īperijs vicarios in Al
 satia cōstituit/ puinciā citra transq; rhenū flammis cedibus le
 sere/ tū Argentinā eorūq; p̄sulem. ob quas res p̄cipes mo
 ti: Albertū Austria ducē regē delegere/ Adolpho abrogato/
 iustisq; suffragijs deposito. Cōparato igit ingenti exercitū ex
 Austria Danubioq; traiecto/ Albertus Mogunciā germaniæ
 Metropolim puenit/ statimq; in Adolphū mouens: qui pari
 strēnuitate viribus collectis ad eū tendebat. Cōuenere tandē

in Vangionibus in morte Hasenbul: ppeagrū Spirensem: ubi
 prelio Cōmisso Adolphus occubuit/ cū ad mediū diei dubio
 Marte incertaq; victoriā pugnatum fuisset/ Anno dñi. M. cc.
 xcviij. sexto nonas Iulij. Anno regni sui. viij. Spirā sepultus
 plures eo ī prelio capti/ inter q̄s & filius Adolphi: reliqui fuga
 sibi consulere. Verū cū Albertus electionē de se factā minus
 legitimā estimaret/ ppter Treuerensem presulem & Palatinū
 comitē (qui comitijs nō interfuerāt) iuri suo renūciauit/ tū ele
 ctiores cōmunibus suffragijs eū elegere/ coronatūq; aquisgra
 ni tanq; legitimū regē venerati sunt/ duxit deinde exercitū
 in Bohemos: quorū regnū filio suo rudolpho tradidit: deiecto
 duce Corinthiā Henrico/ quē sibi Bohemi iniussu īperatoris
 regē delegerāt. Mortuo deinde Rudolpho anno regni primo
 Fridericū filiū Albertus Bohemīs regē declarās/ magnis copi
 is Bohemiā ingressus: regionē longe lateq; afflixit. Henricum
 tū deicere nō quīuit/ eo q; Gallis bellū illaturus esset: q̄ rex
 Philippus a pōtifice Bonifacio desciuerat/ regnūq; Franciā al
 berto pōtifex assignauit. Quibus bellis cū exercitus cōparat/
 a Ioanne fratris filio īter Rysam arulāq; Eluetiorū flumiā rhe
 no proximis Anno xpi. M. ccc. viij. kal. Maij interficit/ eoq;
 loci peginā Hūgarie monasteriū sanctimonialiū ordinis san
 ctie Clare constructū nomē retinet regij cāpi/ Albeni corpus
 iuxta patrē suū Rodulphū/ ī ornatissimo tēplo Spirensi sape
 litur.

¶ De Henrico Lucelburgio. Ca. XLIII

Anno igit. M. ccc. viij. Henricus ex comitibus Lucenbur
 gensiū ad imperiū deligit/ quē Aquisgrani princeps corona
 & insulis decorauere/ qui statim pmissis in Italiā oratoribus/
 & ad vicinā germaniā p̄p̄qua alpibus loca scissitaturus: qui
 suas secuturi essent ptes: Cōparatisq; tribus in gēibus exerci
 tibus: vnū aduersus wirtenbergenes sacro īperio rebelles qui
 bus ex octoginta castellis & munitissimis opidīs q̄ obtinebāt
 lxxij. expugnata ademit. Alterū in Bohemiā ex francis orien
 talibus & Bavaris coactū/ duce Petro Mogūtino Archiepō
 misit/ filio Ioanni id quesiturus/ cui Elisabet Venceslai soror
 denupserat. Tertiū cui ipse presuit in Italiā mouer Gibellinis
 auxilio futurus/ transgresso alpes Henrico Thaurini popula
 riter obuiā facti/ sese & urbē eius arbitrio p̄misere/ pariter pau

wirtemberg

Petrus Mo
 gūtinus Ar
 chiepiscop⁹

M ij

lo post fecere Astenfes/Philippus Papie comes Symon collu-
bianus vercellar/ Antonius visceragus laude: vrbū primas-
rij ciues vel potius tyrannuli: Henrico occurrētes datos ab eo
vicarios quiscq; in suā vrbē recepere Mediolanensiu res tū in
potestate Turianor/ & vicecomitū erat/ qui de potentatu con-
tendentes potius ciuitatē pmebant/ quā aut ipsi gubernarēt/
aut a populo gubernari permitterent. Mapheus igit viceco-
mes ad Lupoldum Austrie ducē/diū sibi notū mittens Hen-
rico spem fecit vrbis potiunde. quor/ conatibus cū Guido tu-
rianus resisteret. Henricus pacis audior quā belli/ ab utriusq;
factionū capitibus: vrbē accepit in suam potestātē/ imposito
vrbi presidio cui Leopoldus cū germanis cohortibus preficē
Orta deinde ciuium rebellione cū passim germani fœde cede-
rentur. Dux introductis copijsq; in suburbijis confederāt. Gi-
bellinis auxilio fuit/ electiq; Turiani Vercellas se cōtulerunt:
ad quē tumultū nōnulli Lombardiæ populi a pmissa Henri-
co fide recesserunt. Primiq; Cremonenses/ in q̄s statim Henri-
cus coactū exercitū duxit: cuius urbis Guelphi resistere diffi-
li: Brixiā cū vxoribus pueris & asportata leuiore supellectile e-
migrarunt. Cremona a Gibellinis dedite/ mœnia portasq; &
Guelphor/ domos germani euerterunt. Duxit paulopost in
Brixiā Henricus editaq; est in agro oīm q̄ excindi vri eueritq;
potuerūt vastitas fugientibus in mōtana Guelphis: urbs dedi-
ta muro/ portarūq; munitiōes amisit placētini (pulso Alber-
to Scotto guelphor/ duce) iperiale vicariū admisere. Intere
a Venetis classem Henrico spōdent/ q̄ ad regiones urbi romæ
vicinas transportaret. Veronenses Vicētuli parauini/ necnō
Taruisini vicarios ab Henrico ad se missos acceperūt. Roberts-
tus iterea Neapolitanor/ rex: Marescallū suū in Etruriā misit
vbi Ferrarienses Bononienses florētinosq; in ptribus conserua-
ret. at Henricus genuensiu classe Sauonenſiūq; pisas petijt eg-
tatu: terra p Lucenses pmissa tū romā a pōtifice missis qui tū
in gallijs habitabat ob tumultū deīn partium cū ventri studio
sus esset Tybur migravit agentē tybure Henricū/ nūcī frider-
ici Aragonū regis adierūt/ cū quibus pmissa apd' Genuā fœ-
dera cōstituit/ affinitatē q̄q; regi Siculo honestissimā obtulit.
Paulopost Tybure pfectus iperator: p Sabinos vmbrosq; pe

rufiam & inde Arretium amiciffimam tunc sibi delatus / vallis arui
 superioris oppida & castella nemine resistere auso cepit. ductum
 est inde florentiam quibus Lucenses Miniatensesque & Senenses co-
 pias miserant / a Bononiensibus autem et Ferrariensibus regis Ro-
 berti venerat equitatus. Obsidione igitur incursionibusque vexa-
 tis florentinus / imperator hyeme instante ad Cassianum oppidum via
 Senensi / octauo a florertia miliario confedit: & prefecit ex Gi-
 bellinis duo: unus apud Scarpariam: alter alio loco cum germanos-
 rum copijs relictis / capta de florentinis seruare: & simul urbem in-
 cursionibus infestare curarunt: eoque florentinos fame oppressos
 redigerunt: ut deditioem facere cogitarerent. Consulit deinde pisas / ut
 Robertum maiestatis reus citaret / quem terno edicto citatum nec com-
 parentem / regno priuatum denunciat. Interim tamen Lucenses Minia-
 tensesque tantis affecit cladibus: ut Lucenses amissis agrum oppidis
 apparuerit eo anno simul cum florentinis in deditioem fuisse ven-
 turos. Acta igitur pisas maiori estatis parte / imperator per Senensem
 agrum ubique vastatum. contulit se Arretium: qua in urbe cum maxi-
 mis honoribus susceptus / Robertum regem priuatum regno pronun-
 ciauit / quam tamen sententiam Clemens in suis constitutionibus impro-
 bauit: plus imperatoris odio quam iuris prudentia / incidit tamen in
 egritudine imperator / ex qua ut conualesceret (consulentibus me-
 dicis) ad Marcerti balnea se contulit a quibus multo imbecillior
 reuersus Boncomuentum / quod oppidum. xij. a senis miliario distans
 obsidere pergit: ubi veneno itoxicatus moritur nouo inaudito
 ac vix credibili ausu quod nisi a florentinis factum esset nemo crede-
 ret missio equidem veneno in eucharistia / dum sacra christi communioe
 praeuissus optimus princeps aie pabulum: vitae vero exitum sumpsit /
 subornato ad tam crudele veneficium pollicitationibus et promissis pre-
 dicatorum ordinis fratre quodam (ut Ptolemeus Lucensis scribit)
 at ne tanti principis mors inulta maneret: quingenti equites ger-
 mani henrico militare soliti: Hugucione fagiolanum ducem secu-
 ti: lucenses agris multatos / pacem iniquis condictionibus a fagiolas
 no coegerunt. ager namque lucensis pisano est additus & gibellini exu-
 les albici in urbem sunt reducti. ¶ De Ludouico. III. Bavarie
 & Friderico Austriae in controuersia electis. Ca. XLIII
 Inter principes electores conuenientes duos in controuersia delege-
 runt. ludovicum Bavarie nepotem ex filia rodulphi de habsburg et

Spira.

Esselingam.

Bruscam
Argentina.

Ioānes. xxij

Fridericū Austriæ duces. Qui Imperatores primo apud Franck
fortem cōgressi/Mœno fluuiio diuisi ad pugnā nō venere. cō
parato interim in gēti exercitu/Leopoldus austriæ dux fratri
auxiliaturus Ludouico ad Spirā occurrit/ fugit Ludouicus/
tandē cōiunctis copijs/Leopoldus cū fratre Friderico in Sue
uia fugientē Ludouicū sunt secuti/dubioq; Marte certatū est
apud Esselingā/multis utrimq; desideratis captisq; ut neutri
victoria cessisse videat. Secūdo maximis copijs cōparatis: ad
Bruscā alatiæ fluuiū cōuenere (qui fluuius Allam p nobilem
Argentīnā ducit) ibiq; longius statuis collatis/preliū vtrinq;
pepigere. Videns tū Fridericus Bauarū/peditatu habūdare
statuit: & ipse equitibus equisq; dimissis pedet pugnare. quō
visō stratagemate Ludouicus Bauarus in fugā versus ī Baua
riā se recepit/tandē Ludouicus Fridericū (fratre Leopoldo ab
sente) aggressus vincit/capitq; nihilo tñ minus Leopoldus ba
uarū bello persequit. q; tandē Argentīnæ defunctio Ludouic
cus regno potit/victoriaq; elatus p imperatore illico se gessit/
ardentibulq; bellis disciditq; Italiæ ciuitatibus vicarios impera
torio eis noīe iposuit. Primūq; vicecomites Matheū (aliq; Mar
pheū scribūt) Galeatiūq; tū Marcū Luchinū Ioannē et Steffa
nū eius filios ita fouit/ut Mediolano potiti sint: idq; eo fecit q
facilis Romam pfecturus coronā aureā acciperet. Sub idem
fere tēpus Robertus rex Genua Sauona q; ptis Guelphe opa
potitus ad Ioannē. xxij. pontificē in gallias se cōtulit/ suadēte
tū pōtifice/Carolū regis franciæ Philippi filiū in Italiā cū copi
is misit. Guelphis Lombardię vercellis apud Guidonē de tur
re cōgregatis auxilio affuturū. Ingressus vercellas Carolus do
miniū vrhis (qđ tñ paruo tpe retinuit) accepit. Coacti em sta
tim Gubellini auxiliaribus Lodouici copijs/q; cū Galeatio mi
litabāt/vercellas arcta obsidiōe cingūt/ut Guelphi statim cō
meatus inopīa post fame cōpulsī/urbe simul cū gallis emigra
uerūt: quā Galeatius dominio suo subegit. Victis deinde in
genti pugna florentinis p Accium filiū Castrutij Lucensis au
spicijs militantē: qui tū in Etruria imperatoris ptes fouebat/ &
q; Italiā turbatior esset: Ioannes pōtifex Ioannē vrsinū cardina
lem in Italiā legauit/ cui factionis Guelphe gratiā multos fa
uores sperauit allaturā. Postq; igit legatus in Italiā venerat/

statim Guelphos extollere & fouere/ ac Ghibellinos opprimere
 re annisus est. Vñ ghibelline factionis principes/ Ludouicum
 p̄cibus pollicitationibusq; victū in Italiā descendere coegerūt.
 Qui superatis alpibus/ aliq̄diu Tridenti substitit/ dein Brixia
 tū Mediolanū peruenit. Vbi ciuibz libertate donata perm̄
 sit/ vt. xxiiij. ex omni populo creatis reipub. administratio res
 linqueret. qbus ipse presidē addidit: ea solūmodo īperatoria:
 auctoritate gesturū/ ad q̄ externi magistratus (q̄s potestates di
 cunt) consueuerūt in liberis ciuitatibus deputari. Placatis tum
 principū animis/ ab eo paululum alienatis ob Galeatiū ac fili
 os q̄s ob tyrannidē in carcerē cōiecit/ in Etruriā iter ingressus
 a Castruccio Luce honoribus summis exceptus/ īperatoribus
 exhiberi solitis: statim in Pisanos mouens urbis dominio poss
 tus est. Cōmoratus p̄sis duos ferme menses Ludouicus tū ro
 mam iturus p̄ maritimā tetendit orā/ cunq; viterbiū puenisset
 cū germanis Castrucciꝝ militibus/ Carolus statim florētia res
 licta & ipse cū copijs p̄fectus ad genitoris regniꝝ presidia fe
 stinauit. At Ludouicus a Po. ro. ingenti honore exultantiꝝ fa
 uore susceptus/ coronatiōis pompā tam diu distulit: q̄ad p̄ce
 res & urbiū Italicarū primores/ qui cōtinuo confluebāt: omes
 aduenissent q̄adue pompa pridē ad oīa tēpla vrbisq; basilicas
 destinata: & ad eius accessum inchoata die prefixa: quiesceret
 quo die kal. lunij nona/ Stephanus senior columna iussu cle
 ri & populi corona illū insigniuit/ Aggressus tū rem haud ran
 to principe cōgruam/ insigātibus romanis (qui egre pōtificis
 absentia ferebāt) Petrū Corbariensem ordinis minorꝝ fratrem
 erexit in antipapā: ob quā rē a Ioanne pōtifice qui eū excōmu
 nicauerat depositus/ redijt in germaniā copijs germanicis q̄
 ab eo defecerāt/ sub Marco vicecomite relictis: post Ludoui
 ci reditū in germaniā philippo francie rege hortante/ Ioannes
 Bohemiæ rex Henrici lutzelburgensis filius (quē apd̄ Boncō
 uentū ostendimus obijisse) ad pontificē misit/ sequestri se ex
 hibens/ ut Bauarus ecclesie recōciliatus iuri/ qd̄ īperiꝝ electio
 ne p̄tenderet renūciaret. alterq; Henricus & ipse dux Bauaræ
 īperator ordine crearet. Ludouicum em̄ Bohemus suo suffra
 gio elegerat: ideoq; p̄pensior in hanc Bauarorū familiam fuit.
 Interim florentini potundi Luca auiditate flagrātes: eam oba

Petrus ordi
 nis minorꝝ
 Antipapa.

sedere qua breuifuerant petitori: nisi noua Italiae germanica
 turba incubuisset. Ioannes enim Bohemus rex a Brixianis accer-
 situs Gibellinis/in Italiam veniens: eamque urbem vi cepit: Ber-
 gonique tunc Spinule genuensi viro nobili ac ditissimo qui Lu-
 cam a germanis emerat duomilia equitum peditum paulominus
 imisit. solutaque Luca obsidione/ Florentinus ager populatio-
 nibus & incendijs est foedatus. Parma rhegiu Mutina regis
 Bohemiae dominum eligentes/ sese illi missis oratoribus dedis-
 derunt/ mutataque est exinde rerum in Italia condicio/ ut quibus
 pontifex. Romanus rexque Bohemus aduersarentur. Robertus
 rex florentinique nullo Guelphi Gibellinique nois discrimine fo-
 uerent. Qua de re sedus iniere vicecomites Mastinus scaliger
 veronensis/ Philippus Gonzaga Mantuanus: Carraria patas-
 uinus/ Estensis Ferrarensisque cum Roberto Neapolitano flore-
 ntino. Quo federe Ioannes permotus Carolo filio cum copijs.
 Parme regni & Mutinae urbium custodie relicto: in germaniam
 se contulit maiores copias/ & tantis necessarias conatibus
 contracturus. Interea Manfredus pius Carpi dominus inita cum
 Carolo societate Estensem aggressi ad foelicianum fundunt fur-
 gantque / in ea fusi exercitus pugna/ octingentos ex ferrariensi-
 bus occisos constat: captorum numerus ingens in quibus prestan-
 tiores. Nicolaus Rainaldi Marchionis frater: Theobaldus de
 Castabilis: & Iacobus de Agerijs & plerique ciues ferrariae no-
 bilitatis primores. Interim Ioannes cum equitatu quem in germa-
 nia comparauerat reuersus/ eoque Parme relicto: Bononiam ad-
 legatum se contulit eique assistentes Brixia Bergonique ab eo descen-
 dere: tum Accius vicecomes Papiam ingressus/ arcem oppug-
 nat/ prefectum regis deiecturus/ tunc rex in agium Mediolanum con-
 uersus: magnam edidit vastitatem: vixque parma redire potuerat
 cum Luce ciuitatis audit rebellionem: quibus populorum leuitatibus
 perpensis in germaniam rediit: Italicas factiones pertesus. Inter-
 im pontifex Benedictus prudens (ut sibi apparuit) consilio sed-
 pessimo in posteros exemplo/ tyrannos & Lombardiae primores
 principes legitimos confirmauit: Luchino enim vicecomiti & Ioan-
 ni eius germano fratri quem Mediolanensem archiepiscopum institu-
 it vicariatum Mediolani auctoritate applica attribuit: parimodo
 Mastinus scaliger verone & Vincetie: Philippinus Gonzaga

Mantua: & regij Albertinus Carrariē patauj Estenses / Per
 rariæ mutinæ & argētæ vicariatus aplice auctoritate receperūt
 Ludouicus ut par pari (ut aiunt) referret inditiōe ecclesiastica
 multos vicarios auctoritate iperiali cōfirmauit. Ioannē de vi
 co urbis p̄fectū viterbij: Galeothū Malatestā & fratres Arimi
 ni: pisauri: fanij: feretranū vrbini: Diolphū & Galeatiū fr̄es
 Callij: alegretū: Clauellū fabrianj: Bulgarutiū matelice: Isme
 dūtiū. S. Seuerinū / genitilē varraneū Camerini Michaelē mō
 tis Milonis: Pāgonū cingoli Nicolaū boscaretū Esij: Guido
 nē Poletensem Rauēnā: Frāciscū & Sinebaldū ordelaphos
 Forliuij & Cesene: Ioannē Manfredū fauētie. fuit Ludouicus
 suapte natura: quiescētiā: vīr comis blandus ac pbenignus: q
 bus rebus germanos obsequētiores habuit q̄ alij armis habu
 ere: ideoq; cū pōtifex Clemēs. vi. Carolū Ioānis filiū casarē in
 Ludouici dedecus dep̄ssionēq; declarasset. ludouico tū viuo
 ad iperitū puenire nō potuit: trib⁹ etiā post mortē ludouici suf
 fecit Eduardo anglorū rege Marchiōe Misne & Gūthero co
 mite de nigro mōte. ¶ De Carolo. llll. Ca. XLV.

Glemēs. vi.

Peruenit tandē Carolus ad iperitū neutiq; patri auoq; simi
 lis: plus em̄ regno Bohemiæ / q̄ imperio p eum consultū est /
 Venceslaum filiū ignauissimū obligatis iperij publicis vecti
 galibus Casarē fecit. xv. agentē annū: sub hoc secorde stulto
 rege: vesana hussitay heresis / annoꝝ nostrorū erate ortū ha
 buit: q̄ multis malis germanos circū Boemiā habitātes afflix
 it: q̄ utinā ex iferiori germania nō tandē ad superiorē serpat et
 penetret: libet ī superiorū principū gloriā decusq; magnificū:
 (ei⁹ etatis viri disertissimi oīmq; bonay artū īstauratoris) frā
 ciscij Petrar. eplē cuiusdā yba recitare: in q̄ Nerio Forliuiē sic
 scribit. Oīs prās ipatiēs cōsortis erit: cuius rei si q̄ antiq nō suf
 ficerēt: vereor: ne recēs nobis exēplū casus attulerit: ut iā pōtis
 sex romanus principē Romanū romæ esse vetuerit: qd̄ fama
 loquit / quē nunc diademate cōtentū ac iperij titulo rome nō
 solū patit: sed iubet: et quē dici iperatore sinit. imperare nullo
 mō siturus ē. Ad ipm vō carolū petrarcha sic dicit. Nescio qd
 romano pōtifici pollicitus iure iurādo īterposito: q̄ si muro va
 lido seu mōte inuio Ro. urbis aditu phiberis. quenā ista sup
 bīa ē: prīcipē Ro. publice libertatis auctore: libertate priuare /

Heresia hus
sitarumFrā. Petrar
cha.

Innocentius
sextus.

Alsatia

ut cuius esse debent oia ipse nō sit suus. Innocentius em̄ pōtē
fex Carolū anno sui pōtificatus. iiii. p̄ duos cardinales ad eam
rem missos/ea cōditiōe coronari pm̄isit; ut neq; romæ neq;
in Italia diutius moraret̄. Sub hoc Carolo multa mala p̄pessa
est Alsatia ab Anglis: qui deuictis franciæ populis ingēti p̄lio
in quo Ioannes Bohemus Caroli pater occisus fuerat Italiam
petiere. Anno salutis. M. ccc. lxx.

De Venceslao ignauissimo & se
cordissimo rege. Ca. XLVI.

Mortuo demū Carolo Bohemo Venceslaus eius filius/ignauiter imperiū potius occupauit quā rexit. Pallus ē em̄ huius
sitæ heresim inualefcere. Quā quidē perniciosissimā factio
nē sanctæ romanæ ecclesiæ papalisq; excellentiæ & ceremoni
arū ecclesiasticarū contemtricē. inde ortū sumpsisse. q̄ docto
res & insignes litteratura viri: in Pragensē ecclesiā cathedra
lem nullo pacto assuebant. Eius rei Eneas Syluius in Bohe
morū historia capite. xxxv. testis ē. Ne simile virus in germa
nica natiōe erūpat. caueat Spiren̄sis ecclesia caueat & augustē
sis caueant & relique q̄ eliminatis & explosis viris doctis īge
nio & eruditioē florentibus: vel eos solos recipiūt/aut recipē
re laborāt: quī generis nobilitate tantū superbūt. quī venatis
cos & aucupatorios canes: cincinnosq; suos xp̄ianæ reip. pre
ferūt. p̄ libris (quū inciatī sint) clipeos & galleas ostentantes:
Vt aut Venceslaum transeamus is a regno romano omniū
suffragijs abrogatur discant in hoc Venceslao reges & p̄ci
pes nostri regna & principatus fœliciter regi/conseruari/am
plificariq; nō posse/ignauia/torpore/ocio/luxu/deliçijs cala
mistratura: choreis: libidinibus: aucupio: venatu. hastiliumq;
cōgressu: sed labore vigilantia: strēnuitate: sapientia: virtute:
iusticia. prudentia: frugalitate: religiōe: reipublice amore. Dis
cant ad gubernandos populos nequaquā esse opus calamistrat
is: veris & fictis fatuis: panthomimis susurronibus: effemina
tis: adulatoribus ecclesiasticæ libertatis et oīm bonarū litterarū
inimicis: sed grauib; viris: grādeuis: prudentibus: veracib;
magnanimis: constantibus: integris: doctis: sapientibus & sa
pientiæ amatoribus. Iusto dolore cōmoti: libuit hæc paucula
contextere. nunc ad institutum nostrū reuertamur.

De Roberto Bauaro Re. Ro. Ca. XLVII

Deposito Venceslao Robertus gente Bauara comesq; rhe-
ni Palatinus philippi hodierni proauus iperio sufficit vir ius-
ticia gloria clarissimus. Hic a florentino populo in Italiā vo-
catus est: vt Ioannis Galeatii (quē Venceslaus pecuniā accep-
ta ducē Mediolani dixerat) potentiā cōprimeret. Comparato
igit fortissimo militū exercitu: in Italiā descendit/ & agrū Bri-
xianū ad Benaci lacus orā ingressus/ copijs Galeatii cōgredit
vbi fugam Italīs perfide clientibus fractus Tridentū se recepit:
vnde vocatibus venetis paduā est delatus: ad quē florenti ora-
tores sumptuosissimo apparatu/ sed copias minus egregie in-
structas ut bellū resumeret: trāsmiserūt. videns optimus pri-
ceps/ florentinos copiarū paucitati pecuniarū quoq; paululū
addidisse/ in germaniā rediit sinens Italos suis se militibus cō-
ficere. Morit Robertus, M. cccc. x. & in choro ecclesiæ sancti
Spiritus Heydelbergen. sepeliit. Cum hoc epigramate sacro-
phago incisō. Robertus bauariæ dux co. rhe. palatinus: roma-
norū rex iustus: pacis & religionis amator: dignus deo visus/
qui p iusticiā pateret: huius sacre edis & collegij institutor.
Hic cū castissima cōiuge Elyzabetha: norici montis Burggra-
uia quiescit. Vita functus anno xpī. M. cccc. x. kal. Iunij. xv.

De Sigismundo Magnificentissimo Impe-
ratore deq; testimonio in eius laudem Ioan-
nis Gerson. Ca. XLVIII

Successit huic optimo principi in imperiū Sigismundus hū-
garorū rex/ ad qd regnū adoptatus fuit a Ludouico hungarie
rege sine liberis defuncto: & Carolo eius ex fratre nepōte: quē
pceres Hungariæ ex Neapolitano regno cui iperabat (Ioāna
cū viro expulsa) accersierāt a regina q oditū dissimulauerat ob-
trūcato Anno salutis, Mccc. lxxxv. Is Sigismundus cū doctri-
na tū humanitate: tum multarū linguarū noticia princeps fuit
clarissimus: sepius cū thurcis pugnauit: terra mariq; duos &
triginta thurcorū regulos securi pcussit/ tū imperator designa-
tus egreferēs ecclesiæ: christianarūq; plebis labē (quā post mor-
tem Gegorij. xi. ambitione & supbia gallicoq; fastu contraxe-
rat) Urbano. vi. & Gebennensi cardinali ad pōtificatū suffec-
tis: cū Itali & germani Urbanū: Galli & hispani Clementē se-

Concilium
Constantien.

querent. Aggressus est facinus augusto dignissimum magni
excelliq; animi/peragratissimū Europæ pūitij singulis regi-
bus principibusq; domi cōuentis effectū/ut cōciliū ex omniū
pontificū sequelis ad Constantiā germaniæ urbē haberet. In-
ter multa autē q̄ triennio toto summa grauitate a patribus con-
sultuta sunt: illud acuratissime ac spiritus sancto in dubie aucto-
re decretū fuit: ut qui eo in cōuentu pōtīfex crearet quinto: &
successores deinceps singuli. vij. quocq; anno: p seruāda chri-
stianorū vnione generalia celebraret cōcilia: in qbus libere for-
ret quecunq; in rē christianā viderent corrigere: addere: imu-
tare/ prefertim in capitibus q̄ dum nutant membra labāt. Cre-
atus est tū omniū nationū suffragijs Otho Columna patrici-
us romanus pontifex Martini. v. (ut sit) noīe desumpto: spre-
tis Petro Luna viro doctissimo/ Angelo Veneto: Corario &
Baldefare Gossa patria neapolitano/ quorū primus Benedictū
xij. Secundus gregoriū. xij. vltimus vero Ioānis. xxij. nomē
in pōtīficatu desumpserat. Venit tandē Sigismundus in Itā-
lam p Beluisionā ingressus: inde a Philippī ducis copijs pom-
pa cæsare digna Mediolanū deductus/ accepta mediolani fer-
rea corona: Romā pficiscit/ vana spe Philippī multa pmittē-
tis (ut pfidis quibuscūq; Italici mos frequēs est) sepe delusus/ au-
ream coronā ab Eugenio recepturus substitit Senis: p menses
aliquot in gratiā pōtīficis rediturus: quē eo qd morigerus phi-
lippo Mediolano fuisset leserat: post varios itaq; hoīm vtriusq;
missorū conatus. Tandē Caspare Slichio Sigismūdi epistolā
magistro oratore missō (qui prima legatiōe re infecta redi-
erat) impetratū exitit ut Sigismūdus romā veniret i periali dī
adematē/ coronāq; sublimādus. Ingressus est igitū urbē ad diē
kalendāz iuniarū. xi. populo romano cū ingenti illū pompa
deducētē ad scālas vsq; basilice diui Petri pōtīfex cū cetū car-
dinaliū obuius comiter eū excepit: ac pridie earundē kalenda-
rū sollemnissimis ceremonijs coronatū: Imperatorē augustūq;
salutauit. Abiens tū romā basilicā petijt: discidiūq; patrū qui
tū ibi cōciliū a Martino. v. indictū & decretū & ab Eugenio
cōfirmatū approbatūq; (Platina teste) celebrabāt; ab Eugenio
dissidentīū sedato: rebus Hūgaricis rite dispositis Bohemiā in-
gressus: pragā puenit Anno. M. cccc. xxxvi. ab ortu saluatoris

Caspar
Slick

Basilea
Eugenius
quartus

ris nostri ubi extremis honoribus exceptus est: quē paulo ante Bohemorum hostem censebāt. Hic Sigismundus cū mœrore dicebat sese erubescere ppter ignorantia principū electorū qui latinas litteras neq; legere neq; intelligere possent. Habuit semper in p̄cio litteras & litteratos: q̄s supra illos qui genere tantū sunt nobiles: in sua cursa honorabat & locabat. Interrogatus cur id faceret/nobilitatemq; & illustri natos genere contempnui haberet. Respondisse fertur/ iure ego illos colo & cæteris mortalibus prefero: quos natura parens & deus singulari donauit ingenio. Subiciens illos solos a natura & deo posse creari: In sua autē potestate situm/ut nobiles titulo & prædijs faceret: quocūq; placeret momento. Is etiā Sigismundus quod preterire nolo in consilio Constantiensi reprehensus a Cardinale placentino q̄ contra grāmaticorū prescripta verba quedā pronunciaſset: nō minus scite q̄ festiuiter ait. Placentine si supra leges sumus/ quare supra grāmaticā esse nō possumus? Placentine placentine: quibus places/placeas: mihi nō places. Latinū autē Sigismundū fuisse & sapientē/cristianissimus parisiensis gymnasij Cancellarius Ioannes Gerson testis est qui inter alia de Sigismundo sic loquit̄/Serenissimus rex romanorū semp Augustus: priusq; recederet ab hoc cōcilio ad locū cōuentionis cū rege Arragonū & Petro de Luna orationē ad deputatos habuit/om̄i religioſa pietate/& uera christiana religione plenissimā: quā his auribus nō sine pia cōpunctione letus audiui. Idemq; theologus lo. Gerson alio quodā in loco sic ait/vellem dareſ hic spaciū q̄ Sigismundum Romanorū regem cōparare liceret ipsi dauidi. Eum nanq; incredibilis labor actiue vitæ iugiter exercet/in quo nihilominus spiritū deuotionis habere cōpertū est: per collocutiōes deuotas usq; ad cōpunctionem lachrymosam audientū/his oculis vidi & sensi/laus erit hæc: Sigismundi sempiterna. Multū uero nostræ tempestatis principes litteras odiunt/latinū sermonē (etiā si sciant) loqui erubescunt. Quoniam assentatores & calami strati qui principibus noctes & dies (sicut sanguisugæ) cohærent auertunt innocentissimos eorū animos/dicūtq; esse indecorū principū/discere & loqui nobilissimā linguā. Timēt em̄ impudici canes/& mancipia dyaboli/si principum spiritus

Gerson

inuadat sanctus ardor sapientiae studij litterarū prudentia virtutū historiarū/sele qui barbarie pleni sunt contemptū in: doctosq; & graues viros sibi pponi/qui nihil didicere aliud quā aucupio: venatu: furore: blasphemia: crudelitate: luxu: otio: ludo: libidine: humani sanguinis ecclesiasticarū rerū siti: & omni vestium/verborū operū leuitate: calamistraturarū nostram nationē infamē despectamq; reddere/ac mirū in modū apud exteros contemptā & abiectā. Persuadent etiā principibus nostris hae sanguifuge posse respub. feliciter gubernari: absq; doctis & literatis hoibus: nescientes qd̄ scribit Iulius Capitolinus historiographus elegātiſſimus. Marcū imperatorē semp̄ i ore habuisse: illud diuini Platonis Florere ciuitates si aut philosophi imperarent: aut imperatores philosopharentur.

¶ De Alberto Austrio Boemia & Hungariae rege: in Ro. regem electo. Ca. XLIX.

Morit tandem Sigismundus/morbo atateq; confectus: Albertūq; Austria ducē generū suū & virtute prestantē/& nobilitate sublimen/regnoq; relinquēs heredē: quē statim nobiles Hungaria Bohemorūq; regem salutauere. Postq; vero Sigismundo parentatū extitit, Albertus in alba regali cum cōiuge sua Elisabetha/summo consensu applausūq; populī coronatus est. Inter hae electores īperij apd̄ Francofordiā cōuenientes/rem Romanā Alberto demandant: quā sine Hungarorū cōsensu ei acceptare nō licuit: id em̄ eis p̄miserat cū se regē suscepere/postremo multisvtrinq; habitis cōsultationibus: proceres Hungarorū Fridericū ducis Austriae tunc adolescentis/hodie Imperantis p̄cibus victi: assensum prestiterē/imperiū summa germanorū cōgratulatione: ab Alberto est susceptū. Petrarcon interea factionis haeretice caput: Polonorū regis fratrem. xij. annos natū regē appellat: qui acceptis a fratre auxiliariis copijs. Alberto Bohemiam ingredienti aliq̄ diu resistit: nuncq; ausus tñ pugne facere copiā: relicto tandē Vlrico Cilie comite/qui regnū gubernaret: Albertus in Slesiam peruenit. Vratislauiensibus vero (ea est ciuitas nobilis ac potens & Slesitae caput) Albertū Marchionē Brandenburgensem petentibus belli ducē dedit/qui Poloniā sepe infesto exercitu petens. longelateq; predas egit. Per idem tēpus dispositus Seruicū sa:

acerdotibus & nobilibus in Hungariā p̄fugerat thurcorū ip̄e
rū veritus: vno tñ filio relicto/ qui Syndoraniā castellū in ripa
Danubiū sitū & a thurcis obsessum tueret. Albertus ab Hun-
garis inuitatus/ obsessis op̄e laturus Budam petijt/ aduersus
thurcos exercitū ducit: qui iā castello capto aufugere/ q̄ resc̄o
to Albertus dimisso exercitu Budā redijt/ ubi ob calorē estas-
tis vehementiorē morbū cōtraxit/ tandēq; in austriā iturus in
rure qd' longū dicit/ cōdito testamēto. vi. kal' nouembris de-
cessit. Princeps clemētia: liberalitate: ac fortitudie clarus: & qui
ceteris rebus longe religionis studiū anteposuit. Regina Ely-
sabetha Sigismundi filia. viij. kal'. Martij iam filium ex Alber-
to pepererat Ladislaum noīe: cui postea vtrinq; regnū paruit

De Ladislao Alberti filio/ & de integritate

Alberti Bauariæ ducis. Ca. L

Alberto tñ mortuo Bohemi de rege disceptātes (licet regina fi-
liū regē natū in cunabulis ostenderet) in varias ptes scindunt
nōnullis p̄suadentibus ut Sigismūdi & Alberti regnū memis-
nerint: nepotē filiūq; Ladislāū ne respuāt/ cōtra ius gentiū pa-
ternā hereditatē puero ne adimāt: fœdera cū australibus p̄cul-
sa ne violent/ pupilli atq; orphani mīlcreant. At in cōtrariū
hij qui Albertū regē oderāt/ pponūt regē a regēdo dictū qui
regendus sit regē vocari nō posse. Vicit hæc sentētia. Albert⁹
itaq; Bauariæ dux maiore p̄ce: & voto: rex declarat/ qui apud
Venceslāū quōdā nutritus: Bohemicæ linguę nō ignar⁹ erat
Mittunt primores regni ad Albertū/ iter q̄s Vlricus rosenfis
hō se tēpori accomodans: prius em̄ ptes Alberti regis fouebat
Albertus v̄o Bauariæ dux eavirtute atq; anī moderatiōe v̄sus
est/ q̄ postq; reges esse cepere rarissima semp fuit. Nā veniens
tibus ad se Bohemorū legatis/ amplū & nobile regnū offerēti-
bus: gr̄as agit qui se vnū ex oībus regē elegissent: multa se i-
circo bohemis debere. At cū regis Alberti filius extet/ indeco-
rū esse cū alterius iactura regnū querere: paternā hereditatem
nulli auferendā. qui pupillos suo iure spoliēt deo atq; hoībus
iustos. Quā p̄clara sentētia iusto atq; optio p̄cipe digna: hic
Albertus Bauariæ dux/ bohemorū rex esse potuisset: sed quia
iure nō potuit/ assumere recusauit. Si idē n̄ri hodie principes
efficerēt: ut nulli suū cōtra deū & p̄ter iusticiā auferret/ domi-

nandi libidine inicitati pax vigeret: iusticia cresceret/ caritas ser
uaret pauperes nō interierent: pacta & foedera manerēt illesa:
xp̄iana virtus in thurcis augeret/ p̄cipibus ad supos pateret
ascensus/ q̄ sua violentia & iniusta principatū & dñioꝝ am
plificatiōe seipsos in stygiā paludē p̄cipitant atq; dimergūt.

¶ De Friderico Austrio. III. Ro. ip̄atore. Ca. LI

Fridericū Austriæ ducē electores cæsare decernūt/ qui & tu
torē Ladislao se prestitit/ magnaq; cū integritate ei muneri p̄
fuit/ tandē insidijs disceptationibus multis bellis etiā Bohemi
cis Hungaricis & australibus fatigatus/ adolescentē prestantis
sime indolis regnis suis tradidit: quē nondū principatus inicit
antē bohemi p̄ Georiū Poggiobracciū & Rogezanā Heresū
archam (qđ Fridericus vir integerrimus semp̄ veritus fuit) ve
neno īterfecere: qui solus patrię spes/ & fidelīū defensor futu
rus sperabat. Fridericus ad imperiū legitimis suffragiis suffec
tus/ cōpositis statim Austriæ rebus. Primo quoq; tēpore legē
pmulgat/ qua cunctos sub ip̄erio degentes/ ad pacem minis
penisq; cōpellit/ tum animū sedulo applicat ad scissionem tol
lendā q̄ inter Eugenīū pōtificem/ & conciliū Basiliensē sub
orta fuerat/ in quo cōuentu Amedeus Sabaudie dux (rep̄ba
to Eugenio) in pōtificem per patres declaratus fuerat/ qui ad
eam rē suasu Philippi ducis Mediolani hostis Eugenij indu
cti Amadeum ipsū/ foelicē vocatū pontificem creauere Eus
genio tamē viuō res subdole orta sopiri nō potuit quāuis cre
bris legationibus/ prudentissimorū deniq; principū consultat
tionibus sapius laboratū sit: dissolutio tamē concilij facta fuit
itū peste itū bello qđ Eugenius Suintensibus & Basiliensibus
(ut Platina scribit) induxit p̄ Ludouicū Caroli regis Franciæ
filium (quē Delphinū dicunt) qui victorē exercitū Anglis ex
regno deturbatis/ in Basilienses per sequanos ingressus tradu
xit in germaniā/ victiq; prelio haud incruento (subsidiaria ma
nu Suitū quā Basiliensibus ex om̄ibus Suitū pagis selectiss.
ma subsidio missa fuit) mille & quingentis peditibus occisis
germanos se vicisse (vt mos est populo) oēs iactitantes. quibus
triginta galloꝝ milia in paucos Suintenses duo forsitan milia
irruerint: tamē Suintenses quasi leones per omnē exercitū vas
gantur/ cedunt/ sternūt, & nō in spem victoriæ: sed in moris

vidionē pugnār: nō tam victi quā vincendo fatigati. Prius tamen octo milibus armeniacorū occisis ceciderūt. Quatuor armeniaci Heluetiū vnū insequēbant: quē cū telo confodissent strauere/ & in corpus exanimē grassabant. Tum alter Heluetius huius comes arrepta bipenne in quatuor illos effœminatos gallos fertur. Ex quibus duos obtrūcauit/ alios vero in fugā dedit/ ac deinde semianimū corpus sup humeros recepit: & i uitis hostibus portauit ad suos. Quā gloriosā victoria galloꝝ qui nō virtute sed multitudine superarūt sicut ipsi solent & de eis Vegetius scribit. Miror Lepontios siue Suteses paraciores esse ut sequant signa regis galloꝝ quā romanas aquilas cū tanta imanitate tanq̃ lugubri & cruenta strage superiores galloꝝ reges absq; iusto bello sine causa/ innocentes eorū patres & auos patruos & auunculos affecerint & obtrūcarint. Miror etiā quosdā ex nostratibus: qui cupiunt gallos germaniæ dominari. quos ego admonitos velim vt quis finis inde sequeretur/ diligenter cogitent: neq; post factū (qd̃ stultissimū esse Cicerō affirmat) dicāt: nō putaramus id/ qd̃ crebro fatua res ē negotio pacto consiliū querere: & acta agere. Qui principib⁹ nris psuadent gratiā inire fœderaq; pcutere cū externis regib⁹ si nihil aliud agūt/ id saltē efficiunt: ut nūcī & oratores facti/ alienas terras videāt: viarū solatio tediū leuent/ & donaria forsitā secū asportent. Optarē principes nros pitiuita nō laborare: sed mutuā inter sese cōcordiā fouere/ & solo patriæ salutē/ sibi decus: posteritati gloriā: ac in quoslibet hostes præcipue thurcū collectas inuictasq; vires cōpararēt. Nihil utilius nihil foelicius credidit Cor. tacitus romanis optari posse/ q̃ si eorū inimici inter sese dissiderent & altricarent. Maneat (inqt Cor.) quæso/ duretq; gentibus si nō amor nostri/ at certe odiū sui/ qñ in vrgentibus iperij satis/ nihil iam prestare fortuna maius potest quā hostiū discordiā. Missa istec: Galloꝝ rex Ludouiscus tū Delphinis cū suis armeniacis & cæteris gentibus/ vnīuersos assatiæ vicos/ & nōnullas ciuitates dolo pditiōe: blandimētis itrauit/ fidē egre seruauit: Assatiā omnē (ea tēpestare cerere & bacho locupletissimā) misere vastauit. ædes: domos casus: ciuiū: paupeꝝ: viduarū: orphanorū: puerperarū: atq; ipa dei nostri sacratissima tēpla/ igni succendit. Anno salutis nræ

M. cccc. xliiij. atq; ubi satis seuitū est in nostros / cum oīa vitæ
alimenta vorasset: & omnē libidinē in ruinas edificiōrū exple
uisset / mutilum fractumq; exercitū in gallias cepit traducere)
vix tertia aduc parte salua / incolumi restanteq; neq; illam quī
dem partē (quantulacūq; superat) integram & illesam potuit
ad sua reducere: quāuis crederet. Alsaticos vsq; adeo perculsos
& attonitos / ut nec quispiam eorū a secretissimis suis penetra
libus / prodire foras auderet.

¶ De triumpho & victoria ciuitatis Seletstadij in
vltimā Delphini cohortē. Ca. LII.

Cum em̄ Delphinus cū copijs q̄ sup̄ erāt / diuisis tñ exerciti
bus galliam redire instituisset / vltimā eius cohortē (q̄ predas
passim ab alsaticis direptas tuto sperabat ad galliam inferre)
Seletstadini ciues & magna p̄sertim eorū cohors / qui ex vicis
& villis eo tanq; ad Asilum fugerāt / qbus vna salus fuit: nul
lam sperare salutē: sese densis salubus & p̄ruptis nemoribus
abdiderūt / insperatoq; ex insidijs erūpentes duce & primipis
lo Conrado (quē longū vocabāt) secundis auspicijs obtinca
rūt / ac spolia quecūq; foeliciter ademerūt / eaq; in vicum impe
rii Romani Seletstadinū cū magno plausu gloriose inuexerūt.
Belli quoq; signa plurima magnifice / p̄ nostros conciuēs a gal
lis capta: in templo parrochiali / ut omnibus videnda pateant:
erecta sunt: in tantū triumphī memoriā sempiternā. His rebus
concilio dissoluto diffractionq; neutralitas (uti dixere) scismatq;
Nicolao. v. pōtifice rome a cardinaliū senatu electo: Friderici
cæsaris industria religiōisq; ac pacis amore tū cessauere. floru
ere sub Friderico. iij. germani ingenio prestantissimi tū in the
ologia: tū in mathematica & astroz sciētia / humanitatēq; li
teris nō solum latinis: sed etiā grācis quales fuere (ut aliquos
saltem & per paucos nominemus) Nycholaus de cusa treue
rensis / Cardinalis. S. Perri ad vincula. & episcopus Brixien
cuius doctrinā omnifariā: eloquentiā singulārē ingeniū p̄spici
catissimū: Ioannes Andreæ alerensis episcopus elegantī qua
dam epistola laudauit et extulit. Hic Nycholaus de Cusa mul
ta in mathematicis: multa in Theologicis disciplinis conscrip
sit. Cardinalatum doctrina & virtutibus meruit. Obijt Tus
derti. Anno salutis nostræ. M. cccc. die vndecimō Augusti.

Nicolaus de
Cusa.

Eius cadaver romā aduectum & in ecclesia sancti Petri ad vin-
cula humatū est. Floruit & ea tēpestate Iacobus Theutonicus
ordis carthusiensis vir diuinarū scripturarū eruditissimus: du-
biorū cautissimus interpres: vita & cōuersatione deuotus: hac
tempestate multa ac varia edidit opuscula: de anno Iubilei: de
causis passionū: de moribus Christianorū: de triplici statu ho-
minū: & multa alia clarissima opera q̄ numerare esset longissi-
mū. Dionisius natione theutonicus & ipse Carthusiensis ordi-
nis p̄fessus: vir & Theologia atq; alijs disciplinis eruditissim⁹
hac tēpestate claruit, qui cū esset ingenio subtilis: & eloquio
disertus: tot & tanta scripsit: ut numero opusculorū p̄ter diu-
patrē Augustinū apud latinos parē habuerit neminē.

Iacobus teu-
tonicus

Dionisius.

Laurentius theutonicus patria Coloniensis theologus atq; phis-
phus maximus: disputator acerrimus: gymnasium parienſe:
qd' in gallijs celebratissimū est legendo: docendo: disputādo
ac varios libros ac tractatus cōponendo egregie illustrauit.

Laurentius

Henricus natione theutoicus patria Coloniensis: preclarus
fuit theologus & declamator haud ignobilis: homo admirā-
de sanctitatis: de preceptis decalogi: de tribus partibus penitē-
tiæ: & multa alia opuscula edidit.

Henricus

Ioannes abbas in monasterio nuicellensi in theologia & iur-
re canonico eruditissimus. Scripsit opus insigne & præclarū/
quod prenotauit canonum & bibliae concordantia.

Ioannes ab-
bas.

Benedictus germanus patria Saxo: ex Halli opidulo ortus:
oriundusq; in philosophia & theologia atq; alijs liberalibus
disciplinis habitus fuit clarissimus. Gymnasiū Erphordense
qd' apud nos germanos principē locū obtinet multa dictauit
opuscula, doctrinae nō p̄rite nec lectionis spernende: ut sunt
eius cōmentaria: in genesim: in Exodū: in Leuiticū: in deutro-
nomiū. Georgius Burbachius wyennae mathematicā do-
cuit & in eo disciplinā genere pulchra volumina reliquit.

Benedictus
Saxo.Laus gym-
nasij Erfor.Georgius
burbachius

Ioannes de mōte regio Georgij Burbachij discipulus vir &
græca & latina lingua peritus: cuius ingenium in mathematicis
& astronomicis disciplinis etiā doctissimi Italorū extollunt &
laudant: ut Picus Mirandulanus comes in libris cōtra astrolo-
gos. Is multa scripsit in Gerhardū Italū natione Cremonen-
sem/ q̄ & graua sunt & erudita Scripsit p̄terea Ephemerides

Ioannes de
mōte Regio

Mortuus est Rhomæ accitus à Sixto quarto. Ponti. Max. ut emendaret pascalem Dionisij compotum.

Ioānes Vuesalia; Ioannes de Vuesalia sacerdos/ theologus & philosophus acutissimus Erphordense studium varijs libris a se editis & lectione publica mirifice decorauit. In eodem etiam studio et eodem tempore floruit Lutrea doctor insignis.

Rudolphus Agricola Rudolphus de Grunigen natione Friso vulgo agricola cognatus prius fuit & rhetor atq; poeta eminentissimus: græcæ latinæ atq; hebraicæ linguæ non Imperitus; cuius ingenium & eruditionē & summā morū innocentia ipsi Itali laudauerunt extat Hermolai Barbari viri eloquentissimi in eundem epithasium Rudolpho nono testimonium prebens: quod hic subnotatum est Inuida clauserunt hoc marmore fata Rudolphum

Agricolam frisij spemq; decusq; soli
Scilicet hoc viuo meruit germania laudis

Quicquid habet latinum græcia quicquid habet.
Illustrauit & legendo & docendo gymnasiū Heydelbergensē: in quo obiit Anno. M. cccc. lxxxvi. die. xxviij. Octobris. Ex hebræo psalterium transtulit: ex greco aut quædam Platonis opera; Dyonisium Ariopagitam quo minus traduceret morte est impeditus: composuit & alia multa.

Petrus Schottus Petrus Schottus/patria Argentinens. cōterraneus noster in litteris politionibus Rudolpho agricola usus preceptor: Bononiæ pontificias & Cæsareas leges sitienter hausit. In Academia Parisiensi philosophiā & theologiā didicit: fuit in his omnibus eruditissimus: nec græcas litteras ignorauit. Scripsit multa quæ passim circumferunt. Mortuus est Argentinæ in natali solo Anno ætatis suæ. xxxi. Sepultus in æde sancti Petri Iunioris in qua Canonicus fuit. Mihi quæ summa amicitia iunctus extitit/ et meū Thomā Vuolphiū Iuniore ex baptismo fote leuauit.

Conradus de zabernia Conradus de zabernia opidulo ad quartū lapidem ab Argentinā distante ipsum Amphionē in musica superauit: Scripsit de Monocordio librum unum: de modo bene cantandi librum unum & sermones varios quæ omnia & ingenij & doctrinæ suæ magnitudinē præ se ferunt. Fuit idem sacerdos & homo

Henricus Friso Henricus Friso Carthusiens. scripsit cronicā sui ordinis; librum

Henricus Friso Carthusiens. scripsit cronicā sui ordinis; librum

de nouitione instructione: de vita xpi libri unū. & multa alia.

Nycholaus patria Mogūtinus philosophus ac theologus fuit clarissimus ob eius ingeniu et doctrinā Friderico augusto fuit charissimus. Edidit commentaria in libros sententiarū: & alia quedam non absurda.

Iacobus Stralem sub hoc Friderico phis & theologus. fuit Iacobus in studio Colonien maximus senex: theologiā gloriosissime Stralem. docuit. cōposuit acutissimas questioēs ī Apocal. Ioānis apli.

Gabriel Byel Spirensis: theologus fuit magni ingenij & do Gabriel biel cōfina: legit in gymnasio Tubingeni cū summa gloria. Composuit cōmentaria in libros sententiarū. & quedam annoramēta super Canonem missæ. Et hos paucos ex multis numerasse sufficiat. Vt aut ad Fridericum cæsarem redeamus. Fuit is imperator: pacificus: quietus: admirandæ patientiæ & mansuetudinis: clero & ecclesiasticis nequaquā inimicus.

De prudentia rei militaris. Ca. LIII.

Vt ad rē de qua scripsimus reuertar sine cōtrouersia q̄ sentio dicā: administratores bellorū (qs veteres iperatores appellaue re) germanos iure optios esse & fuisse dijudicados. Si em exercituū copiā/metandorū castrorū peritiā: signorū collationē acierū instructionē/ordinū pertinacē obseruantia/oppidorū solertē oppugnationē cōsideres: ac cōmeatuū facilitatē frugalitatēq; & strategematū: Insidiarūq; faciendarū et vitandarū occasionē: neq; atheniensiū. Miltiadē Cunonis filiū: neq; Themistoclem Neoclis neq; Aristidem Lysimachi/ neq; Cunonem Miltiadis alcibiadem Clune neq; thrasybulum Cononē Iphicratem Chabrian Thimotheumq; germanicis imperatoribus cōparabis. cedāt Lacedemonij/Leonidas iclitus rex: Pausani as magnus homo: sed in omni genere vitæ varius Lysander qui Atheniensiu rempub. destruxit tyranidemq; Athenis induxit. Agesilaus optimus rex: cū a cæteris scriptoribus tum a musa attica xenophōte Socratico collaudatus. quid thebanū Epaminūdā quē & musicē didicisse egregieq; saltasse cōperimus qd multis a persona principis alienū videt/ qui alienos mores ad suos referunt/ & quæ eis leuia videntur pari modo apud cæteros arbitratur esse/ sed greganicum est etiā in olympia vincere/Epaminundam dico Pelopidamq; nū germanis

Martinus
Schuartzius

cōparabimus: Quid de Philippo Amynthe filio, Alexandro
q; Antigono; Demetrio; Seleuco; Lysimacho; Ptolomeo; in-
numerisq; alijs qui ab Alexandro veluti ex equo troiano pde-
rūt. Habeāt: Pœni; Hamilcares; Hannibales; Asdrubalesq; re-
linquāt nobis Henricos Othones Carolos Conrados Frideri-
cosq; de Assyrijs Persis Partisq; nō est quid dicā/ cum princis-
pū nostrorū serui libertiq; illis ventiduos prestare queant. Pos-
sem hic mille numerare germanos qui humili loco nati nullis
opibus sed sola militaris rei pericia & fortitudine subnixi: apd
exterarū gentes īmortalem gloriā sunt cōsecuti. Sic nrā ætate
Martinus Schwartzius nouus homo/ sed instar Marij in armis
acer fuit & bellicosus: cuius pugnae et victoriæ in cōuiuijs Bri-
tānorū (quorū tñ hostis fuit) creberrime ad lyram cantant.

¶ De triumphis germanorū: quodq; eorū auxi-
lio romani quoq; triumpharint & qd ipsi quā-
doq; romanis dominati sunt. Ca. LIII

Dicam igit qd sentio/ germanos omniū gentiū victores: vi-
tricemq; gentē needū a romanis qui oīm gentiū prestantissi-
mi victores triūphatoresq; fuere victos/ & si partē aliquā ger-
maniae vicerē: nō tñ sine germanis victoria potiti sunt: sed ger-
manis militib⁹ totius mūdi populos deuicere. Merito igit gēte
victoricē dixerī: cuius auxilijs alij certauere/ ipse in toto libere.
Tandē florentissimā romanorū rēpub. aggressi: q; stipendijs
miliciaq; meruerāt imperiū et totius orbis monarchiā sibi sub-
didere. Vera nobilitas/ vera libertas/ & in militari disciplina fi-
des/ robur/ fortitudo/ cōstantia apd germanos sunt. Histori-
cos mirari soleo veteres pbatissimos (nō hos nouos qui assen-
tatores potius appellandi sunt) qbus cū lex prima sit: ne quid
falsū dicere audeant. Deinde ne qd veri taceāt/ ne qua suspitio
gratiæ sit inscribendo/ ne qua similitatis qd cū de Germanis
scribūt. vitia narrare soleant (& ea quidē minia) virtutē vero
quasi cū fastidio celebrāt/ vel nō debita laude pñunciant: vel
silentio ptereundo obticent. Quare optie Alexandrū dixisse
legimus: cū Achillis sepulchrū cōtemplaret. o Fortunate ado-
lescens/ qui virtutū tuarū presonē Homerū inuenisti. Si ger-
manis ea copia scriptorū fuisset/ q fuit īperatorū/ nō Scipiones
nō Catulli/ nō Metelli frequentius in oratorū ore versarentur:

q̄ germanorū/ & duces & imperatores: atq̄ maxime urbium expugnatores: quorū tanta copia tanta multitudo fuit/ ut si quispiam domesticas solum res bellicas narrare inciperet: Livianum codicem scriptis suis exequaret.

¶ De Friderico Bauariæ duce Philippi Moderni patruo & tutore. Ca. LV.

Sola Friderici Bauarorū ducis victoriosissimi facinora/ propria historiā flagitarēt: qui Philippi principis Comit̄s Rheni palatini tutor & patruus raptores & predones in primis exterminauit: eorūq̄ arces solo equauit/ terrarū itinera viatoribus tutissima fecit: tres illustres & notatissimos hostes devicit/ pridie kal. quintiles: Anno xp̄i. M. cccc. lxxij. inter rhenū & Necarū miliario vno ab Heydelberga/ ad hoc insigne certamen Dietherus Isenburgenſis Magūtinus archiep̄us suppetias friderico tulit. Morit̄ Fridericus piæ & catholicæ/ corpusq̄ eius humatū est in Sacello a seipso extructo ap̄d cordigeros Heydelbergen. Cuius sarcophago sequēs ep̄igramma p̄ circuitū inscriptū est. Fridericus Bauariæ dux Comes rheni Palatinus sacri romani imperij elector: salus patriæ: predonū fulmē: tris illustres hostes vicit: Principatū auxit: & pie viuis excessit: Anno Christi. M. cccc. lxxvi. Pridie Idus Decembris. Fuit eius vitæ focia virtus: gloria mortis comes.

¶ De alijs quibusdā ducibus Bauarorū. Ca. LVI.

Fuit eidē Friderico pater Ludouiscus princeps pius: qui xp̄i amore Hierosolimā petijt/ theutonicorū ordinis ap̄d Prūssiam auxilio fuit/ latinās litteras (Cathonis exēplo) senex didicit/ q̄ audierat Sigismundum imperatorem dixisse: pudore sese affici ob principū electorū barbariē: qui latinarū inertes essent litterarū/ quas tñ necessario scire deberēt. Fuit hic Ludouiscus Roberti filius/ quē inter romanorū reges posuimus: Cuius pater eiusdē noīs: duobus prelijs Saxones vicit: & Robertus. auus Heydelbergenſe gymnasiū ex ecclesiasticis puentibus: in germania primū & antiquissimū/ fundari & erectū iri a summo pōtifice ipetrauit. Habuit q̄q̄ Fridericus fratrem Ludouicū principē pacificū. Huic successit Philippus. Patruelem habuit Fridericus/ Roberti regis nepotē Albertū/ Argentineñ. ep̄iscopū: qui nra ætate nō solū cū pace & mansuetudine terras suas

gubernat: sed etiam ecclesiæ preest non modica iura: quondã
alijs obnoxia restituit. Quod ego monitis Cancellarij suæ il
lustrissime clementiæ redegi in sequens carmen
Ex ducibus bauaris Albertus episcopus istam

Instaurans arcem nobile fecit opus
Mansuetusq; pater patriæ: multo ære redemit

Vallem, cui nomen perflua prusca dedit
Et quæ pro voto poterant intrare Trebotes

Oppida cum pagis libera restituit.
Hoc idem soluta oratione hortatu meo ita expressisti.

Albertus ex illustri Bauarorū familia pcreatus: Argentinens
is antistites hanc arcē carie ac vetustate inter rudera pene obs
rutā pristino decori munificentius restituit. Vallem eius flus
minis qd' incolæ Pruscam vocāt graui ære redemit. Arces ac
oppida q̄ ciuibz Argentinensibz seruitutē seruiebāt velut
alter Brutus libertatē reddidit. Anno a natali christiano secū
do & quingentesimo supra Millesimum Alexandro, vi, pon
ti, Max, & Maximiliano augusto regnantibz.

Valte posteri.

Operis violator infelix esto.

Ad Ludouicū patrē Friderici redeo: cuius ætate ex germa
nia supra quadraginta milia equitum: in Bohemicam sectam
expugnandam cōuenisse traduntur. Aberat aut̃ Ludouicus
palatinus/ qui comiti Videmontensi cōtra Lotharios opē tu
lit missis ab eō in eius auxilium electissimis ex uniuerso palat
io militibus: qui miserranda leuiū quorundam galloz siue fu
ga: siue proditiōe circumuenti sunt, deserti sunt/ occisi sunt/
Anno salutis nostræ. M, cccc, xxxi, sexto nonas quītiles. Ad
id bellum Videmontanū Ioannes Wymphelingius patruus
noster adolescentē forma & nobilitate insignem de Hohen
steyn nuncupatū iussu amicorū secū duxit: horrendamq; pdi
tionē pro sua prudentiā sentiens: innocentissimū ephœbum
a strage feliciter eripuit. Incolumemq; in terras nostras redū
xit. Fuit ille adolescens ex nobilioribz patriæ nostræ familijs
fatus licet & alie quoq; sint altissimo stemmate fulgentes: qui
& principes auos possint referre. Sicut est mi Thoma. Alber
tus ex familia Rasamhusen in steyn theseus tuus/ quem tu

ubiq; concelebras utpote hominē & litteris & ingenio & ar-
 mis clarissimū. Magnā mihi voluptatē affert mirū hoc Tetra-
 sticon Baptiste Mantuani ubi in amicitiam vestram ita suavi-
 ter olim Bononiæ cecinit.

Fallor: an hi duo sunt: duo sunt: pluresq; duobus

Hi duo: & hi plures: sunt tamen unus homo

Corporibus duo: corde unus: cum viribus addat

Vnio: tres. sic sunt: tres duo: & vnus homo.

Ausim hoc affirmare: me nihil in lingua latina repperisse qd
 his versiculis sit tersius. qui vel soli sufficiunt ad vestri nomi-
 nis immortalitatem. Sed nunc de bello Burgundico paucula
 dicamus.

De bello germanico cū Carolo
 Burgundionū duce. Ca. LVII

Possē hic bellum asserre germanicū cū Carolo Burgundio-
 nū duce magnanimo & potētī Maximiliani regis nostri so-
 cero/ qui romani iperij loca sitiens/ Nussiam expugnare/ Lo-
 tharioꝝ ducē vincere: & Alpinates alsaticosq; siue heluctios
 suppressere molibāt. At illi Nussia cōstantissime multis mē-
 sibus resistit. duce ac patrono gauisa Hermannō Hassiæ tum
 Lantgrauio/ hodie archiepō Agrippino/ tandēq; Friderici im-
 peratoris tertij aduentu/ absq; bellorū periculis & absq; huma-
 ni sanguinis effusione prudenter erepta. Carolus aut paulo
 post a germanis tū lepontijs aut alpinatibus/ tū Heluetijs vel
 Alsaticis potissimū vero Argentinenſi republica ex consilio
 & ductu Petri Schotti prudentissimi senatoris. Is est ille Pet-
 Schottus qui postea filiū habuit eiusdē noīs/ cuius editiones
 & ingenij monumenta ubiq; expetunt. Renato Lotharioꝝ
 duci auxiliantibus: a Nansensi ciuitate pulsus/ victus & occi-
 sus. Ignorabat em Carolus (licet antehac persæpe fugatus) nō
 tam facile germanos atq; leues gallos (quos p nūtu suo vsq;
 ad parisiōꝝ vrberē vexauerat) bello vel absterri vel superari
 posse. Verū constantiam/ magnanimitatem/ rei militaris ex-
 ercitationem/ intrepidatq; germanorū virtutes crebra sua fuz-
 ga/ thesauri maximi direptione apud Granſiam/ terribilq;
 fuorum strage apud Murtham expertus est. & tandem apud
 Nansen miserrime occisus. Anno Christi super. M. cccc. vij

Nussia

Hermannus
 Hassio.

Renatus Lo-
 tharioꝝ dux.

Granſia.
 Murra.

Lxx. septimo nonas Ianuarias. Cecinit de hac re tritū distichon:
Ludouicus Dringenbergius preceptor meus.
Oppida trina tibi dux Carole dura fuere
In rebus Granfen: grege Murthein: corpore Nanse

¶ De Constantia germanorū. Ca. LVIII

Nec solū Nussia Carolo constanter restitit/ sed alie & q̄ ger-
manorū ciuitates: hostibus sese obsidione p̄mentibus: antiofac
reluctate sunt: adeo ut exercitus/ more ipatens desperata ex-
pugnatione sepe castra soluere videret. Hanc Constantiā vidi
mus in walschuda a Lepōtijs: in wyssenburgo a Friderico Ba-
uarorū duce in Metensibus: a Lothariorū ducibus in Brunsui-
ga/ ab eiusdē noīs principibus in Bopardia a Treuerorū ponz-
tifice occupata & afflictia. Non em̄ solent germani/ cū obsidi-
one premunt facile hostem admittere: aut se in deditionē ob-
ferre. Quippe qui puerbiū istud exterorū apprime detestant-
tur & abhorrent. Viuat qui vincit

¶ De bellis Maximiliani. Ca. LIX

MAXIMILIANVS augustus ipso Alexandro magno ve-
re dici potest militarior: Quidū adhuc ephebus esset & inher-
bis: cū Gallis: Sicambrijs: Batauis: Morinis: Eburonibus: nūc
eques nūc pedes in prima acie cōgressus: de eisdē etiā glorio-
sissime triūphauit. Sub hoc Cæsare foelicissime degimus quo-
uno nemo in suos benignior: in hostes atrocior. Cuius p̄clar-
as victorias: Hermolaus Barbarus: & Marullus Cōstantino-
politanus. Hic veru/ ille profa laudauit. Fortitudinē cæsaris
nostri ipsi quoq; Pannonij/ mortuo Mathia Coruino eorū re-
ge/ cū magna calamitate (qđ nemo ignorat) experti sunt. Sed
quid vetera memoramus: qđ illud est: qđ superiore estate fe-
liciter confecit. Vicit Bohemos: & in ipsa acie primus hostiū
telis se obiecit: omnesq; occidione occidit. Preterea quosdam
germanix principes diuitijs & copijs militaribus instructiss-
mos/ romano i perio rebelles/ pene funditus deleuit. Fuit pro-
fecto gloriosissimus triūphus: quē ex hac Bohemica strage re-
portauit. Huic p̄claro facinori & plusq; memorabili/ nō sine
gloria interfuit Caspar Vuolphius/ qui ut cæsari suppetias fer-
ret. A. S. P. Q. Argentinē. quingētis peditibus in Bauariam
missus: et illic strēnuū ducis officio fungēs: perinde ac alter Fu-

Wualkestadt
Vyfenburg
Metelsfurbs
Brūsuiga
Boppart.

CASPAR
Vuolphius

rius Camillus p^{ro} patriâ libertate fortiter depugnans: ex Bohemis opima spolia reportauit: quattuor militaria vexilla/vi & armis ex hostib^{us} cepit. Ea in hanc urbē Argentinā magno totius populi applausu adiecit: nūc in tēplo maximo vrbis nostræ affixa visunt. Huius in re militari periciâ: fortitudinē: fir-
dem: agilitatē: constantiâ: in bello Cimbrico: Gallico: Britā-
co: Burgundico: Pānonio: Bohemico sepius germana nobili-
tas experta est. Itaq^{ue} in ipsis castris/ab Alberto Saxonū ducē:
nō semel militari cingulo donatus. Anno aut^{em} proxime trans-
misso: qui fuit a natali christiano quartus & quingentesimus
sup^{er} millesimū: A Maximiliano Cæsare inuictis. haud p^{er}cul a
Ratispona/vna cū Philippo de Rechbergk eques auratus de
signatus est. & insignia gentilicia sibi & liberis & suis ex fra-
tre nepotibus hoc est tibi charissime Thoma Vuolphi/fratris
busq^{ue} tuis ac oībus ex eisdē legitime descendentibus: p^{ro} ca-
rea liberalitate/liberaliter decreta sunt: non ita ut multis: qui
nuncq^{ue} in acie steterūt/nuncq^{ue} castra viderunt: nuncq^{ue} deniq^{ue} tu-
barū sonū (nisi in spectaculis) audierūt. Ab īperatore nostro
nō fuit molestū/ad Casparē Vuolphiū patruū tuū diuertere:
q^{ui} is Romanas aquilas/& tyro & veteranus sequutus: de īpe-
ratore/de repub. n^{ost}ra: de litteris ac litteratis bene meritus. mis-
hiq^{ue} amicitia nō vulgari cōiunctus. Igī^{ter} wympfelingū hoc vi-
ro in omni vitâ integerrimo/inuictō/infractō/prestitisse nūl-
lus admiratione capiatur.

Philippus
Rechbergk

**De bello Sigismundi Archiducis Austriae
contra Venetos. Ca. LX.**

Taceo memorabile bellū Sigismundi Archiducis Austriae
In q^{uo} Veneti germanicā vīrtutem experti sunt. Dux exercitus
Venetorū Robertus Sanseuerinas Italorū Achilles/ una cum
magna exercitus sui parte/in flumine Athesi submersus est.
Cæteri partim vel deleti/vel occisi/vel capti sunt: partim sibi
salutē pedibus quesierunt: p^{ro}p^{ter} arcē Bisenū/q^{ui}d nobiles cog-
nomēto Trappi/icolunt. Facta est hæc strages die Laurentij:
Anno. M. cccc. lxxxvij. Senserūt tum Veneti (ut alias sepe).
quā periculosum sit cum germanis ferro ac armis decernere.
Multi Italia n^{ost}ris parua manu fusi sunt. Hoc memorabile bel-
lum: Burekhardus de Anwil germanus/vīr nobilis & egregi

usversu Heroico cōplexus ē. Extat quoq; Baptista Māruani
ad Andream Bentiuolum de eadem re elegās carmē. Roberti
Sanseuerinatis cadauer paucis post diebus inuentū ab Vdal-
rico de Frindsperg/ tūc pōtifice tridentino/ & eius ciuibus in
aede diui Vigiliij honorifice; tumulat. Est in eū tale Epitaphiū
Italiae victor Seuerina stirpe Robertus

Sigmundum Australem sensit in arma ducem
Ter proceres Veneti; bello petiere Tridentum

Ter victi; hic victus ecce Robertus adest.

Filius quoq; Roberti Sanseuerinatis/ Anthonius Maria quē
tu Bononiae & Mantuae sepissime vidisti; cū nepote principis
camerini captus fuit. Postea tñ singulari certamine cōgressus
cū Ioanne comite de Sonnenburg; ab eodē quoq; victus, ita
ipsi Veneti in omni re virtute nostra inferiores extitere.

¶ Solas quinq; germanorū gentes; exercitiū
victorem in thurcos suppeditare posse. Et
de ordine theutonicorū. Ca. LXI.

Quid verbis opus est; cū ex quinquaginta & eo amplius
germanorū gentibus quinq; duntaxat Bauari/ Sueui/ Lepo-
niti/ Saxones & Cymbri. quoscunq; hostes quoduis regnū ip-
sos etiam immanissimos Thurcos & Sarracenos; auspicāte deo
aggredi & superare possent. Ideoq; mirū & mōstro simile est
atq; solius demonis inuentū (qui inter germanos discordiam
seminat) quod uniuersi christianae religionis principes & po-
puli somno pressi Constantinopolim nō eripiunt finitimisq;
christianis nō succurrūt Illiricos/ Dalmatas/ Styrios/ Croaci-
os/ Lyburnas/ Pannonios/ Austrios ab impiissimis perfidissi-
misq; Thurcis; & ab eorū miseranda seruitute in quā indies
abducuntur; nō liberant nō protegūt; neq; cogitant rem quo-
q; eorū agi proximus cum paries ardeat/ & neglecta vires in-
cendia sibi cumulare. Posset nimirū huic bello magnas presta-
re suppetias ordo theutonū a Theutonibus ex pietate christia-
naq; religionis amore apd' Sarracenos ceptus proq; incrementū
pro ac defensione fidei nostrae laudabiliter institutus.

¶ Ad Vniuersos germaniae principes; Ca. LXII

Quid nō speratis vos facturos: posita prius simulate: cum
 exigua quondā germanorū portio & incognitā insulā collec-
 ta manu/breui omnē Europā & Affricā atq; Asiā partē sub-
 iugarint. An nō uniuersi: vos nunc nō poteritis: qđ olim Go-
 this exigua pars vestrū potuere? An erit minus in uniuerso cor-
 pore q̃ in vno digito virūm? Quousq; igit finitis/O vos sal-
 tem magni germaniā principes: fidem catholicā negligi: Cō-
 stantinopolim orientalis imperij caput: ac totius grāciā colu-
 men iniuste occupari. Vrbes incendi: christianū sanguinē
 effundi/altaria eueri/sanctorū reliquias canibus obijci: dei &
 suae matris ymagines lanceis effodi: sputis lutoq; deturpari/
 christianos in seruitutē abduci. Iusta forsitan inter vos geritis
 bella: At iustius est p̃ christo pugnare: maiorq; necessitas xp̃i ē
 hereditatē q̃ vestrā defendere. Cogitate de cōmuni periculo:
 maiora minoribus anteponite. Ne grauemini pacis causa: &
 dei redemptoris vestrī amore/equalibus deferre. Sumite sapi-
 entīā/qua furori temperantiā/arrogantiē humilitatē: duriciā
 mansuetudinē: obijciatis. Ponite tandē Latens odium. Sit fis-
 nis germanicā discordiā: ut quorū consuevit in armis esse in-
 uicta virtus/vnitis iam viribus ac cōcordibus animis/ in thur-
 cos militaria signa feratis. Redimite/liberate infelices christi-
 anos qui a Thurcis in cōpedibus retenti/misere seruitutē ser-
 uiunt. Bizantium regiam urbem quā nunc Constantinopoli-
 tana dicūt quo pacto recuperetis cogitate. Id vester honor/id
 vera christi fides/& religio. Id christianae reipub: salus expos-
 cit. Nobiles estis/insignia militaria palam geritis/& ceruices
 torquibus auratis/ & digiti vestrī annulis: ensesq; & calcaria
 auro resplendent: christiani estis: christiani dici & censerī vul-
 tis. Agite nobilitatē: militiam christianā: religionē atq; fidem
 re ipsa & facto ostendite: Ne sinite gloriam vestram a vobis
 transferri. Cauete/ne vobis amulī/secōrdiam/ignauiam/or-
 cium/ebrietatem/luxum/choreas/specācula/venerem/fur-
 rorem/pusillanimitatē/delicias/aucupiūm/venatū/oblecta-
 re possint. Nolite calamistrati & mulierosi videri. Attendite
 gloriam vestram: respicite christum: pensate salutem patriā:
 Moueant vos exhortatiōes iamdudum in cōuentionibus ve-
 stris Ratifpōne; Nūrenberge & Franckofurdiaē factae, a Bessa

zione Cardinale græco: A Ioāne anthonio cāpano: ab Aenea
Siluio Senensi: Moueant vos aspera (sed vera verba) Francisca
Petrarche: q̄ vobis in vita sua solitaria facit. Discite qd hī vobis
loquuti sint. Mouebit cor vestrū: si saltem vlla xpiani sanguinis
gutta vobis inheserit.

¶ Ad Maximilianū Romanorū regē. Ca. LXIII

Quid opus est/ inuictissime rex Maximiliane adhortari ma
iestatē tuā/ cū ipse pronus sis ad bellum cōtra xpī hostes susci
piendū/ ad succurrendū fidelibus: ad xpī fidē amplificandam
ad eripiendā cōstantinopolim ad cōprimendā thurcorū rabiē
ad vlciscendā xpī suarūq; matris iniuriā: ad honorē sacratissi
mis locis restituendū ad recuperandam terrā in qua xp̄s p no
bis natus & mortuus est/ in qua simul oēs astabimus ante tri
bunal eius indicandi. Ad reparādas terras auitas & paternas/
ad illustrandā Austriæ domū/ ad satisfaciendū regali titulo q̄
decoratus es. Tu ecclesiæ patronus es: Tu fideliū defensor: tu
dux & caput militiæ xpianæ: Surgat igit̄ tua maiestas & chrī
stianæ religionis periculo remediū adhibeat. Ceteri principes
in te suos oculos torquēt: neq; a Carolo magno vnq; fuit rex
de q̄ sibi om̄is ordo: sexus: ætas: vel maiora vel plura spon
derit. Tu etem regnorū terrarūq; potētia: militari gloria: expe
rientia rerū: diuersarūq; linguarūq; noticia: sapientia/ laborū & vi
giliarūq; tollerātia: om̄es imperatores: quantūuis egregios vin
cis: superas: excellis.

¶ De Machina oppugnatoria quā vulgo Bombar
dam vocant a germanis inuenta. Ca. LXIII

Anno dñi. M. ccc. lxxx. inuentū est bellici tormētī genus a
germanis nostris qd̄ vulgo Bombarda dicit̄ a sono: ut opinor
actonitru: hac una re nihil solertius: nihil terribilius esse cōtē
dit Philipp⁹ Beroaldus p̄ceptor tuus: qd̄ em̄ teli genus: q̄ tor
menta maiorē formidinē: terrorē: iacturā ipsīs hostibus affe
rūt q̄ maiores: minoresq; Bombarde: q̄ nō modo rūpi muros
sed cœlū etiā quati posse docuerūt ita nō solū germani nostri
(vel ipsīs exteris testantibus) bellatores semp̄ fuisse acerrimi.
Sed instrumentorū q̄q; bellicorū inuētores subtilissimi vident̄

¶ De inuentiōe celeberrime artis ipressoria. Ca. LXV

Anno xpī. M. cccc. xl. Friderico tertio romanorū imperatore

regnate. Magnū quoddā ac pene diuinū beneficiū collatū est
 uniuerso terrarū orbi a Ioanne gutenbergek Argeñ. nouo scri
 bendi genere repto. Is em̄ primus artē i pressoriā (quā latinio
 res excussoriā vocāt in urbe Argeñ. inuenit. Inde Magunciā
 veniēs eandē feliciter cōpleuit. Interea Ioannes mentel id opi
 ficij genus inceptās multa volumīa castigatē ac polite Argē
 tinā i primendo factus ē breui opulentissimus. Huic successit
 Adolphus Ruschiū. mox Adelpho Martinus Flachus/g &
 ipsi Argentineñ. in natali solo cū laude & gloriā hāc artē exer
 cuerūt. Is est ille Martinus flachus; qui dū in hūanīs esset; iun
 ctus affinitate fuit nro Mathiā schürer; hoi sane docto/ pbo
 ac integro; cuius q̄tidiano cōuictu/ assidua familiaritate ac cō
 suetudine; charissime Thoma/ & valde recrearis/ & mirificā
 voluptatē capis. Nec solū nri in hac arte Argētinae floruerūt/
 sed eandē etiā alibi tractātes; & decus & emolimentū sunt cō
 secuti. Ita Sixtus Rūfinger argētinus/ Neapoli anno. M. cccc
 lxxi. libros quō imprimi possint/ primus mōstrauit. Ob qđ
 factū Ferdinādo regi & Neapolitanā nobilitati carissimus ex
 titit. Huic saepe ab ipso rege episcopatus & amplissime digni
 tates oblatae sunt. His oībus patriā argentinā preferēs; ad nos
 cōcessit estq; hodie vita supstes; vir ob dignitatē sacerdotalem
 & senitū reuerēdus. Præterea Vdalricus cognomēto han; sub
 idē ferme tēpus formas librarias; rē i auditā; nec unq; romanis
 visam; romā attulit. Fuit is natiōe germanus; cui cognomētū
 (ut dixi) erat han; id latine gallū gallinatiū significat. Hoc ideo
 scribo; quia Cāpanus & aliq; docti/ existimauerūt hunc Vdal
 ricū natiōe gallū fuisse; qđ plane falsissimū est. Is tñ error ideo
 emanauit qđ cognomen familie traductum fuit in latinū; qđ
 Hermolao barbaro auctore nunq; fieri debet; noīa em̄ & cog
 noīa opidorū ppriā/ sicut hoi m quacūq; lingua retineri solēt.
 Itaq; Vdalricus han/ cū hoc diuino opificio; rē litterariā ex ins
 opia ad ingentē ubertatē pduxisset. Antonius Campanus in
 illum iocatus hoc Tetrastricon edidit.

Anser tarpeij custos iouis: vnde q̄ alis

Constreperes; gallus decidit; ultor adest.

Vlricus gallus; ne quem poscantur in usum

Edocuit; pennis nilopus esse tuis.

Non est p̄tereundus Ioannes Pr̄us municeps noster / qui h̄ac
 artem hodie in urbe Argentina diligenter excolit: qui infinita
 volumina litterarū studiosis legēda dedit: Multi summi & ce
 lebres viri hoc impressorū munus laudauerunt: ut Polidorus
 Urbinas: ut Beroaldus p̄ceptor tuus: is in quadā oratiōe sua:
 qđ inquit ingeniosius inuentū / q̄ litteraria impressoria / vel
 ut latinus loquar excussoria: qua nihil utilius: Et alibi idē Be
 roaldus in quodam endecasyllabo. O germania muneris re
 pertrix Quo nil utilius dedit verustas Libros scribere quē do
 ces p̄mendo. Non piguit in p̄sentia eos q̄ calcographiā: vel in
 uenerūt vel illustrarūt: memorare. Non sunt em̄ tantæ rei aus
 ctiores sua laude fraudandi: Presertim ut posteritas sciat: qbus
 hoc diuinū & īmortale munus acceptū referre debeat.

¶ De Architectura Germanorū. Ca. LXVII

In Architectura germani excellentissimi sunt quorū edificia
 Eneas Siluius mirari se potuisse scribit non cōmendare. Sunt
 meo inquit iudicio Theutonici mirabiles Mathematici oēs q̄
 gentes in Architectura superant. hoc homo Italus de germa
 nis testat̄: nec falsa loquutus est: qđ ut cetera edificia (quę pas
 sim in germania magnificentissime extructa sunt) obmittam
 Argentinense templū & turris in eo edificata abunde demon
 strāt. Hac una structura nihil i uniuerso orbe cōtenderim esse
 p̄ciosius: nihil excellentius. Quis satis mirari satis laudare po
 test Argentinē turrim q̄ celatura statuis: simulachris: variarū
 q̄ rerū effigie oīa europæ edificia facile excellit. cuius altitudo
 excedit num̄erū. ccccc. & .xv. cubitorū. Miraculum est tātam
 molem in tam altū attolli potuisse. qđ si isti a laudatis auctori
 bus laudati artifices reuiscerent. Scopa Phidias Ctesiphon
 Archimedes p̄fecto in architecturæ disciplīna se victos esse a
 nostris vel palam faterent̄. atq; hoc opus Dyana Ephesiæ tē
 plo & Pyramidibus egiptiacis atq; his om̄ibus quæ inter seps
 tem spectacula numerant longe anteferrent.

¶ De Pictura & Plastica. Ca. LXVIII

Nostrates quoq; pictores esse omniū prestantissimos vel
 ipsa experientia (q̄ rerū magistra est) aptissime docet. Icones Is
 rahelis Alemāni p̄ uniuersam Europā desiderant̄ habenturq;
 a pictoribus in summo p̄cio. Quid de Martino Schon Colū

Altitudo ar
 genti. turris

barienſi dicā/qui in hac arte fuit tam eximius ut eius depictæ
 tabulæ in Italiã in Hiſpanias: in Galliã: in Britannia & alia mū
 di loca abductæ ſint. Extāt columbarie in tēplo diuī Martini
 & ſancti Frāciſci ymagīes huius manu depictæ: ad quas effin
 gendas exprimendasq; pictores ipſi certatim confluunt: & ſi
 bonis artificibus & pictoribus fides adhibēda eſt, nihil elegā
 tius: nihil amabilius: a quoq; depingi reddiq; poterit. Eius di
 ſcipulus Albert⁹ tūrer & ipſe alemanus hac tēpeſtate excellen
 tiſſimus eſt & Nurenberge imagīes abſolutiſſimas depingit:
 q̄ antecatoribus in Italiã transportant: & illic a p̄batiffimis
 pictoribus nō minus p̄bant q̄ paraſij aut Apellis tabulæ. Ioan
 nes Hirz Argentinenſis non eſt obmittendus: qui dum in hu
 manis eſſet: apud pictores omnes in magna fuit veneratione
 cuius in piſtura peritiam clariſſime ac ſpecioſiſſime imagines
 tum alibi tum Argentinæ in natali ſolo depictæ reſtantur. In
 Plafiice (hoc eſt figulina arte quę ex terra ſimilitudines itidem
 fingit) germani preſtantes ſunt: qđ ipſa figulina vaſa & plu
 rima vaſorū fictilium genera q̄ modo humanæ vitæ uſui ſunt
 indicant & demonſtrant. Hic ſunt quos vel Corebus Atheni
 enſis figuline artis inuentor admirari poſſit & laudare.

¶ De fortitudine germanorū. Ca. LXIX

Multi græci & latini autores fortitudinē germanorū extule
 runt. Breuitatis tñ cauſa multis obmiſſis Philippi Beroaldi p̄
 ceptoris tui ex quadam oratione verba ſubnotabo. Germani
 inquit quos & vulgus & hiſtorici luculenti alemānos appella
 nt in vniuerſum animoſi: liberales: ingenioſi ſcriptores Pri
 ſci germanos extollunt, q̄ a paruulis duriciei & labore ſtuden
 tes in venationibus/ atq; in ſtudijs rei militaris conſiſterent/
 quibus arma tractare ludus fuerit, ſeras excipere voluptas q̄
 acres forent bellatores & libertatis retinentiſſimi: ſæpe Roma
 ni experti ſunt: & quidē infeliciter: quorū exercitus quinq; cō
 ſulares ſub totidem ducibus per interualla tempora fuſi proſ
 fligatiq;. Nec impune Caius Marius cū pugnaciſſima gente
 confligit, Diuus q̄q; Iulius magis arma germanis oſtentauit
 q̄ intulerit. Auguſtus cæſar virtutē germanicā duab⁹ cladib⁹
 exp̄tus loſiana ſcilicet & variana, Sed varianā adeo exitiabilē
 P ij

ſenſit tribus legionibus cū duce caſis adeoq; conſternatus ē:
ut barba capilloq; pmiſſo caput interdū foribus illideret. Vo-
ciferās Quintilī Varre legiones redde. Quid multa? Germani
ob unicā fortitudinē ac vim bellicā Herculem Martēq; per
inde ac virtutis preſides i primis coluerūt. Nihil neq; publicæ
rei neq; priuatæ niſi armati agentes prediti pceris corporibus
& ſtatura proruſus militari. Nec apd̄ nos germanos ſolī viri pu-
gnaces & egregij ſunt bellatores ipſe ſœmine cū res poſtulat
ad arma paratæ ſunt ſtudia bellica tractantes. Proditū eſt me-
morix ſœminas q; germanas ſumptis aliquādo p patria ar-
mis ex integro viroꝝ pugnas inſtauraffe/ & ſicut Cornelius
Tacitus auctor ē nullam aliā dotē afferre conſueuiſſe in Ma-
ritorꝝ domos q; frenatū equū & ſcutum & frameam.

¶ De nobilitate Germanorꝝ. Ca. LXX

Ioannes Theutonicus ille egregius decretorꝝ iterpres in qua-
dam gloſſa diſ. xxxiiij. Germania inquit a germine dicī. eſt
em̄ verꝝ germen nobilitatis. atqui hūc Theutonē dices & ſue-
gentī blanditū. Alterius igiſ nationis hominem afferā germa-
norꝝ alioquin hoſtem & detractorē Anthoniū Campanū qui
de germanis loquēs ſic ad verbū ait. Illi domi concordēs foris
ſtrēnuī & acquiſſere imperiū: & tantā illuſtroꝝ viroꝝ multū-
tudinē pepererūt: vt p reliquū orbem veluti Colonijs nobilita-
tis uſq; quaq; deductis familias nobiliſſimas & regias ppa-
gauerint. nec ulla ſit familia in Gallijs: ne regia quidē. nulla in
Hiſpania/ aut in Italia paulo illuſtrior: q̄ ſi antiquitatē repetat
ſuā non ſtatim e germania eſſe predicer: & veluti e Seminario
quodā vere nobilitatis e vobis veniſſe gloriē. Nam quis ob-
ſecro familiā Gallorꝝ regū tam celebrē: tam laudatā protulit.
Germania Pipino germano auctore. Quis Hiſpaniæ domū
tam inſignē: quæ nunc regnū obrinet & ppe ad Lybiam uſq;
protendit: Germania Richardo Vſigotho germano auctore
Quis tot nobiliſſimas familias p uniuerſam Italiā: tanq; ex
cuſſo gremio nobilitatis fudit: ſparſit: ſeminauit. Gernia Hen-
rico germano auctore qui Ordelaphos: Varanos: Malateſtas
Manfredos: Gallafſos: Feretranos: Vicecomites: Gonzagas
aliasq; innumerabiles & inſtituit nobiles & locupletauit: ut ve-
re dici poſſit: fontē nobilitatis viuū & perennē fuiſſe Germani-

niam; aut mare potius: q̄ oēs puñcias Europe suo splendor
 re velut æstu quodā nobilitatis inundauit. Dū in galliam; in
 Hispaniā; in Italiā nationesq; alias ppagauit imperiū. Non er
 go a romanis germania traxit/ sed romanis potius Germania
 nobilitatē imisit; quā maiores nostri virtute gloria reb⁹ gestis
 magnifice pepererūt. Si em̄ a virtute nobilitas nascit germani
 pfecto romanis virtute minie inferiores extiterūt. utpote qui
 fidē; integritatē; iusticiā; liberalitatē; veritatē semp coluerunt.
 Si a magnificentia rebusq; gestis nobilitatē adipiscunt hoies:
 q̄ natio magnificētior: minusq; inuicta germanis? Qd̄ si ex
 antiquitate & longo euo nobilem quēpiam iudicabimus fue
 re germani longe vetustiores romanis. Roma em̄ christū an
 tecessit annis septingentis & quinquaginta duobus. At nobi
 lissima urbem i reuerim/ q̄ Ammiano Marcellino autore in
 germania sita est: constat duobus annorū milibus christi ortū
 excedere diuturnitate. Id q̄ nec ipsi Romani inficiantur.

¶ De liberalitate Germanorū Ca. LXXI

Germanos comes faciles: & pecuniæ liberales esse: nemo
 unq̄ negauerit: quū nō solum inter sese sed etiā i aduenas &
 peregrinos hospitalitatē: (decorū liberalitatis genus) obseruāt
 quorū domus hospitibus nō modo facile patent: sed etiā ipsi
 errantibus comiter & sine fastidio vias demonstrāt: tñ in q̄ vir
 tutē suā cæteris ipendere nitunt: & in q̄ laudē mereri debent
 in eo ignominiosam vitij labem sibi cōparāt: gulæ em̄ & ebrī
 etatis arguunt ab his q̄ suā avaritiā & odiosā tenacitatē si
 mulatu moderatiōe fictaq; frugalitate norūt obumbrare. Ger
 manorū hūanitate diuus Athanasius quū in toto orbe tur⁹ nō
 esset furorē i peratoris ab atrio seducti euasit: ac duob⁹ fere lus
 tris hospitio clā exceptus: apd̄ germanos fidei symbolū cere
 raq; cōscripsit. Germanorū humanitatē liberalitatē & i hospi
 tes munificentia Cor. Tacitus pbat. Conuictibus inquires &
 hospitij nō alia gens effusus indulget. Quēcunq; mortaliū
 arcere tecto nefas habet. Quid mirū: nos hodie hospitalitatē
 diligere posteaq; xp̄s & diuinissimus Paulus eam tātopere cō
 mendarint. quū maiores olim n̄i nondū xp̄ianæ religiōis cō
 scij naturalis solū ratiōis ductu: i aduenas benefici fuerūt: et p
 liberales. Viderint qui nobis ebrietatē ascribūt si nō virtutem

nostrā in vicium calumniatores vertant.

¶ De fertilitate Heluetiæ siue Alsatiæ. Ca. LXXII

Vt multas germaniæ regiões obmittamus Alsatiæ siue heluetiæ fertilitatē psequimur ea tamen si germaniæ portiūcula est / tñ aeris tēperie: soli fertilitate: atq; copia: nemorū salubritate cere ris ac bachī abūdantia: ac oīm rerū ubertate ē affluentissima: q̄ merito cella penuaria & germaniæ nutritrix noiari pōt. Aegyptus Sicilia Italia Hispania: sicut receptissimi auctores pdiderūt: sunt qdē regiões uberrime fertilissimæq; frumēta: tñ et vina q̄ illic colligunt crassa sunt & pinguiā & sciti saporis / minie tñ duratura. q̄ tamē apud nos ad. lx. usq; annū incorrupta: illesa sincera: pura: & ad mortaliū usum accomodatissima pmanēt. Huc adde q̄ Heluetij siue Alsatici diuina ingenia sortiunt ex aeris lociq; tēperie. Multos protulit patria nra claros doctrina & eruditioē viros. Extantq; hodie etiā in quocūq; disciplinæ genere peritissimi. Si rheologū desideras ad manū est keyfersbergius. si iureconsultū: Bernardus wurmsfer cōdiscipulus tuus in prōptu est: qui tecū una Bononię diuini & hūani iuris p fessoribus operā dedit: & in legali doctrina ita acutus ita diler tus euasit: ut merito dici possit nri tēporis Papinianus. Is quā q̄ ætate iuuenis tñ eruditioē veteranus est q̄ & illius responsa & cōsilia lucidissime testant. Sed heu succurrit nūc Amādus Vuolphius tuus germanus frater iurecon. egregius qui superiori ætate morbo intercutis aquæ periit: cui si vitā progasset deus: exornasset sæculū nostrū. Sunt in medicina: sunt in mathematica: oratoria: Poetica: qui nec spernendi sunt nec abiiciendi. Loquar de Thoma nro aucupario ob breuitatē reliquis obmissis qui nescio qd magni ac alti de se pollicet / qui si ætate pcesserit pculdubio nō tā Alsatiā q̄ germaniā poematis suis illustrabit.

¶ Conclusio p Epilogū.

Deniq; ut calcem pperemus exploratū esse nō dubitamus in toto orbe germaniā ceteris prestare natiōibus: viroꝝ multitudinē: foeminarū pudicitia: ducū: principū excellentia: eorū q̄ sincera ac pura nobilitate: militū fortitudine: & pceritate atq; cōmuni libertate fide: integritate: liberalitate: cōstantia artū q̄ p̄cipuo ingenio episcopatuū magnificentiā: urbū & ciuitatū numerositate: magnitudine ac studiosissima tēplorū instau

ratione. Romana sedis obedientia decimarum oblationum & elemosinarum largitio: honesto vestium usu: tum situ salubritateque celi iucundissima: Preterea ipsa germania: benignissimo ventorum afflatu: latissimorum fluminum & Thermarum copia: nemorum & saluum iocunda utilitate crudelium ferorumque animalium careria & magna soli fertilitate principatum obtinet. Quicquid est quod vita nostra carere non potest: id omne deus germaniae non inuidit: opes: pabula: lacus: fruges: vineta: variorum generis vina: vel unica Alsatia: multis exteris abunde praestat: vellera: lina: vestes: iuuenti: equi: metalla: aurum: argentum: aes: ferrum non solum montes sed & flumina Rhenus: Danubiusque praefertunt. ut nec pactolo: neque Tago cedat germania, longe a mari distans (quod Plato improbitatis magister appellat) sunt demum germani sacrosanctae christi religioni deditissimi ac obseruatissimi a qua nec vinculis: nec carcere nec ipsa denique morte diuelli possunt. sicut neque a veritate (quam ipsi Persis sanctius colunt) recedere videntur: quod praefecto sanctissimi & omnium prestantissimum est diiudicandum. ¶ Finis.

¶ Mathias Schürer Artium doctor
studioso Lectori, S.P.D.

Si quid in hoc libro est inuersum/transpositum/immutatum obmissum/vel mirari vel indignari desine/quis omnia viderit: homo sum/atque his homo qui binoculus/non Argus cuius caput centum oculis cinctum fuisse fabulae antiquitas. Expropto crede nihil tam oculariter despici potest: in quo omne mendum possis euadere Huc adde quod exemplar ipsum erat mutilum/deprauatum/mendosum: exscribens culpa. Coacti quoque sumus ob imminentes nundinas Franckfurdeneses intra breuissimum tempus id operis formis excudere. Dabimus tamen pro virili opera/ut olim nitidius/speciosius in manus hominum exeat. Tu iterea studiose lector his contentus foelix esto. Argentinae ex officina litteraria Ioannis Pruis: quinto idus Martij. Anno, M. CCCC. V.

¶ Iohannes. Pruis in aedibus Thiergarten Argentinæ imprimebat. Mathias Schürer recognouit.
Anno. M.D.V. quinto Idus Martij.
Conrado Duntzemiō Dictatore Argentinæ.